

**Bygningslovgivningen for Kjøbstæderne (udenfor København) og Landet
(side 1- 158)**

Emil Jürgensen

Byggelovgivning

-

1887

Dette dokument udgør en del af et større dokument, der af hensyn til downloadtiden er opdelt i ét eller flere særskilte dokumenter. De(n) øvrige del(e) af dokumentet kan hentes i biblioteket på danskbyggeskik.dk og findes via søgefunktionen hertil.

Bygningslovgivningen

for

Kjøbstæderne (udenfor København) og Landet,

Haandbog for Arkitekter, Bygningshaandværkere, Bygningsautoriteter
og Jurister.

Af

Emil Jürgensen,
Byfoged i Randers.

Kjøbenhavn.

Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn).

Trykt hos E. Jørgensen & Co. (M. A. Hannover).

1887.

Forord.

Fra min Embedsgjærning ved jeg, hvor ringe det staar til med Kjendskabet til Bygningslovningen endog blandt dem, hvis særlige Pligt og Kald det er at kjende den, og jeg har jevnlig set, at denne Uvidenhed har beredt de Byggende, Bygherrer og Haandværkere, store Ubehageligheder og Forlegenheder. Ikke saa lidet undskyldes dette imidlertid derved, at særlig Kjøbstadbygningsloven er uklar, vanskelig at forstaa og endnu vanskeligere at bevare i sin Hukommelse, ligesom disse Lovens Mangler have affødt et omfangsrigt Fortolkningsmateriale af ministerielle Resolutioner og Domme. Den rette Afgjørelse af Bygningssagerne kræver derfor ofte, vel næsten som Regel, et vidtløftigere og mere indgaaende Studium, end det med Føje kan forlanges af en Bygningshaandværker eller et Bygningskommissionsmedlem, og har Vedkommende saa alligevel efter bedste Evne studeret, vil han dog i de halve Tilfælde være kommen til et forkert Resultat.

Nærværende Værk tilsigter at give en saadan Vejledning i Bygningslovgivningen for Kjøbstæderne uden

for Kjøbenhavn og for Landet, at den, der har Viljen til at vide Besked herom, ogsaa uden altfor stort Besvær kan opnaa det.

Jeg har forbigaaet Kjøbenhavn dels for at holde Bogens Omfang indenfor rimelige Grændser dels og fornemlig, fordi det vel endelig snart maa blive til Alvor med en Bygningslov for denne Stad. Naar en saadan Lov er udkommen og har virket en Stund, vil det rette Tidspunkt være kommet til at give en selvstændig Fremstilling af den kjøbenhavnske Bygningslovgivning, hvortil af praktiske Grunde bør knyttes en Fremstilling af Bygningsreglerne ogsaa for Frederiksberg Sogn og de øvrige til Stadens Omegn hørende Landkommuner, og jeg haaber i sin Tid at blive i Stand til at udføre dette Arbejde. Ikke heller har jeg fundet nogen Grund til at medtage de dels i Lovgivningen, dels administrativt for Indretningen af forskellige offentlige Bygninger, Skoler, Kirker, Arresthuse, Fattighuse, Sygehuse m. fl., givne Bestemmelser, der ligge ganske udenfor den almindelige Bygningslovgivning og kun vedkomme de paagjældende Myndigheder. Utrykte ministerielle Resolutioner har jeg kun ment at burde anføre ganske undtagelsesvis, naar de ere af særdeles Betydning.

Indenfor det saaledes afstukne Omraade har jeg stillet mig den Opgave at give en fuldstændig Fremstilling af Lovgivningen og at yde alt, hvad der for Tiden kan ydes i saa Henseende. Maatte der dog vise sig at være Huller og Forbigaaelser, da maa det tilregnes ikke Planen for Arbejdet, men Arbejderen.

Iøvrigt har jeg, saavidt paa nogen Maade foreneligt hermed, særlig beflettet mig paa at behandle mit Emne saa kortfattet og knapt som muligt. Ligesom jeg derfor har indskrænket mine egne Udviklinger til det yderste Minimum, saaledes ville de citerede Domme, Resolutioner osv. som Regel kun findes gjengivne i Uddrag, der dog ere nøjagtige og udførlige nok til, at det ikke ved Bogens Benyttelse er fornødent at ty til selve Samlingerne af Domme m. v. Af samme Grund har jeg fundet det rettest ikke at aftrykke de mangfoldige lokale Bestemmelser, som nævnes under 2det Afsnit af Bygningslovgivningen for Landet, hvorimod det har været nødvendigt at medtage de for enkelte Kjøbstæder givne Bygningsvedtægter (fra hvilke Vedtægterne for Bygningsinspektørerne ikke kunne skilles) allerede af Hensyn til deres Betydning som Fortolkningsmateriale til Kjøbstadbygningsloven.

Sluttelig skal bemærkes, at der vel findes en ældre Haandbog i Bygningsretten, men at nærværende Værk ikke staar i nogetsomhelst Gjældsforhold til samme afset fra en eller to, lidet betydende Skrivelser, som ikke findes trykte andetsteds.

Randers, i September 1897.

Forfatteren.

De fra Lovtidenden og Ministerialtidenden, sammes Afdeling A, hentede Bestemmelser citeres med Anførsel af deres Nummer i disse Samlinger. De Love og administrative Afgjørelser, som ere ældre end bemeldte Samlinger (o: ældre end 1871), og ved hvilke ingen særlig Kilde er angivet, findes henholdsvis i Kolderup-Rosenvinges, af Algreen-Ussing fortsatte Lovsamling og i Fogtmanns og Algreen-Ussings Reskriptsamling.

Følgende Forkortelser ere benyttede:

Adg.	for Anordning.
Bekj.	" Bekjendtgjørelse.
Cirk.	" Cirkulære.
D. L.	" Chr. V's Danske Lov.
D. T.	" Departementstidenden.
Fdg.	" Forordning.
Gen. Kom. Koll.	" General-Land-Økonomi- og Kommerce-Kollegiet.
H. R. T.	" Højesteretstidenden.
J. M.	" Justitsministeriet.
J. U.	" Juridisk Ugeskrift.
Ind. M.	" Indenrigsministeriet.
Instr.	" Instrux.
K.	" Kancelli.
Koll. T.	" Kollegialtidenden.
L.	" Lov.
M. R.	" Militær Reskriptsamling.
M. T.	" Ministerialtidenden.
Pl.	" Plakat.
Prom.	" Promemoria.

Reglm.	for	Reglement.
Reskr.	"	Reskript.
Resl.	"	Resolution.
S.	"	Side.
Skr.	"	Skrivelse.
Till.	"	Tillæg.
U. f. R.	"	Ugeskrift for Retsvæsen.
U. L.	"	Ussings Lovsamling.
Vedt.	"	Vedtægt.

Indhold.

Bygningslovgivningen for Kjøbstæderne (udenfor København)	S.	3—270
Almindelige Bemærkninger	-	3—6
1ste Afsnit: Bygningsloven af 30 Decbr. 1858	-	7—158
Tillæg indeholdende Vedtægter for Bygningsvæsnet og for Bygningsinspektører i forskellige Kjøbstæder	-	159—246
Aarhus: Bygningsvedtægt		159—168
Vedtægt for Bygningsinspektøren		168—175
Fredericia: Bygningsvedtægt		176—188
Vedtægt for Bygningsinspektøren		188—191
Horsens: Bygningsvedtægt		192—205
Vedtægt for Bygningsinspektøren		205—210
Odense: Bygningsvedtægt		210—218
Vedtægt for Bygningsinspektøren		218—226
Rønne: Bygningsvedtægt		226—233
Vedtægt for Bygningsinspektøren		234—240
Veile: Vedtægt for Bygningsinspektøren		240—246
2det Afsnit: Bestemmelser udenfor Bygningsloven om Bygningsvæsnet i Kjøbstæderne	-	247—266
A. Forordning ang. Kjøbstæderne i Danmark af 28 Januar 1682 ..		247—249

B. Loven om Brandvæsenet af 21 Marts 1879.	249—260
C. Sundhedsvedtægterne.....	260—265
D. Politivedtægterne	265—266
E. og F. Pl. om Jernbaner 5 Maj 1847 og L. om Sandflugten 29 Maj 1867 § 17	266
Bygningslovgivningen for Landet	S. 269—320
Almindelige Bemærkninger	- 269—270
1ste Afsnit: Brandpolitiloven af 2 Marts 1861	- 271—310
2det Afsnit: Bestemmelser for særlige Omraader	- 311—320
A. Landdistrikter, der grændse op til Kjøbstæder.....	312
B. Handels-, Lade- og Losse- pladser	312—315
C. Frederiksberg	315—318
D. Bygningsreglementer for Landkommuner.....	318—320
Alfabetisk Sagregister	- 321—335
Rettelser og Tillæg	- 336.

Bygningslovgivningen

for

Kjøbstæderne

(udenfor Kjøbenhavn).

Før 1858 fandtes der ikke nogen virkelig Bygningslovgivning, der tog Hensyn til de forskellige Forhold, som bør komme i Betragtning ved Bedømmelsen af en Bygnings Forsvarlighed, og som alle kunne henføres til en af de tre Fordringer: at Bygningen ikke er uforuden brandfarlig, tilstrækkelig solid og ikke usund. Oprindeligt havde man alene Brandfarligheden for Øje, og Bygningslovgivningen blev derfor — saaledes som det endnu er Tilfældet paa Landet — kun en Del af Lovene om Brandvæsnet's Ordning. De ældste, for alle Kjøbstæderne gjældende Bygningsbestemmelser fandtes saaledes i Fdg. om Brandvæsnet af 24. Januar 1761 Kap. III og Kap. IV §§ 18, 22 og havde et meget begrændset Omfang, dog at Straa- tages Afskaffelse allerede da paabødes (uden imidlertid paa nogen Maade at blive virkelig gennemført). Et stort Fremskridt skete ved den følgende almindelige Fdg. om Brandvæsnet af 6. April 1832, hvis §§ 1—17 i alt væsentligt ere gaaede over i den Del af den nu- gjældende Bygningslov af 1858, som giver Bestemmelser mod Brandfare, og som endog paa ikke ganske faa Punkter er mildere i sine Fordringer end Forordningen af 1832. Hvad iøvrigt denne Forordning angaar, er det utvivlsomt, at alle dens Bygningsbe-

stemmelser bleve afløste af og ophævede ved Bygningsloven af 1858 (der ikke indeholder nogen saadan Forskrift om ældre Loves Ophævelse, som i nyere Lovarbejder er almindelig), og nu er Forordningen udtrykkelig i sin Helhed ophævet ved Loven om Brandvæsnet i Kjøbstæderne Nr. 28, 21 Marts 1873 § 40. Først efter at Kjøbenhavn havde faaet en virkelig Bygningslov, bleve enkelte Bygningsbestemmelser af sanitær Betydning givne for Kjøbstæderne ved L. 12 Januar 1858, der bortfaldt ved den nu gjældende Bygningslov af 30 Decbr. 1858.

De fornævnte ældre ophævede Bestemmelser have dog ikke blot historisk Interesse, idet Spørgsmaalet om, hvorledes de inden fornævnte Loves Ikrafttræden opførte Bygninger skulle være indrettede, ordentligvis vedblivende blive at afgjøre efter disse ældre Bestemmelser, hvorfor samme i den efterfølgende Fremstilling af Bygningsloven ville findes ganske kort citerede under de vedkommende Materier. Her skal endnu kun gjøres den Bemærkning, at da Hævd i Reglen ikke kan hjemle Lovlighed eller Straffrihed for en ellers ulovlig Tilstand, vil den Omstændighed, at en mod disse ældre Love stridende Indretning har bestaaet upaataalt i over 20 Aar, ikke kunne betage det Offentlige Retten til nu at skride ind imod samme.

Hvad Bygningsloven af 1858 angaar, da maa den efter de nuværende Forhold formentlig siges at være temmelig utilfredsstillende, skjøndt den i sin Tid betegnede et stort Fremskridt, ligesom den ret almindelig er lidet koncis i sine Udtryk og sin hele Affattelse, saa at Fortolkningen har større Raaderum og Betydning end ønskeligt eller nødvendigt. Navnlige byder den, afset fra den ganske vist meget betydningsfulde Bestemmelse om Murtykkelsen, saa godt som ingen Betryggelse mod usolid Bygningsmaade, og

den tillader en højst brandfarlig Anvendelse af Træmateriale til Bygningernes indre Indretning, som intetsteds burde taales. Loven maa i det hele erkjendes i alle Retninger at indeholde et Minimum af, hvad der bør fordres — dog at den stadig tiltagende Bebyggelse maaske nok kræver en Lempelse af Lovens § 21 —, og den hele Behandling, som Regjeringens Lovudkast gjennemgik i Rigsdagens tvendé Kamre, havde ogsaa i en fremtrædende Grad til bevidst Maal at naa ned til et saadant Minimum, hvilket var meget forklarligt under Hensyn til Ængstelsen for de ny Baand paa Byggefriheden og til de afvigende Forhold i de forskjellige, store og smaa Kjøbstæder, hvor Loven skulde anvendes. Men dette, at Loven byder et afgjort Minimum, burde vel erindres af de Myndigheder, der indstille til og meddele de desværre tallose Dispensationer fra dens Forskrifter.

Denne Lovens Knaphed har medført en skadelig Følge. Det har nemlig ligget saa nær stykkevis at bøde paa Manglerne gennem Bestemmelser, som omhandle andre Sider af de samme Forhold, der ved Bygningsloven have faaet deres væsentlige og burde have faaet deres fulde Ordning, forsaavidt Bygningsvæsnet angaar. Vi finde derfor ogsaa Forskrifter for Indretningen og Brugen af Bygninger og Bygningsarbejders Foretagelse baade i Loven om Brandvæsnet, i de lokale Sundhedsvedtægter og tildels i Politivedtægterne. Det værste herved er ikke det uensartede Stykværk, men dette, at Bygningsvæsnet er kommet til at sortere under forskjellige Autoriteter: Bygningskommissionen, Brandkommissionen og Sundhedskommissionen, til lige stort Besvær og Vidtløftighed for de Byggende og for Autoriteterne. Der vilde, set fra alle Sider, vindes overordentlig meget ved at lægge Tilsynet med Bygnings-, Brand- og Sundhedsvæsnet

med deres mangfoldige Berøringspunkter under én kommunal Myndighed, hvad saameget lettere kunde ske, som Personerne i de paagjældende Kommissioner allerede for en stor Del ere de samme, ligesom det vilde stemme godt med Bygningslovens Indhold som efter sin Natur baseret paa alle disse 3 Væsner*).

I Følge Planen for nærværende Arbejde bliver, som ommeldt i Forordet, Bygningslovgivningen for Kjøbenhavn ikke medtaget, nemlig den nu ophævede Lov af 17 Marts 1856 (jfr. dog det nedenfor under Bygningslovgivningen for Landet 2det Afsnit om Frederiksberg anførte) og den ny Bygningslov Nr. 164, 21 Novbr. 1871 med Tillæg i L. Nr. 54, 15 Maj 1875. Da imidlertid en stor Del af de enkelte Bestemmelser i disse Love ere enslydende eller dog væsentlig overensstemmende med de tilsvarende Forskrifter i Kjøbstadbygningsloven, ville de forskjellige Bidrag til hine Loves Fortolkning gennem Domme og ministerielle Resolutioner ofte være direkte afgjørende for Forstaaelsen af Loven 30 Decbr. 1858 og ere da medtagne i det Efterfølgende.

*) Set fra dette utvivlsomt praktiske Synspunkt maa man, saalænge indtil der kan udrettes noget til det Gode, i alt Fald vogte sig for alt, hvad der senere kan vanskeliggjøre en fornuftigere Ordning; men dette Hensyn vilde man i høj Grad have tilsiddet ved Oprøttelsen af de for et Par Aar siden af Regjeringen paatænkte Oversundhedskommissioner.

Første Afsnit.

Bygningsloven af 30 December 1858.

§ 1.

Nærværende Lov gjælder ikke alene for selve Kjøbstæderne, men ogsaa for de Bygninger, som opføres paa Kjøbstadens Grund indenfor en Grændse, der efter Kommunalbestyrelsens (nu Byraadets) Forslag bestemmes af Justitsministeriet.

Hvor en til en Landjurisdiktion hørende Grund enten er indesluttet af bebygget Kjøbstadgrund, eller strækker sig ind i samme, eller de paa samme værende Bygninger danne en saadan Fortsættelse af selve Kjøbstaden, at de for denne givne Forskrifter findes derpaa at burde anvendes, kan Justitsministeriet udvide Lovens Omradde til en i Henhold hertil bestemt Del af Landjurisdiktionens Grund efter Indstillinger af Kommunalbestyrelsen (Byraadet) og vedkommende Sogneforstanderskab (nu Sogneraad):

Til 1ste Stykke.

Ved „selve Kjøbstæderne“ i Modsætning til „Kjøbstadens Grund“ forstaaes her de Bygninger, der ligge paa den daværende grundtaxtpligtige Jord eller den egentlige sammenbyggede Del af Byen, (jfr. Folketingst. f. 1858 Sp. 3422). Hvad der saaledes kan henregnes til den sammenbyggede By, er jo forøvrigt et Spørgsmaal, der maa afgjøres efter hver Tids faktiske Forhold, og i Virkeligheden har Begrebet vistnok ikke heller nogen retlig Betydning her. Det skulde natur-

ligvis være denne, at for den sammenbyggede By gjælder Loven ubetinget, medens dens Anvendelse derud over beror paa, hvorvidt paagjældende Grund ligger indenfor den vedtagne Byggegrændse. Skulde det imidlertid ske, at en By skød sammenhængende Bygningsrækker ud over denne Grændse, og at Byraadet havde forsemt at sørge for en tilsvarende Udvidelse af Byggegrændsen, vilde det sikkert ikke blive antaget, at Bygningsloven alligevel kunde finde Anvendelse ud over Grændsen. Anderledes stillede Sagen sig tidligere efter de ældre Bestemmelser om Kjøbstadbygningslovgivningens Omraade i L. 12 Jan. 1858 § 3 og Fdg. 6 April 1832 § 17 (Kbhvns' Overrets Dom i J. U. f. 1866 S. 195 synes at forudsætte, at der kan være Spørgsmaal om, at sidstnævnte Bestemmelse maaske da endnu var gjældende, men herom kan formentlig ikke være Tale).

Loven er i sin fulde Udstrækning, ogsaa i Henseende til Kontrollen, anvendelig paa alle Bygninger, der opføres indenfor Byggelinjen, og herfra kan ingen Undtagelse gøres med Hensyn til Statens Bygninger eller til Byggeforetagender, der udføres af Statens Bygmestere, hvilket selvfølgelig paa samme Maade gjælder saavel om de andre Bygningslove som om Bygningsvedtægter og Bygningsreglementer, se J. M. Skr. 18 Febr. 1859 (i den af Linde m. fl. udgivne lille Reakripteamling).

Om de udenfor Byggegrændsen liggende Bygninger handler Lovens § 41.

Til 2det Stykke.

Saadant kan altsaa kun ske, naar baade Byraadet og Sogneraadet ere enige derom.

Det er ikke foreskrevet, at der skal udgaa offentlig Bekjendtgørelse om denne Udvidelse af Bygnings-

loven til Landdistrikter, men i den senere Tid er saadant dog oftere sket, se Bekj. Nr. 77, 18 Maj og Nr. 124, 27 Septbr. 1876 samt Nr. 26, 4 Marts 1882 (alle ang. Odense).

Naar saadanne Arealer i Medfør af Lov Nr. 67, 17 Maj 1873 indlemmes i en Kjøbstad (og altsaa falde ind under §'ens 1ste Stykke), kan Regjeringen i Henhold til bemeldte Lovs § 5 indrømme en Frist af indtil 15 Aar med Gjennemførelsen af Kjøbstadlovgivningens Byggeforskrifter med Hensyn til de paa de indlemmede Grunde værende Bygninger, altsaa kun de Bygninger, der allerede ere opførte eller i alt Fald under Opførelse paa Indlemmelsens Tid. Som Anvendelser heraf kan anføres Bekj. Nr. 69, 4 Juli 1877 (ang. Hillerød), Nr. 76, 19 Juli s. A. (Odense), Nr. 122, 7 Novbr. s. A. (Nykjøbing p. F.), Nr. 159, 28 Novbr. 1881 og Nr. 76, 7 Aug. 1884 (Skjelskor), Nr. 172, 27 Decbr. 1883 (Sorø), Nr. 76, 7 Juni 1886 (Aalborg). Se ligeledes tidligere L. 12 April 1867 § 2 om Landsbyen Udesundbys Indlemmelse i Frederikssund. — Jfr. herved Bemærkningerne til § 12 om Straatages Afskaffelse (nedenfor S. 51—52).

§ 2.

Ingen ny Gade maa anlægges med en Brede af mindre end 16 Alen; dog kan Amtet (om dettes Stilling til Bygningsvæsnet se nedenfor under § 33, sidste Del af Bemærkningerne til 1ste Punktum), forsaavidt alt bestaaende Bygninger maatte gjøre det nødvendigt, tilstede en Undtagelse fra denne Bestemmelse.

Naar Kommunalbestyrelsen (Byraadet), anser det nødvendigt, at en allerede anlagt Gade gives en større Brede, skal enhver, som opfører nogen ny Bygning til Gaden, hvad enten dette sker paa en hidtil ubebygget

Grund eller i Stedet for en ældre nedbrudt eller nedbrændt Bygning, eller som ejer nogen ubebygget til Gaden stødende Plads, være pligtig at afstaa saa meget af sin Grund til Gaden, som anses foruden for at give samme den behørig Brede, imod Erstatning af Kjøbstadens Kasse efter uwillige Mands Skjøn. Foretrækker Ejeren at afstaa hele den omhandlede Ejendom fremfor en saadan Del deraf, er Kommunen pligtig at overtage samme imod at give Erstatning derfor efter Taxation; og er han i saa Fald, hvis den tidligere Bygning er nedbrændt, berettiget til at anvende Assurancesummen til Opførelse af Bygninger paa et andet Sted af Byens Grund (i dette sidste kan ingen Forandring antages sket ved L. om Kjøbstædernes almindelige Brandforsikring 14 Maj 1870 § 4 e — der træder i Stedet for den ældre Fdg. 29 Febr. 1792 § 11 — og Vedt. Nr. 95, 18 Juli 1874 § 47, jfr. § 49). Kommunalbestyrelsen (Byraadet) kan ogsaa fordrø Expropriation af Bygninger i det nævnte Øjemed mod Erstatning efter de almindelige Regler om Afstaaelse af Ejendom til offentlig Brug; dog skal det staa Vedkommende frit at begjære Spørgsmaalet om Afstaaelsens Nødvendighed undergivet Justitsministeriets Afgjørelse. Se herved Lovens § 21 i Slutningen.

Jfr. de ældre Bestemmelser i Fdg. 6 April 1832 § 14 A og C.

Til 1ste Stykke.

„Ingen ny Gade“, det vil sige ingen ny offentlig Gade. Ny private Gaders Brede bestemmes af Bygningskommissionen efter Lovens § 20, 2det Stykke.

Til 2det Stykke.

Denne Bestemmelse maa man for at opnaa rigtig Forstaaelse sammenholde med Forskriften i fornævnte § 20, 2det Stykke, om, at ingen ny Bygning maa

paabegyndes, forinden der, hvor det behøves, er udlagt en Vej eller Gade af tilstrækkelig Brede, hvilket altsaa vil sige, udlagt af den Byggende og paa hans Bekostning. Forholdet er da dette, at sidstnævnte Forpligtelse kun finder Sted, naar den paatænkte ny Bygning ikke opføres ud til en alt bestaaende offentlig Vej eller Gade, og Anlægget af en hel ny Vej eller en tidligere bestaaende privat Vejs Udvidelse saaledes er nødvendig for at sætte Bygningen i Forbindelse med offentlig Vej eller Gade, medens det aldrig kan paalægges den Byggende at afgive Grund gratis til Udvidelsen af en bestaaende offentlig Vej eller Gade, idet saadan Udvidelse kun kan iværksættes i Henhold til § 2 og altsaa mod Erstatning; se Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1876 S. 955 og den under § 4 S. 18 citerede Højesteretsdom med tilføjede parenthetiske Bemærkning samt J. M. Skr. Nr. 155, 14 Aug. 1877 (Bygningen skulde opføres ved en Vej, som hidtil kun var bebygget paa den ene Side og paa sammes ubebyggede Side), Nr. 161, 18 s. M. (Bygningen var opført paa en til en offentlig Vej stødende Jordlod, og Jord forlangtes afgivet til eventuel Udvidelse af en anden Vej, der løb langs Lodden) og Nr. 56, 25 Marts 1885. I Overensstemmelse hermed udtaler sidstnævnte Skrivelse, at Bygningskommissionen er inkompetent til ved Opførelsen af ny Bygninger ved en offentlig Vej at fastsætte Facadelinjen, hvorimod det maa være Byraadets Sag at foretage de med Hensyn hertil fornødne Skridt, saafremt det formenes, at Vejen eller Gaden tiltrænger Udvidelse.*)

*) Paa dette Sted kan bemærkes, at der ikke i Loven findes nogen Bestemmelse, i Henhold til hvilken det kan paalægges en Byggende at udrykke sin Bygning for Facadelinjens Skyld, jfr. Kjøbenhavns Overrets Dom i J. U. f. 1857 S. 52.

Stykkets 1ste Punktum angaar kun aldeles ubebyggede Grundstykker, hvad enten de aldrig have været bebyggede, eller Bygningerne ere nedbrudte eller afbrændte. Bestemmelsen kan derfor ikke bringes til Anvendelse ved Ombygning af ældre Bygninger, selv om en saadan ellers efter § 32 i andre Forhold maatte kunne sættes i Klasse med Nybygning, idet § 2 maa henregnes til de i § 32 ommeldte Forskrifter i Bygningsloven, der ere ubetinget uanvendelige paa ældre Bygninger. Vil Kommunalbestyrelsen derfor ved Ombygningen af en ældre Bygning have denne indrykket, kan saadant ikke finde Sted mod Erstatning for Grunden alene, men der maa ske en Expropriation af Bygningen mod Erstatning efter de almindelige Regler om Afstaaelse af Ejendom til offentligt Brug, med andre Ord en Expropriation efter § 2, sidste Punktum. Se J. M. Skr. 2 Juni 1864 og Nr. 137, 2 Maj 1872 (ny grundmuret Forside skulde indsættes i Bindingsværksbygninger) samt 6 Juli 1865, jfr. ogsaa — ang. Forstaaelsen af Fdg. 6 April 1832 § 14 A — Ind. M. Skr. 2 April 1851 og 16 Novbr. 1854. (En modsat Fortolkning af nævnte Forordning er dog gjort gjældende ved Københavns Overrets Dom i J. U. f. 1854 S. 661, der ligeledes angaar Indsættelsen af grundmuret Forside i Stedet for Bindingsværk).

Grundafstaaelse efter § 2 kan kun forlanges, forsaavidt den udkræves til at give en Gade eller Vej, i sammes Helhed eller paa enkelte Punkter, en saadan Brede, som Byraadet finder fornøden, men ikke blot for at gennemføre en vedtagen Omregulering af Gaden, J. M. Skr. 17 Marts 1863, eller af Skjønnehenssyn, J. M. Skr. Nr. 264, 2 Decbr. 1875. Ved Spørgsmaalet om, hvad der kan anses som legitim Grund for Byraadet til at erklære Udvidelsen nødvendig, kan henvises til Fdg. 6 April 1832 § 14 A, der som Ex-

propriationens eneste Formaal nævner Betryggelse mod Ildsvaade og Tilvejebringelsen af en bekvemmere Færdsel; men nu efter § 2's Affattelsesmaade ville ogsaa andre Hensyn, f. Ex. sanitære, kunne have samme Vægt. Forøvrigt kunde det i Følge en Modsetningsfortolkning af §'ens Slutning synes berettiget at antage, at Byraadets Skjøn om Udvidelsens Nødvendighed kunde underkjendes af Justitsministeriet, forsaavidt angaar ubebygget Grund, men de fornævnte Skrivelser synes utvetydigt at vise, at Ministeriet ikke formener sin Myndighed saaledes begrændset.

Da Fortoget ikke mindre end Kjørebanelen er en Del af Gaden, følger det af sig selv, at Reglerne i § 2 ere fuldt anvendelige paa sammes Udvidelse, og at Erstatning lige saa vel maa udredes for den dertil afgivne Grund, se ogsaa tidligere J. M. Skr. 8 Maj 1852 og 25 April 1853.

Naar sidstnævnte Skrivelse udtaler, at der dog ved Erstatningens Fastsættelse vil kunne tages Hensyn til, hvad Grundejeren vinder ved Fortogs Anlæg eller Udvidelse, da er der intet til Hinder for, at dette Hensyn fremdeles kan tages, idet de uvillige Mænds Skjøn efter § 2 1ste Punktum er ganske frit. I oftnævnte Fdg. 1832 § 14 A hed det, at Godtgjørelsen skulde fastsættes i Forhold til hele Byggepladsens Størrelse og Værdi og den Forringelse, samme ved Afstaaelsen vilde lide, Momenter, der ogsaa nu ville blive afgjørende ved Skjønnen. Nogen Vejledning til Erstatningens Fastsættelse vil ogsaa kunne hentes fra L. om Gader m. m. i Kbhvn 14 Decbr. 1857 § 10*).

*) Bemeldte § 10 anordner en Kommission til Vurdering bl. a. af de Grunde og Bygninger, som Kommunalbestyrelsen i Henhold til Bygningslöven f. Kbhvn 17 Marts 1856 § 27 maatte fordrø afstaaede til Gade- eller Vejanlæg, hvorunder ogsaa Anlæg af Torve skal anses indbefattede, og der foreskri-

Den Ejeren ved §'ens 2den Sætn. tillagte Ret til at vælge at afstaa Grunden i dens Helhed er ubetinget, saa at han, endog om det kun gjælder Afgivelsen af det ubetydeligste Stykke af den største Grund, kan sige: enten tager Kommunen hele Ejendommen, eller den faar slet intet. Denne Bestemmelse, der blev indsat i Loven af Rigsdagen, er aabenbar urimelig og lamslaa i Virkeligheden aldeles Expropriationsretten, saaledes at de fornødne Grundafstaaelser faktisk kun ere at opnaa ved mindelig Overenskomst med vedkommende Ejere. Reglens Urimelighed træder saameget skarpere frem, som den kun er knyttet til den af Kommunalbestyrelsen fordrede Afstaaelse af ubebygget Grund. Hvad angaar Expropriation af Bygninger, selvfølgelig med den Grund, hvorpaa de staa, til Gaders og Vejes Udvidelse, da sker den ifølge §'ens sidste Punktum, „efter de almindelige Regler om Afstaaelse af Ejendom til offentligt Brug“, og da der slet ingen Bestemmelse fin-

ves følgende Regler for Vurderingen: Kommissionen har at ansætte vedkommende Vejstrækninger, Grunde eller Bygninger til sand Værdi i Handel og Vandel, men ved Erstatningens Fastsættelse bliver heri at afkorte den Forøgelse i Værdi, som den tilbageblevne Ejendom skjønnes at opnaa. Som Følge heraf kan Erstatning for Afstaaelse endog ganake bortfalde, naar den af Kommunen trufne Foranstaltning af Kommissionen skjønnes at medføre større Fordel for Ejeren, end det Afstaaedes Værdi udgjør. Naar Grund afstaaes til Udvidelse af allerede bestaaende Gader og Veje, skal der tages særligt Hensyn dels til den større Byggefrihed, Ejeren herved maatte opnaa, dels til, om den paa-gjældende Ejendoms Udstrækning er saa stor, at Ejendommen ogsaa efter Afstaaelsen giver Lejlighed til samme Anvendelse som tidligere, og Ejendommens Strækning langs Gade eller Vej ikke formindskes ved Afstaaelsen, saa at den afstaaede Jord paa Grund heraf kun kan betragtes som mindre værdifuld Baggrund.

des, der i andre Forhold giver Ejeren det her ommeldte ubetingede Valg, end mindre en almindelig Bestemmelse herom, maa Ejeren ogsaa i nærværende Tilfælde finde sig i, at Kommunen tager af den bebyggede Grund, hvad den har Brug for, og ikke mere. Og det samme gjælder om ubebygget Grund, der skal benyttes til Udvidelse af Gader, der ere Landevejsgader, idet Expropriationen i saa Fald sker efter Begjæring af Vejbestyrelsen (Amtsrådet), jfr. flere Udtalelser af Justitsministeren under Lovens Behandling i Folketinget i Rigsdagstid. f. 1858, f. Ex. Sp. 3772.

Om Expropriation af bebygget Grund til Udvidelse af Gader og Veje efter §'ens sidste Sætning skal til, hvad herom i det Foregaaende er anført, endnu kun føjes, at skjøndt man efter Lovens Affattelse skulde tro, at der ved saadan Expropriation blev at følge en anden Fremgangsmaade end ved Expropriation efter Stykkets 1ste Punktum (om ubebygget Grund), forholder dette sig dog ikke saa. Ogsaa her bliver Erstatningen, der naturligvis i begge Tilfælde skal være fuldstændig, at fastsætte ved uvillige, af Retten udvalgte Mænds Skjøn over samtlige Forhold, hvorved henvises til det om Erstatningens Beregning ovenfor Anførte.

§ 3.

Hjørnebygninger skulle have afbrudte Hjørner af i det mindste 3 Alens Brede med lige store Vinkler med Sidefladerne; dog kunne Hjørnerne ogsaa afrundes, men i saa Fald maa Buen ikke springe mere end 12 Tommer ud fra den ovenfor bestemte Linje. Hvor de lokale Forhold ikke fordrer Jagttagelse af denne Forskrift, eller Stilen i Bygningens Ydre taler derfor, kan vedkommende Bygningskommission tilstaa Dispensation fra samme.

Grunden udfor det afbrudte Hjørne vil vel faktisk

i Reglen blive lagt til Fortoget, men under Lovens Taushed kan det ikke betvivles, at Ejeren beholder fuld Ejendomsret og — med den her foreskrevne Indskrænkning — Raadighed over samme. Denne Opfattelse ligger vel ogsaa til Grund for den nedenfor under § 4 citerede J. M. Skr. Nr. 174, 30 Novbr. 1880. (Ganske sikkert er dette dog ikke, da det ikke udtrykkelig siges, at det i Skrivelsen ommeldte afbrudte Hjørne er fremkommet som en Følge af, at vedkommende Hus har været en Hjørnebygning efter Lovens Forstaaelse, nemlig en umiddelbart op til to sammenstødende Gader eller Veje opført Bygning; saadant maa dog antages, men i saa Fald burde Skrivelsen ikke have defineret „Huslinjen“ som den Linje, hvortil der maa bygges — thi det maa der efter nærværende § netop ikke — men som paagældende Ejendoms Grændse).

§ 4.

Ved ny Bygninger eller ved saadan Ombygning af ældre, som dermed (efter § 32) skal sættes i Klasse, maa Kjældernedgange og udvendige Trapper ikke gives længere Fremspring fra Huslinjen end 18 Tommer, og dette kun under Forudsætning af, at Passagen paa Fortoget ud for Nedgangen eller Trappen er mindst 1½ Alen bred. Trapperne skulle derhos gives afrundede Hjørner. De uværende Kjældernedgange og udvendige Trapper maa ikke forstørres, medmindre Fortogets Omlægning skulde ved Terrænets Forhøjelse eller Sænkning gjøre dette nødvendigt, og skulle borttages eller indskrænkes, naar Kommunalbestyrelsen (Byraadet) finder dem farlige for den almindelige Færdsel, dog mod Erstatning efter uwillige Mænds Skjøn. Spørgsmaalet om Borttagelsens eller Indskrænkningens

Nødvendighed kan altid begjæres indstillet til Justitsministeriets Afspjølelse.

Jfr. den ved nærværende Bestemmelse bortfaldne Pl. 8 Juni 1819, hvorefter ved ny Bygningers og ny Facaders Opførelse skulde iagttages, at Kjælderhalse ej springe for vidt ud, og at Trapper ej gaa ud over 18 Tommer. (Ved Opførelsen af ny Facader kunde Kancelliet dispensere herfra, Resl. 26 Maj 1819, men ved ny Bygninger kun Kongen, jfr. Resl. 12 Novbr. 1851).

Ved „Huslinjen“ (i §'ens 1ste Sætn.) forstaaes den Linje, hvortil Paagældende er berettiget til at bygge (i Modsætning til den Linje, hvortil faktisk er bygget), og Dispensation behøves følgelig ikke for en udfor et afbrudt Hjørne anbragt Trappe, der ikke springer 18“ frem fra denne Linje, J. M. Skr. Nr. 174, 30 Novbr. 1880. Jfr. herved Bemærkningen foran til § 3.

Det er overhovedet klart, at §'en kun angaar saadanne Nedgange og Trapper, der springe frem paa offentligt Fortog eller Gade, hvorved mærkes følgende Højesteretsdom i H. R. T. f. 1886 S. 27 og U. f. R. 1886 S. 847: En Mand, der byggede et Hus ved en offentlig Gangsti, trak vel efter Bygningskommissionens Paalæg Huset 3 Alen tilbage fra Gangstien, men opførte samtidig en Trappe, der sprang 3 Al. 4 Tommer frem foran Huset, hvorfor Overretten dømte ham for Overtrædelse af Bygningslovens § 4; Højesteret frifandt ham derimod med Bemærkning, at ingen Del af Trappen efter det for Højesteret Oplyste laa udenfor den hidtilværende Grændselinje mellem Tiltaltes Ejendom og den tilstødende Gangsti. (Bygningskommissionens Paalæg om at trække Huset tilbage har rimeligvis været givet efter Lovens § 20, 2det Stykke, men har ikke været hjemlet ved denne Bestemmelse,

saameget mindre som det udlagte Areal ikke ses at være begjært anvendt til øjeblikkelig Udvidelse af Gangstien — se nærmere herom det om § 20 foran S. 10—11 under § 2, til andet Stykke, Anførte; Ejerens Raadighed over de bemeldte 3 Al. Jord har derfor ikke heller kunnet lide nogen Indskrænkning ved Paalæget, og formenes denne Betragtning at have begrundet Frifindelsen).

Endnu kan mærkes Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1878 S. 970, hvorved en Person, der blev tiltalt for at have opført en Trappe med for stort Fremspring, blev frifunden, fordi Trappen maatte anses som en simpel Afløsning af en tidligere Trappe, som det havde været nødvendigt at anlægge paa Grund af, at det Offentlige havde sænket Gadens Niveau.

Til ret Forstaaelse af denne som af den følgende § 5 er det nødvendigt at stille sig det klart, at Fortoget er Kommunens Ejendom og almindelig Færdselsvej, og at ingen, ikke heller de tilstødende Grundejere, har Ret til nogen særlig eller udelukkende Benyttelse af nogen Del af samme, ligesaa lidt som til at gjøre Udbygninger eller anbringe andre Indretninger ud over Fortoget, og at det saaledes er en Indrømmelse, der fra det Offentliges Side gjøres Vedkommende, naar det tillades dem at føre Trapper, Kjældernedgange eller andre Fremspring for Facadelinjen ud paa Fortogene, jfr. Folketingstid. f. 1858 Sp. 3419 og 3428. Der kan nu spørges, om § 4 gjør en Undtagelse herfra, saaledes at den giver de Byggende Ret til de ved samme tilladte fremspringende Trapper og Kjældernedgange, eller om Meningens kun er at give Regler for, hvilken Benyttelse af Fortoget i saa Henseende der kan tillades de Byggende af Bygningskommissionen. Det første, Retten, synes ubetinget

at være den naturligste Opfattelse og bedst stemmende med Lovens Ord og Forhandlingerne i Rigsdagen; men det er maaske dog tvivlsomt, om den anden Anskuelse ikke er antaget af Justitsministeriet. I Bygningsvedtægten for Fredericia Nr. 165, 31 Aug. 1885 (aftrykt nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit) § 3 hedder det nemlig bl. a., at Bygningskommissionen kan tillade, at Kjældernedgange og Trapper paa 3 Alen bredt Fortog gives et Fremspring af 18 Tommer, hvorved maa erindres, at efter Lovens § 40 kan der ikke i disse Vedtægter optages noget, der er i Modstrid med Bygningsloven. (Det synes forøvrigt vanskeligt at forstaa, hvorledes det kan forenes med § 39, naar der samme steds tillægges Bygningskommissionen Myndighed til under visse Betingelser at tillade større Fremspring end 18 Tommer mod en Kjendelse til Kæmnerkassen; thi Ministeriet kan dog næppe i fornævnte § 40 have Hjemmel til at overdrage en Del af sin Dispensationsret til Kommissionen).

Det skal endnu ved denne § bemærkes, at der ved Politivedtægterne ordentligvis vil være givet Forskrifter om, hvorledes fremspringende Kjældernedgange, ogsaa de fra ældre Tid stammende, skulle være hegnede eller dækkede, ligesom slige Bestemmelser selvfølgelig kunne gives ved Bygningsvedtægt efter Lovens § 40.

§ 5.

Ligesom Karnapper og udbuede Vinduer for Fremtiden ikke maa anbringes ud over Gaden, saaledes skal dette ogsaa gjælde om andre Fremspring paa Bygninger, der ikke ere anbragte i en Højde af mindst 3½ Alen fra Fortoget.

Forde, Døre eller Vinduer maa kun indrettes til at aabnes udad, naar de, selv efter at være aabnede, lade en

Passage af 1½ Alen fri paa Fortoget, eller naar Vinduerne ere anbragte i en Højde af 3½ Alen.

Denne § er efter sin Ordlyd anvendelig paa ældre Bygninger, selv om der ikke foretages nogen egentlig Ombygning af dem, J. M. Skr. 12 Septbr. 1859.

Dog er §'ens 2det Stykke ikke til Hinder for, at ny Vinduer indsættes i Stedet for ældre af samme Slags, naar alene dette Arbejde udføres, ikke derimod hvis Facademuren samtidig fornys, J. M. Skr. 25 Juni 1861.

Til 1ste Stykke.

Karnapper og udbuede eller udbyggede Vinduer bleve for Landevejsgadernes Vedkommende allerede forbudt ved Rskr. 28 Jan. 1791 og Vejfdg. 13 Decbr. 1793 § 83. De deri ommeldte Karnapper vare imidlertid fremspringende Udbygninger opførte fra Grunden af, medens Bygningsloven ved Karnapper forstaar udkragede Udbygninger, som springe frem paa Facaden over Gaden, jfr. Folketingstid. f. 1858 Sp. 3429, jfr. 3442—43. At ikke heller de førstnævnte egentlige Karnapper ere tilladelige, følger ligefrem af det ovenfor til § 4 om Raadigheden over Fortoget Bemærkede.

„Andre Fremspring“. Som saadant kan Murværk anbragt foran et Hus til Fastholdelse af den til Støtte for Huset tjenende, men i sit tidligere faste Leje ved Byraadets Gaderregulering forstyrrede Jordmasse ikke anses, se Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1878 S. 970.

Af hvad foran under § 4 er anført, vil det ses, at selv om disse andre Fremspring holdes i en Højde af 3½ Al. fra Fortoget, kunne de Byggende neppe antages at have nogen Ret til at anbringe slige Fremspring over Gaden, ligesaa lidt som de kunne gjøre Fordring paa noget som helst Fremspring paa Fortoget

til Sokler, Piller eller desl. Hermed stemmer Bygningsvedtægterne i Bekj. Nr. 173, 30 Decbr. 1881 § 4, Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 14 og den foran under § 4 omtalte Bekj. Nr. 165, 31 Aug. 1885 § 5 (alle aftrykte i Tillæget til nærværende Afsnit), der under visse Betingelser tillade slige meget ubetydelige Fremspring (fra 4½" til 6"). Imidlertid maa dog mærkes J. M. Skr. Nr. 101, 16 April 1873, der udtaler, at det ikke kan forbydes paa en Bygning at anbringe et fremspringende Tag, forudsat at det er anbragt i en Højde af mindst 3½ Al. over Fortoget*).

Til 2det Stykke.

Naar Anbringelsen af Vinduer til at aabne udad er utilladelig, gjør det ikke deri nogen Forandring, at Hængslerne anbringes forneden paa Vinduerne, saa at de ved at aabnes kun falde nogle Tommer ud foroven, J. M. Skr. Nr. 273, 25 Oktbr. 1872.

§ 6.

Alle udvendige Mure, som vende ud mod Gade eller Torv, eller som ere nærmere ved anden Mands Grund end 10 Alen, skulle herefter opføres af Grundmur; dog maa Bygninger paa én Etage eller én Etages Paabygning paa ældre Bygninger udføres af Mur- og Bindingsværk.

Udhuse, Stalde, lukkede Skur og deslige kunne opføres af hvilket som helst Materiale, naar de, foruden at være forsynede med brandfrit Tag, ere fjernede 10 Alen fra anden Mands Grund, ikke ere over 6 Alen til Taget, og de derhos ikke indeholde noget Ildsted. Aabne Skur, som hvile paa Træpiller, og Latrinhuse, der ikke ere over

* Herved erindres, at Grundejerne, med Iagttagelse af det i § 23 Foreskrevne, have Tagdrypsret til Gaden og altsaa ogsaa Ret til at lade Taget springe frem over samme; men dette berettiger selvfølgelig ikke til at give Taget et hvilket som helst, nok saa stort Fremspring.

284 *4 1/2 Alen høje, skulle dog ikke være underkastede ovennævnte Indskrænkninger.*

Jfr. Fdg. 24 Jan. 1761 IV § 18 og Fdg. 6 April 1832 §§ 10—12 og 14 B.

Naar en vis Bygningsmaade her gjøres afhængig af Afstanden fra Naboens Grund, bør det fremhæves, at dette ikke sker alene for Naboens Skyld, og at denne derfor heller ikke med Virkning kan give Afkald paa Overholdelsen af disse Afstandsbestemmelser, jfr. den under § 30 (sidste Stykke af Bemærkningerne til 1ste Punktum) anførte J. M. Skr. 13 Febr. 1861, ligesaa lidt som Naboens Samtykke kræves til Dispensation herfra. Noget andet er, at Ministeriet ved Spørgsmaal om saadan Dispensation kan tage Hensyn til Naboens Ønsker. At det under Brandpolitiloven for Landet § 1 (i 1ste Afsnit af Bygningslovgivningen for Landet) aftrykte Cirk. Nr. 10, 30 Jan. 1873 tillægger Naboens Samtykke større Betydning ved Spørgsmaal om Dispensation fra Afstandsbestemmelserne i bemeldte Lov, bekræfter ved sin Begrundelse, der ikke finder Anvendelse paa Kjøbstæderne, netop Rigtigheden af det Foranførte; se ogsaa samme Lovs § 3. — Dette gjælder ogsaa om Afstandsbestemmelserne i Lovens § 8 3dje Stykke (se nærmere S. 42), § 13 og § 21 1ste Sætn.

Til 1ste Stykke.

Naar Anvendelsen af „Grundmur“ foreskrives i denne eller andre §§, frembyder det Spørgsmaal sig, om dertil skal benyttes brændte Mursten, eller om Brugen ogsaa af raa Sten er tilladelig. Medens der ikke findes nogen Bestemmelse herom i Kjøbstadbygningsloven, er Benyttelsen af raa Sten udtrykkelig forbudt i de kbhvske Bygningslove 17 Marts

1856 § 22 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 16, og jeg tager neppe Fejl i, at ogsaa den almindelige Sprogbrug vil kræve brændte Sten i Grundmur. Det kan imidlertid have sin Vanskelighed at hævde, at Lovgiveren har denne Forstaaelse af Ordet „Grundmur“; thi i Brandpolitiloven f. Land. 2 Marts 1861 § 10, der paabyder, at Skorstene skulle være af saadan Mur, forudsættes det dog derefter, at de kunne bygges af raa Sten, og det kan ikke betvivles, at den øvrige Del af Loven maa fortolkes paa samme Maade, forsaavidt særlige Grunde ikke for den enkelte Paragrafs Vedkommende tale derimod. Saadan særlig Grund vil findes, hvor en Lov paabyder Anvendelsen af „Brandmur“ eller „Brandgavl“, idet hertil utvivlsomt efter Sagens Natur maa benyttes brændte Sten, og paa denne Maade have disse Ord ogsaa altid været fortolkede i den ældre Lovgivning. Efter den gamle Brandfdg. f. Kjøbst. 24 Jan. 1761 III § 1 skulde saaledes Skorstene være vel forsynede med Brandmur paa alle Sider, og i Henhold hertil bleve Skorstene af raa Sten ansete som utilladelige, se K. Prom. 14 Septbr. 1799, 14 Marts 1807, Skr. 10 Novbr. 1832 og 16 Juni 1835, ligesom Paabuddet i Brandforordningen af 6 April 1832 § 14 B om, at alle Gavløgge skulle være af Brandmur, fortolkedes paa samme Maade ved de fornævnte Skrivelser af 1832 og 1835 samt Skr. 8 Aug. 1835. Paa Landet derimod, hvor den gjældende Brandfdg. 29 Febr. 1792 ikke havde nogen tilsvarende Bestemmelse om Skorstenene som den forommeldte for Kjøbstæderne, blev der om Anvendelsen af ubrændte Sten hertil ved K. Skr. 4 Novbr. 1815 givet Regler, som meget ligne de, der nu indeholdes Loven af 1861 § 10. — Tør man saaledes ikke sige, at Kjøbstadbygningsloven, naar den foreskriver Grundmur, ogsaa eo ipso mener Mur af brændte Sten, bli-

ver heraf dog ikke Følgen, at alle udvendige Mure (Loven omtaler overhovedet ikke indvendige Skillerum), som ikke ere Brandgavle, uden videre skulde kunne opføres af raa Sten. Tværtimod maa Bygningskommissionen som Regel efter Lovens § 34 skride ind mod en saadan Anvendelse ikke blot af raa, men ogsaa af ikke helbrændte Sten som „upaalidelige Materialier“ til Kjøbstadbygninger efter disses sædvanlige Storrelse og Bygningsmaade, jfr. de foran nævnte kbhvske Love, der stille raa Sten i Modsætning til „gode og paalidelige Materialier“. Dette finder i fortrinlig Grad Anvendelse paa Skorstene, og for disses Vedkommende kommer hertil det særlige Hensyn, at det ikke kan antages at have været Meningen med Forskriften i Bygningslovens § 15 om, at de skulde være af „Grundmur“, at gjøre nogen Forandring til det ringere i den ældre fornævnte Regel.

Skjøndt Loven, se særlig dennes § 7, forudsætter, at Grundmur er af Mursten, formenes det dog utvivlsomt, at ogsaa andet Byggemateriale, f. Ex. naturlig Sten, kan benyttes dertil under Forudsætning af, at det har samme Styrke og er lige saa betryggende mod Brandfare som Mursten.

Denne Del af §'en tilsteder kun Anvendelsen af Grundmur og, som en Undtagelse, af Mur- og Bindingsværk, der staar som den udtømmende Modsætning til Grundmur, saaledes at Anvendelsen af Brædder er udelukket, jfr. Folketingstid. f. 1858 Sp. 3442. Ikke heller kan Brædder beklædte med Skifer anvendes i Stedet for Bindingsværk, J. M. Skr. 31 Decbr. 1855. Ogsaa kan mærkes J. M. Skr. Nr. 30, 13 Febr. 1874 om, at en Gavle af Bindingsværk, der er fjernet et Par Alen fra Naboens Skjel, ikke maa beklædes med Asfalt eller Tagpap paa Brædder.

Hvor Anvendelsen af Brædder som Væg ikke er

tilladt, kan ikke heller løse Træflager bruges som saadan, J. M. Skr. 18 Maj 1861 (ang. den ældre kbhvske Lov 15 Marts 1856 § 10). Ved Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1858 S. 743 blev det anset stridende mod Fdg. 6 April 1832 § 10 at give en Bygnings Mur en rent midlertidig Beklædning af Brædder.

„Udvendige Mure, som vende ud mod Gade eller Torv.“ Herved forstås kun de Mure, som støde op til Gade eller Torv, og Bestemmelsen er følgelig ikke anvendelig, naar der er nogen Afstand mellem Muren og Gaden eller Torvet, J. M. Skr. Nr. 30, 5 Febr. 1873 ad 3 (Afstanden var in casu 25 Al.).

„Bygninger paa én Etage“.

Saadaane Bygninger kunne i Følge §'en opføres med alle 4 Sider af Mur- og Bindingsværk, uagtet de komme til at ligge i kortere Afstand end 10 Alen fra Naboens Grund, men selvfølgelig maa Lovens § 8 om Brandgavle iagttages, saafremt Gavlen eller en af Ydersiderne lægges i Skjellet mellem Ejendommene, J. M. Skr. 31 Oktbr. 1859 ad 1, 23 Januar 1860 ad 1 og den nedennævnte Skr. af 1873.

Antaget, at en Kvist med Beboelseslejlighed ikke burde betragtes som en Etage, og at en enetages Bygning med saadan Kvist derfor kunde opføres af Mur- og Bindingsværk, skjøndt den ene Endegavl var Naboejendommen nærmere end 10 Al., J. M. Skr. Nr. 30, 5 Febr. 1873 ad 1 og 2. Jfr. herved den under § 21 til 3dje Punktum (S. 102) anførte Dom i U. f. R. 1880 S. 576.

Det skal her bemærkes, at foruden efter nærværende § har en Bygnings Etageantal Betydning ogsaa efter Lovens §§ 7, 14 og 21, men ligesom de tvende sidstnævnte §§ kun handle om Etager, der ere indrettede til Beboelse, saaledes findes der overhovedet ikke i Loven og kan ikke heller af denne udledes

nogen almindelig Regel om Etageantallets Beregning; men enhver herom handlende Bestemmelse maa undersøges og bedømmes særskilt. Hertil kan føjes, at der ordentligvis ikke heller af Bestemmelserne om Bygningsafgiftens Beregning, der sker etagevis, vil kunne hentes nogen Vejledning i saa Henseende. Dog skal J. M. Skr. Nr. 87, 2 Maj 1881 ad 4 anføres, hvorefter en enetages Bygning, i hvilken Ydermuren er forhøjet c. 1 $\frac{1}{4}$ Al. over Etagens Bjælkelag og Loft, skal betragtes som toetages, og Bygningsafgift altsaa svares af Loftsrummet, skjøndt Lofter ellers ere afgiftsfri.

„én Etages Paabygning paa ældre (o: opførte før Bygningslovens Ikrafttræden d. 1 Juli 1859, J. M. Skr. Nr. 30, 5 Febr. 1873 ad 4) Bygninger“.

Herefter er det tilladt, men selvfølgelig kun én Gang, at bygge en Bindingsværks Etage paa enhver ældre Bygning, enten denne er af Grundmur eller Bindingsværk, og uden Hensyn til dens Etageantal, J. M. Skr. 23 Jan. 1860 ad 2, 21 Marts 1864 ad 1.

Ved saadan Paabygning paa en enetages Bygning af Bindingsværk, hvis Gavl ligger i Skjellet til Naboejendommen, kan den saaledes tilstedeværende Bindingsværks Gavl bibeholdes og forhøjes med Bindingsværk, J. M. Skr. 31 Oktbr. 1859 ad 2, se herved ogsaa den nedenfor ved § 8 2det Stykke (S. 40) anførte Skr. 15 Juni 1861. — Formentlig maa det ligeledes ved Paabygning af en Etage være tilladt at forhøje en i Skjellet opført grundmuret Gavl med Bindingsværk; thi da dette neppe kan kaldes at opføre en ny Gavl, synes Lovens § 8 1ste Sætn. ikke anvendelig i saa Tilfælde.

Det falder af sig selv, at den her ommeldte Forhøjelse af ældre Bygninger kun kan finde Sted, for-

saavidt disse ere stærke nok til at bære samme, jfr. J. M. Skr. 31 Oktbr. 1859 ad 2 og Lovens § 34.

Til 2det Stykke.

Det er en Selvfølge, at naar de i 1ste Punktum nævnte Bygninger opføres af Bindingsværk, kommer de ind under Slutningen af §'ens 1ste Stykke, og „hvilketsomhelst Materiale“ bliver saaledes nærmest Brædder.

„Fjernede 10 Alen fra anden Mands Grund“.

Justitsministeriet har antaget, at Opførelsen af et lukket Skur med brandfrit Tag i nærmere Afstand fra Naboen end 10 Al. er lovlig, naar den mod Naboen vendende Side af Skuret bygges af Grundmur og de andre Sider af Brædder, utrykt Skr. 16 Novbr. 1886 (til Randers Amt). Ministeriet maa altsaa formene, at de Bygningssider, som ikke vende ind mod Naboens Grund — og som i forommeldte Tilfælde tildels laa indenfor 10 Alens Afstand fra samme — ikke rammes af Loven, jfr. den lignende (men paa det Sted rigtig nok formentlig naturligere) Fortolkning af Lovens § 8, 3dje Stykke (se S. 41 sidste Stykke).

De her ommeldte Bygninger kunne opføres af et hvilket som helst Materiale men med uantændeligt Tag (dette sidste følger nemlig af Lovens § 12), skjøndt de ikke ere fjernede 10 Al. fra Gade eller Torv, J. M. Skr. Nr. 12, 7 Jan. 1884, og de maa endog uden Hensyn til Materialet kunne lægges umiddelbart ud til samme. Jfr. den tilsvarende Fortolkning af § 8 nedenfor S. 37 1ste Stykke.

Med Hensyn til de fra ældre Tid hidrørende lukkede Skure eller Halvtage, som efter Afstanden til Nabogrunden eller deres Beskaffenhed ikke over-

for Lovens § 6 kunne kaldes lovlige, har Justitsministeriet i Skr. 30 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1121) ad 7 udtalt, at saadanne Skures og Halvtages Gavle og Sider af Fjæl selvfølgelig, forsaavidt de ligge i Skjellet ind til Naboejendommen, ere underkastede den almindelige Regel angaaende Fjællegavle (i Lovens § 8, 2det Stykke, hvorefter de nu forlængst skulie være ganske afskaffede, jfr. nedenfor S. 41); men naar dette ikke er Tilfældet, og de ere ældre end Fdg. 6 April 1832 og altsaa lovlig opførte (jfr. dog Fdg. 24 Jan. 1761 IV § 18), kunne de blive staaende urorte, naar kun Tagbedækningen bestaar af nantændeligt Materiale.

Hermed maa sammenholdes J. M. Cirk. 4 Maj 1870 (i D. T. S. 338), hvor som Ministeriets Anskuelse udtales, at saadanne Fjællegavle og Ydersider, der, fordi de ikke ere anbragte i Skjellet til Naboejendommen, ikke kunne fordres fjernede, dog ikke maa udbedres, med mindre de enten ere hjemlede i Bygningslovens § 6 2det og 3dje Stykke, eller de under de i Fdg. 6 April 1832 § 10 nærmere angivne Betingelser ere anbragte paa Bygninger, der ere fjernede mere end 20 Al. fra enhver anden Bygning, i hvilket sidste Tilfælde de dog efter en passende, af Bygningskommissionen med Amtmandens Samtykke sat Frist, der ikke maa være længere end 1 Aar, kunne fordres fjernede, naar der opføres Bygninger indenfor den nævnte Afstand af 20 Alen.

Med Hensyn til disse Henvisninger til Fdg. 1832 § 10 skal bemeldte § anføres her; den lyder saaledes: „Det skal nøje paases, at for Fremtiden ej alene ingen Kjobstæd-Bygning opføres med Bræddegavl (medens Borttagelsen af de alt opførte ikke kunde fordres efter Forordningen, K. Skr. 28 Oktbr. 1834 ad 2.

og 21 Juli 1835, jfr. derimod nu om Skjelgavle Bygningslovens § 8, 2det Stykke), ej heller nogen Rullestue, Skure eller anden saadan Bibygning beklædes med Brædder (det vil ses, at dette ubetingede Forbud mod Bræddegavle og Bræddeskure gaar langt udover Bestemmelserne i Bygningslovens § 8 — der, som fornævnt, kun angaar Skjelgavle, se nedenfor S. 36 — og i § 6), men at heller ikke slige Bræddegavle eller smaa Bibygninger, naar de ere forfaldne, reparerer (heri skete for Skjelgavles Vedkommende en Lempelse ved Bygningslovens § 8), ligesom det og forbydes at anbringe Tagrender af Træ. Fra foranførte Regel undtages saadanne smaa Bygninger, som ikkun have en Højde af 5 Alen (jfr. K. Skr. 28 Oktbr. 1834 ad 1) eller derunder og staa i en Afstand af i det mindste 20 Alen fra enhver anden Bygning (jfr. K. Skr. 5 April 1838), dog kun forsaavidt der i slige Bygninger ej maatte være Ildsted. Imidlertid forstaaer det af sig selv, at Bygningen bliver at borttage eller vedborligen at forandre, saafremt siden en anden Bygning opføres inden fornævnte Afstand fra samme. Saa skal det og være tilladt at anbringe Bræddegavle paa Bygninger, der vende ud mod Haver eller mod aaben Mark (jfr. K. Skr. 24 Oktbr. 1835), og ej komme en anden Bygning saa nær som 20 Alen, hvilken Tilladelse dog ligeledes maa bortfalde, hvis siden en anden Bygning i nærmere Afstand maatte blive opført. Hvor saaledes en engang lovlig, men dog under foranførte Betingelse, opført Bygning skal forandres paa Grund af andre Bygninger, som siden opføres i Nærheden af samme, bliver dertil af Bygningskommissionen med Amtmandens Samtykke at tilstaa en passende Frist, der dog ej maa være længere end 1 Aar“.

„Aabne Skur, som hvile paa Træpiller,

og Latrinhuse, der ikke ere over $4\frac{1}{2}$ Alen høje“.

Den relative Sætning „der ikke ere over $4\frac{1}{2}$ Al. høje“ refererer sig kun til Latrinhuse, saaledes at der ikke i §'en indeholdes nogen Begrændsning af Højden for aabne Skure, Kbhvns Overrets Domme i J. U. f. 1863 S. 51 samt U. f. R. 1882 S. 203 (citeret i det efterfølgende Stykke) og J. M. Skr. 20 Febr. 1863.

Ved et aabent Skur forstaaes et Tag, hvilende paa Stolper og uden nogensomhelst Beklædning paa Siderne, hverken med Porte, Døre eller desl., medens det dog kan blive Tilfældet, at et aabent Skur under særegne Omstændigheder kan blive tillukket paa 1, 2 og 3 Sider, naar det f. Ex. støder op til Plankeværker eller Gavle eller andet desl., J. M. Skr. 16 Aug. 1865; ikke heller kan et med løse Træflager paa Siderne beklædt Skur betragtes som aabent, jfr. J. M. Skr. 18 Maj 1861. — Hermed kan sammenholdes Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1882 S. 203, hvorefter et paa Piller opført Skur, der var 8 Al. højt og aabent til begge Ender og til Forsiden, men bygget ind til et Plankeværk mod Naboens Grund, saaledes at Bagsiden i en Højde af 3 Al. var dækket deraf, medens de øverste 5 Al. vare lukkede med Brædder, der vare fastslaaede paa Pillerne, blev anset som aabent og derfor lovligt opført; Rigtigheden af denne Dom er imidlertid vist ingenlunde utvivlsom.

§'ens Afattelse (mærk Ordene i 2det Stykke 1ste Punktum „foruden at være forsynede med brandfrit Tag“) giver Anledning til den Tvivl, om aabne Skure og Latrinhuse heller ikke ere underkastede den Indskrænkning at være forsynede med brandfrit Tag, og under Lovens Behandling i Folketinget udtalte Justitsministeren, at Slutningsbestemmelsen i § 6 medfører, at de kunne tækkes med hvilket som helst Mate-

riale, ogsaa Fjæl, se Folketingstid. f. 1858 Sp. 2371. Dette kan imidlertid ingenlunde antages rigtigt, og J. M. Skr. 20 Febr. 1863 hævder da ogsaa, at det saavel efter den Form og Plads, der i §'ens foregaaende Passus er givet den Sætning, der indeholder Reglen om Tagbedækningen, som af Hensyn til den almindelige Regel i Lovens § 12, ikke kan antages, at de omhandlede Skure ere fritagne for at belægges med nantændeligt Materiale.

Mere tvivlsomt er det, om Lovens § 8 medfører, at Latrinhuse — ved aabne Skure fremkommer Spørgsmaalet jo ikke —, der lægges i Skjellet til Naboejendommen, skulle opføres med Brandmur mod denne; dog antager jeg det.

Ved nærværende § kan endnu mærkes den Bestemmelse i Vedtægten for Kjøbstædernes almindelige Brandforsikkring Nr. 95, 18 Juli 1874 §. 48, at naar ødelagte Bygninger ikke kunne opføres paa Tomten uden at komme Andenmands Bygninger eller Grund nærmere, end det er tilladt efter de gjældende Love, kan der fra Foreningens Side ingen Indvendinger gjøres imod, at de ny Bygninger opføres saa langt fra Tomten, som der er nødvendigt for at opnaa den befalede Afstand. Forøvrigt kan dette finde Anvendelse som en Følge ogsaa af andre Bestemmelser i Bygningsloven, nemlig § 8 (naar den afbrændte Bygning var opført som Heltag, skjøndt liggende i Skjellet til Naboejendommen eller med Vinduer for nær til dette Skjel) og § 21 (naar den afbrændte Bygning ikke fyldestgjorde Bestemmelserne i Slutningen af 1ste Punktum).

§ 7.

Bygninger, som opføres af Grundmur, skulle, naar de kun ere én Etage høje, have en Murtykkelse af mindst én Sten. I grundmurede Bygninger paa flere Etager skal den øverste Etage have en Murtykkelse af mindst én Sten, og for hver af de nedenfor liggende Etager forøges Murtykkelsen med en halv Sten. Som en Etage betragtes enhver Kjælder, som er 2 Alen høj over Jordsmønnet, og enhver med grundmuret Kvist forsynet Taglejlighed.

Med Hensyn til de i denne Lov fastsatte Murtykkelser er en Mursten stedse regnet at have en Længde af $8\frac{1}{2}$ Tomme.

Bestemmelsen om Murtykkelsen angaar efter sine Ord alle en Bygnings Ydermure, altsaa Gavlene ikke mindre end Sidemurene. Det maa derfor utvivlsomt anses som rigtigt, naar Justitsministeriet bestandig har hævdet, at Lovens § 8 ikke har gjort nogen Indskrænkning heri med Hensyn til Gavle, der ere flere Etager høje, se J. M. Skr. 23 Jan. 1860 ad 3, Nr. 250, 2 Decbr. 1874.

Ved hule Mure kan det hule Mellemrum ikke tages med i Betragtning ved Bestemmelsen af Murtykkelsen, J. M. Skr. Nr. 107, 30 Marts 1871.

Ved Halvtage maa Taget, forsaavidt Beregningen af Bagsidens Murtykkelse angaar, vistnok regnes for en Etage, forudsat at Tagrejsningen er saa høj, at den kunde give Plads for en Etage eller mindst $3\frac{1}{2}$ Al. (jfr. Lovens § 29), idet Bagmuren i en Halvtagsbygning f. Ex. paa én Etage i saa Fald ganske fremtræder som en Ydermur i en toetages Bygning, jfr. herved den nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægt for Horsens i Bekj. Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 11.

Naar en Del af en Bygning bestaar af flere Etager end en anden Del, bliver Murtykkelsen at

bestemme for hver enkelt Del efter sammes Etageantal. I Overensstemmelse hermed antaget, at grundmurede Kvistes Tilstedeværelse kun medfører, at Murtykkelsen maa forøges for de Dele af Murene, over hvilke Kvistene ere anbragte, se J. M. Skr. Nr. 107, 3 Juni 1881.

„enhver Kjælder, som er 2 Alen høj over Jordsmønnet“. Naar kun en Del af Kjældereren har denne Højde, maa det Foranstaaende formentlig bringes saaledes til Anvendelse, at ogsaa kun den derover værende Del af Bygningen skal gives større Murtykkelse af Hensyn til Kjældereren.

„enhver med grundmuret Kvist forsynet Taglejlighed“. Ordet „Lejlighed“ fører med Nødvendighed Tanken hen paa Tagrummets Benyttelse til Beboelse, og efter hvad der findes udviklet andetsteds, se navnlig under § 29, kunde man meget vel ledes til den Forstaaelse, at Tagrummet kun betragtes som en Etage, forsaavidt det foruden at være forsynet med en grundmuret Kvist tillige udgjorde en eller flere selvstændige Beboelseslejligheder (i Modsætning til enkelte Værelser, der ere Tilbehør til andre Lejligheder i Huset). Men Lovstedets Historie vil vise, at denne Opfattelse ikke er rigtig. Efter den om Murtykkelsen handlende § i Lovforslaget (sammes § 6) skulde „enhver til Beboelse indrettet og med egne Ildsteder forsynet Loftlejlighed eller Mansardetage“ betragtes som en Etage, se Anhang A t. Rigsdagstid. f. 1858 Sp. 507, hvilket Landstinget forandrede til „enhver til Beboelse indrettet, med egne Ildsteder forsynet Kvistlejlighed“, fordi det ved Forøgelsen af Murtykkelsen af Hensyn til Loftsrømmet aabenbart kom an paa, om Bygningens Sidemure vare forhøjede for dettes Skyld eller ej, og saadan Forhøjelse kun finder Sted ved Kvistlejligheder, se Anhang B t.

Rigsdagstid. f. 1858 Sp. 20 og Landstingstid. f. s. A. Sp. 282 og 290. Herved frembyder den Indvending sig imidlertid strax, at naar der i dette Tilfælde spørges om Murtykkelsen, kommer det alene an paa den omhandlede Forhøjelse, medens det er af ganske underordnet, om overhovedet af nogen Betydning, om Loftet benyttes til Beboelse eller ikke og da i hvilket Omfang. Ledet af denne Betragtning bragte Folketinget Bestemmelsen til sin nuværende Form, med Udeladelse af enhver Fordring til Beboelse eller Ildsteder, fordi — som det udtrykkelig udtales af Ordforeren under Justitsministerens Tilslutning — den eneste Betingelse for Murtykkelsens Forøgelse bør være den, at en Kvistøjelighed ogsaa indeholder noget Murværk, som hviler paa det øvrige Murværk, og dette er Tilfældet med en Tagøjelighed, der er forsynet med grundmuret Kvist, hvorved tilføjes, at „det er dette, som er udtrykt i Ændringen, og det er derved bestemt, hvad der betinger, at den øverste Etage skal have en større Murtykkelse, end om den ingen saadan grundmuret Kvist havde at bære“, se for nævnte Anhang B Sp. 357 og Folketingstid. f. 1858 Sp. 3409 og 3430. Dette synes saa umisforstaaeligt, at man med Føje kan se bort fra det uheldige Ord „Løjelighed“ og fortolke den omhandlede Del af §'en, som om den kort og godt foreskrev, at enhver grundmuret Kvist skal betragtes som en Etage, idet den dog — som foran paavist — kun faar Indflydelse paa Murtykkelsen af den under Kvisten værende Del af de lavere Etager. Da Kvisten skal være grundmuret eller, som en saadan Kvist ogsaa kaldes, gennemgaaende, hvad enten den nu kun hviler paa den ene Sidemur eller er ført igjennem hele Bygningen til begge Sider, ere andre Kviste, de saakaldte tilbagetrukne Kviste eller Tagkviste, altsaa

i Overensstemmelse med Sagens Natur udelukkede fra at øve Indflydelse paa en Bygnings lovbestemte Murtykkelse.

Der kan spørges, om §'ens Bestemmelse, hvorefter Murtykkelsen i de højere Etager bliver aftagende, medfører, at det er forbudt at give en Bygning samme Murtykkelse gennem alle Etager, altsaa f. Ex. opføre en treetages Bygning helt igjennem med 2 Stens Mur. Dette synes mig temmelig tvivlsomt, men er dog antaget ved Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1867 S. 433 (medens Spørgsmaalet ikke ved vedkommende Sags Appel til Højesteret kom til Paakjendelse her, ibd. f. 1868 S. 73; Dømmen findes ogsaa i H. R. T. f. 1867 S. 462), ligesom saadant ogsaa udtrykkelig forbydes i de kbhynske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 11 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 7 a.

Det er en utvivlsom Forudsætning i denne §, at Bygningsmaterialet er Mursten, men da ogsaa andet Materiale maa kunne anvendes, jfr. Bemærkningen herom foran under § 6 S. 24, kan det spørges, hvilken Tykkelse Murene da skulle have. Nogen Regel herfor kan sikkert ikke søges i § 7, netop paa Grund af den nævnte Forudsætning, saa Bygningskommissionen maa formentlig tage Bestemmelse herom for hvert enkelt Tilfældes Vedkommende efter Materialets Beskaffenhed.

Jfr. herved Bemærkningerne om Etageantallets Beregning foran til § 6 S. 25—26.

§ 8.

Enhver ny Gav, der adskiller en Bygning fra Nabo-ejendommen, skal være en Brandgavl. En Brandgavl skal være af Grundmur af mindst én Stens Tykkelse og, naar Afstanden til den nærmeste Bygning ikke er større end 5 Alen, række 6 Tommer op over Taget. Ingen

Drager eller andet Træværk maa lægges dybere ind i en Brandgavl end Murens halve Tykkelse, og maa der i samme kun anbringes Vinduer eller andre Aabninger, naar Bygningskommissionen dertil meddele Tilladelse.

Hvor der endnu findes Gavl af Fjæl eller andet brændbart Materiale, kunne disse fremdeles vedligeholdes og med Bygningskommissionens Tilladelse udbedres, dog ikke ud over et Tidsrum af 10 Aar.

I en Bygnings Ydermure maa der kun anbringes Vinduer, naar de ere fjernede mindst 1 Alen fra Naboejendommens Skjel.

Jfr. om Brandgavle Fdg. 6 April 1832 § 14 B — om Brædegavle Fdg. 24 Jan. 1761 IV § 18 og fornævnte Fdg. 1832 § 10, der findes anført in extenso med vedføjede Bemærkninger foran S. 28—29.

Til 1ste og 2det Stykke.

Ligesom §'ens første Punktum efter sine Ord kun angaar saadanne Gavl, der ere opførte i Skjellet mod Naboejendommen — hvorved bemærkes, at Fdg. 6 April 1832 § 14 B fortolkedes i Overensstemmelse hermed, se K. Skr. 13 Novbr. 1832 ad 2 —, saaledes er det formentlig klart, at ogsaa den efterfølgende Forskrift om en Kam af 6 Tommer paa Gavl, der kun ved en Afstand af indtlf 5 Al. ere fjernede fra Naboens Bygninger, er uanvendelig paa Gavl, der vel ligge Bygninger nærmere, men dog ere opførte i nogen Afstand fra Skjellet, og dette er ogsaa antaget i J. M. Skr. Nr. 22, 27 Jan. 1872. I Overensstemmelse hermed udtaler J. M. Skr. 30 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1121) ad 7 og Cirk. 4 Maj 1870 (i D. T. S. 338), at 2det Stykke om Afskaffelsen af Brædegavle kun finder Anvendelse paa de Gavl og andre Ydersider, der ere opførte i Skjellet til Naboejendommen.

Ikke heller ere §'ens Bestemmelser anvendelige paa Bygningssider, der vende ud imod offentlig Gade eller Vej, saaledes som det med Hensyn til Brædegavle m. v. er antaget i J. M. Skr. Nr. 108, 30 Marts 1871, hvorved ogsaa bemærkes, at Bestemmelserne om Brandgavl i oftnævnte Fdg. 1832 § 14 B fortolkedes paa samme Maade, se K. Skr. 13 Novbr. 1832 ad 1 og 25 Maj 1839. Jfr. den tilsvarende Fortolkning af § 6, 2det Stykke foran S. 27.

Med hvilket Materiale der maa bygges udenfor § 8's Omraade, afgjøres efter § 6.

Hvad her er foreskrevet om Gavl, maa ikke blot gjælde om en Bygnings Endemure, men overhovedet om alle en Bygnings Ydersider, der — som foran udviklet — ligge i Skjellet til Naboejendommen, altsaa ogsaa om Sidemurene. Dette blev allerede ved Lovens Behandling i Rigsdagen fremhævet som en afgjort Sag, se Folketingstid. f. 1858 Sp. 3430—31, 3441 og 3451, og er altid hævdet af Justitsministeriet, se saaledes sammes Skr. 31 Oktbr. 1859 ad 1, 28 April 1865, og med Hensyn til Brædegavle, Skr. 30 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1121) ad 5 og 7 og Cirk. 4 Maj 1870 (i D. T. S. 338). Ogsaa Fdg. 1832 § 14 B fortolkedes saaledes, at Sidemure, der opførtes i Skjellet til Naboen, skulde være Brandmur, se K. Skr. 13 Novbr. 1832 ad 1, Resl. 27 Maj 1840, J. M. Skr. 12 Juli 1855, 5 Oktbr. 1857 og Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1858 S. 743.

Heraf følger, at naar en Bygning opføres med Sidemuren i Skjellet til Naboen, maa der gives Bygningen Form af et Halvtag, se de fornævnte, Bygningslovens Fortolkning vedkommende Skrivelser; se ogsaa tidligere J. M. Skr. 5 Oktbr. 1857. — I Anledning af en Forespørgsel om, hvor langt en Nybyg-

ning skal holdes fra Skjellet for at kunne opføres som Heltagsbygning, svarede Justitsministeriet i Skr. Nr. 133, 26 Juni 1876, at der ikke vil kunne fordres videre, end at paagjældende ny Bygning kommer til at staa fuldstændig inde paa den Byggendes egen Grund og ikke med nogen Del rager ud over Skjellinjen imod Naboejendommen, jfr. ogsaa fornævnte Skr. 5 Oktbr. 1857. — Jfr. med Hensyn til Gjenopførelsen af ældre afbrændte Bygninger Slutningsbemærkningen til § 6 S. 31.

Til 1ste Stykke alene.

„Enhver ny Gavle“. Dette gjælder ogsaa om Skjelgavle i enetages Bindingsværks Bygninger, se Bemærkningerne til § 6 1ste Stykke S. 25, og formentlig om Latrinhuse, se næstsidste Stykke af Bemærkningerne til bemeldte § S. 31. — Paragrafen angaar kun ny Gavle. Om ældre Skjelgavle, der ikke ere Brandgavle, se foran under oftnævnte § S. 26 sidste Stykke (om Paabygning paa ældre Bygninger) og Bemærkningerne nedenfor til nærværende §'s 2det Stykke; se fremdeles de nedenfor under § 32 anførte Skrivelser om, at ny Facaders og Bagsiders Opførelse ikke medfører Forpligtelse til at forandre Gavlene til Brandgavle. Endnu skal her mærkes J. M. Skr. Nr. 30, 13 Febr. 1874 ad 1 angaaende, at det er utilladeligt at beklæde en Skjelgavl af Mur- og Bindingsværk, der rækker flere Alen op over Naboens Tag med Brædder og derover med Asfalt eller Tagpap.

„Grundmur af mindst én Stens Tykkelse.“ Om Beregningen af Murtykkelsen i Gavle se foran 1ste Stykke af Bemærkningerne til § 7. — Naar Mursten benyttes til Brandgavle maa disse være helbrændte, se foran under § 6 S. 23. Med Hensyn til Benyttelsen af andet Bygningsmateriale til saadanne

Gavle gjælder, hvad herom er anført sammesteds S. 24, 2det Stykke, og under næstsidste Stykke af Bemærkningerne til § 7, hvortil skal føjes, at det ved Brandgavle maa kræves ikke blot, at Materialet er ligesaa ildfast som Mursten, men ogsaa ligesaa slet Varmeleder; Metal vil derfor formentlig ikke kunne benyttes, ialtfald ikke uden Iagttagelse af særlige Forsigtighedsregler.

„Vinduer eller andre Aabninger“. Det er ligegyldigt, om vedkommende Indretning er til at aabne eller ej; det er altsaa f. Ex. ogsaa forbudt i Brandgavle at anbringe faste indmurede Glasruder, medmindre samme da efter deres Beskaffenhed som værende af hamret ildfast Glas af tilstrækkelig Tykkelse selv kunne anses som Dele af Brandmuren. Hvor smaa Aabningerne ere, kommer ikke heller i Betragtning, og det er saaledes ganske utilladeligt at indlægge Drænrør eller desl. gennem Brandmure for Lufttrækkets Skyld. — I Henhold til det nedenfor til 3dje Stykke Bemærkede vil Bygningskommissionens Tilladelse til at anbringe Vinduer eller andre Aabninger i Brandgavle ikke kunne betage Naboens hans i den private Rets Regler grundede Ret til at protestere mod saadan Anbringelse.

Om Fælledegavle se Lovens § 9.

Til 2det Stykke alene.

Dette Stykke blev indsat under Lovens Behandling i Landstinget og indeholder en betydelig Lempelse af den tidligere gjældende Ret, da de allerfleste Brædegavle i Skjellet til Naboejendomme vare ulovlige efter Fdg. 6 April 1832 § 10 og saaledes egentlig burde have været afskaffede strax.

Herved mærkes det foran under § 6 S. 27 (nederst) — 29 om ældre Bræddeskure Anførte (hvor ogsaa fornævnte Lovbestemmelse findes aftrykt).

„andet brændbart Materiale“ sigter ikke til de ældre forhaandenværende Skjelgavle af Mur- og Bindingsværk, men kun til Materiale, som i Brandfarlighed kan stilles i Klasse med Fjæl, J. M. Skr. 23 Jan. 1860 ad 4.

Naar en ældre Gavl eller Sidemur bestaaende af Mur og Bindingsværk samt Brædder foroven er stærk nok til at bære Paabygning, kan Brædderne afløses med Bindingsværk, J. M. Skr. 15 Juni 1861, og dette gjælder, hvad enten Gavlen eller Muren kun benyttes af et Hus eller af tvende, og i sidste Tilfælde enten den udelukkende hører til det ene Hus — medens det andet saaledes i Virkeligheden er uden Gavl — eller er fælleds for begge Bygninger. Er Gavlen eller Sidemuren ikke stærk nok til at bære Forhøjelsen, maa en hel ny Gavl eller Mur opføres fra Grunden af og da selvfølgelig i Overensstemmelse med §'ens 1ste Stykke som Brandmur, og har Gavlen tidligere været fælleds, maa Ejerne i saa Fald altsaa enten enes om en ny Fælledsgavl (efter Lovens § 9) eller hver opføre sin Brandgavl. Derimod findes der ikke i Bygningsloven nogen Bestemmelse, hvorefter det kan paalægges Ejerne af Bygninger, der fra ældre Tid henstaa uden Gavle, altsaa enten stottede til Naboens Gavl eller Mur eller byggede i Et med Nabostedet som én Ejendom, enten alene eller i Fælledsskab med Naboen at opføre Gavl. Se herom J. M. Skr. 30 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1121) ad 1—5 (jfr. ogsaa tidligere K. Skr. 13 Novbr. 1832 ad 4 og 5). — Samme Skrivelse Nr. 6 mærkes om det Tilfælde, at Nabhuse ikke ere adskilte forneden og foroven i samme Udstrækning, idet det ene Hus delvis strækker sig ind over det andet.

Nr. 8 ibd. udtaler, at der i Bygningsloven savnes Hjemmel til at fordre nogen Forandring foretaget med

Hensyn til de paa ældre Bindingsværksbygninger, navnlig til Gaardsiden, værende med Brædder beklædte saakaldte Svaler eller langs Bygningens øvre Etage løbende Altaner eller Gallerier af Træværk, dækkede med Stentag i Forlængelse af selve Bygningens Tag.

Dispensation fra Bestemmelsen om, at Bræddegavlene skulle være afskaffede inden 10 Aar (naturligvis fra Lovens Ikrafttræden d. 1 Juli 1859) kan kun gives for hvert enkelt Tilfælde — i Medfør af Ministeriets Myndighed efter Lovens § 39 —, og Bygningskommissionerne skulle have deres Opmærksomhed henvendt paa de ulovlige Gavles Afskaffelse inden Fristens Udløb, jfr. oftnævnte Skr. 1866. Ved Cirk. 4 Maj 1870 (i D. T. S. 338) blev der givet nærmere Regler om, hvorvidt og under hvilke Betingelser saadan Dispensation kunde ventes; men det findes overflødigt at anføre sammes nærmere Indhold, da Fristen jo nu forlængst er udløben, og ny Dispensationer formentlig ikke mere gives.

Til 3dje Stykke.

Her bemærkes først, at Bestemmelsen kun angaar „Vinduer“, ikke som i §'ens 1ste Stykke om Brandgavle foreskrevet tillige „andre Aabninger“, jfr. foran S. 39. Hvorvidt en Lysaabning kan karakteriseres som Vindue, maa afgjøres efter de konkrete Forhold og Hensigten med Bestemmelsen, der, som omstaaende udviklet, er Brandfarens Formindskelse.

Dette tilsigter ikke at forbyde Anbringelsen af Vinduer til Gade eller Gaard i den mod Nabogrunden ikke umiddelbart vendende Side af Bygningen, om endog disse Vinduer indsættes i Muren i kortere Afstand end 1 Alen fra Naboens Gavl eller Skjel, men fordrer kun et Mellemrum af 1 Alen som Betingelse

i det Tilfælde, hvor nogen ønsker at anbringe Vinduer i den mod Naboejendommen vendende Side- eller Endemur, J. M. Skr. 26 Novbr. 1859 ad 1, 13 Aug. 1864.

Herfra kan kun Justitsministeriet dispensere (i Henhold til Lovens § 39), idet Bygningskommissionens Dispensationsret efter §'ens 1ste Stykke kun gjælder Anbringelsen af Vinduer og andre Aabninger i Skjelmure, J. M. Skr. 28 April 1865.

Denne Bestemmelse, der blev indsat af Landstinget under Lovens Behandling, er vel ikke uden et vist Slægtskab med D. L. 5—10—56*), men den er indsat udelukkende for det Offentliges Skyld til Formindskelse af Brandfare og hverken giver eller fratager Naboen nogen Ret, hvad ogsaa viser sig deri, at Dispensationsretten kan bringes i Anvendelse uden Naboens Samtykke og mod hans Vilje (anderledes stiller Forholdet sig efter de kbhvske Bygningslove 17 Marts 1856 § 80 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 68), medens saadan Dispensation paa den anden Side ikke heller berører Naboens Rettigheder, jfr. herved 1ste Stykke af Bemærkningerne til § 6 (S. 22). Med andre Ord: Om Naboen kan gjøre Indsigelse mod Anbringelsen af Vinduerne afgjøres udelukkende efter den private Rets Bestemmelser herom og da i første Række efter fornævnte Artikel i Landsloven (og denne Side af Sagen vedkommer slet ikke nærværende Fremstilling, idet kun skal bemærkes, at Artiklens „Fortog“ ikke uden videre falder sammen med Bygningslovens Mellemrum af 1 Alen), medens Spørgsmaalet om Tilladeligheden af Vinduernes Anbringelse for det

*) Der lyder saaledes: Ingen maa have enten Port, Dør, eller Udgang, eller Vinduer, eller Udsigt der, som hand ingen Fortog haver, med mindre hand lovlig Adkomst, eller Hævd, derpaa haver.

Offentliges Vedkommende ligeledes udelukkende afgjøres efter Bygningslovens Bestemmelser herom, nemlig nærværende § og § 21, 1ste Stykke. Denne Opfattelse er godkendt ved Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1874 S. 755.

Til rigtig Forstaaelse af den heromhandlede Bestemmelse maa den endnu sammenholdes med den Lovforskrift i fornævnte § 21, at „enhver Gaard, ud til hvilken der anbringes Vinduer fra Værelser eller Kjøkkener, og som til alle Sider er eller ved Tilbygning, være sig af Ejeren eller Naboerne, kan blive indesluttet af Bygninger, skal i det mindste indeholde 100 Kvadratalen ubebygget Areal, og maa ikke i nogen Retning have en mindre Udstrækning end 4 Alen.“ Der synes nemlig her ved en flygtig Betragtning at være Modstrid tilstede, hvad dog ikke er Tilfældet. Forholdet er jo nemlig dette, at § 8, af Hensyn som nævnt til Brandfarligheden, giver en vis almindelig Forskrift om alle Vinduer, medens § 21 som en Undtagelse herfra af hygieiniske Hensyn stiller videre gaaende Fordringer til Vinduer i Værelser og Kjøkkener; men ganske vist er Undtagelsen nok saa omfattende som det Omraade, der bliver tilbage for Reglen. For at afstikke Grænsen maa det afgjøres, hvad der forstås ved „Værelser“, hvorom henvises til det under § 21 S. 98—99 Udviklede.

Med Hensyn til de ommeldte Afstandsbestemmelser for Vinduer mærkes Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1865 § 568 (ang. den ældre kbhvske, for Frederiksberg gjældende Bygningsl. 17 Marts 1856 § 80), der ved at behandle det Spørgsmaal, om det kunde diskulpere Anbringelsen af Vinduer for nær ved Naboens Grund, at der tidligere sammesteds havde været Vinduer, som vare blevne tilmurede, udtaler, at saadant ikke kan antages, medmindre Vinduerne tidligere

havde været anbragte i Henhold til en efter Bygge-
lovens Emanation meddelt Approbation eller Borttagel-
sen havde tilkjendegivet sig som midlertidig, hvilket
in casu ikke var Tilfældet.

§ 9.

*Ingen Bygning maa deles i flere særskilte Ejendomme,
medmindre disse adskilles ved en Brandgavl.*

*En Brandgavl kan være fælleds for to til hinanden
stødende Ejendomme, naar den, foruden at opfylde de i §
8 fastsatte Betingelser, er forsvarligen forbunden med begge
Bygninger, og der ved tinglæste Deklarationer er erhvervet
Sikkerhed for, at den ikke kan borttages af nogen af
Ejerne, saalænge en af Bygningerne endnu staar.*

*Naar sammenstødende Bygninger ønskes satte i en
midlertidig Forbindelse med hverandre, kan Bygningskom-
missionen give Tilladelse dertil. Ere Bygningerne ad-
skilte ved Brandgavl, skal i saa Fald deri anbringes Jern-
karm med Jerndøre til begge Sider, som maa slutte tæt
i Karmen og have mindst en Afstand af 9 Tommer fra
hverandre.*

*Ved Omdannelsen af 2 eller flere Bygninger til én
kunne de Brandgavle, der adskille disse, af Bygningskom-
missionen tillades borttagne.*

Til 2det Stykke.

Om Fælledsgavle mærkes:

Da de skulle opfylde de i § 8 fastsatte Betingel-
ser, kan en ældre Bygnings Gavl ikke benyttes som
saadan for en ny Bygning, med mindre Gavlen rager 6"
op over begge Bygninger, J. M. Skr. 3 Septbr. 1861.

Om ældre Fælledsgavle se fremdeles Bemærkning-
erne til § 8 2det Stykke foran S. 40.

Den ene Ejer anset berettiget til at forbyde den
anden, der vilde sætte en Etage paa sit Hus, at for-
høje den fælleds Gavl mur, da saadant vilde være mod

førstnævnte Ejers Interesse, Kbhvns Overrets Dom i
U. f. R. 1875 S. 948.

Til 3dje Stykke.

*„en Afstand af 9 Tommer“. Under Lovens
Behandling i Landstinget gjorde et Medlem opmærk-
som paa, at Mellemrummet mellem Dorene maatte
rette sig efter den i § 7 foreskrevne Længde af en
Mursten 8 1/2", men dette toges ikke til Følge, se
Landstingstid. f. 1858 Sp. 337.*

Til 4de Stykke.

I Følge Bygningsreglementet for Nørresundby i
Bekj. Nr. 77, 2 Maj 1872 § 9 — der er enslydende
med Kjøbstadbygningslovens § 9 — anset som util-
ladeligt, at en Husejer uden Bygningskommissionens
Tilladelse havde forenet to paa særskilt matrikulerede
Grunde opførte Bygninger ved at overbygge en mel-
lem dem værende, 1 1/2 Al. bred Gyde og ud til denne
anbringe Døre fra begge Bygninger, idet en saadan
Forening af to Bygninger til én maa antages at falde
ind under førstnævnte Bestemmelse, uanset om Byg-
ningerne forinden Forandringen stødte umiddelbart
til hinanden eller ikke, og om den foretagne Sammen-
bygning maatte være udført saaledes, at den let igjen
kan fjernes og Forbindelsen derved afbrydes, Højeste-
rets Dom i H. R. T. for 1833 S. 553 og U. f. R. 1881
S. 211 (naar det af Højesteret fremhæves, at den ved
Overretsdommen under Dagmulkt paabudne Tilintet-
gjørelse af Sammenbygningen ikke omfatter Borttagel-
sen af de i Gavlene til Gyden anbragte Døre, da er
dette naturligvis begrundet deri, at naar Gyden igjen
retableredes, var det lovligt at have Døre ud til den).

Ved denne § kan derhos Følgende mærkes:

Det er vel i Almindelighed tilladeligt at afhænde

enkelte Fag eller enkelte Dele af en Bygning, K. Skr. 1 Maj 1830, J. M. Skr. 7 Febr. 1860 (der iøvrigt angaa Landet), jfr. ogsaa K. Prom. 5 Maj 1804, 25 Novbr. 1815 og F. M. Cirk. 28 Juni 1850 A § 12 samt Vedtægt for Kjøbstædernes Brandforsikkring Nr. 95, 18 Juli 1874 § 25; men indbefatter Afhændelsen, som næsten altid vil være Tilfældet, tillige Grunden, hvorpaa paagjældende Del af Bygningen staar, kan den nu i Henhold til L. om den kommunale Beskatning 11 Febr. 1863 § 9 ogsaa i Kjøbstæderne kun ske gjennem en formelig Udstykning. Ligeledes maa Sammenlægning af flere Grundstykker til én Ejendom efter denne Lovbestemmelse ske i Kjøbstæderne paa samme Maade som Sammenlægning af Landejendomme, hvorfor den i nærværende §'s 4de Stykke omhandlede definitive Forening af flere Bygninger til én som Regel vil udfordre en forudgaaende Bevilling til Grundenes Sammenlægning.

For at Frasalg af en Del af en Ejendom skal være tilladelig, uden at særlig Dispensation efter Bygningslovens § 39 udkræves, er det derhos en Betingelse, at der ikke ved Salget vilde fremkomme Forhold, som ere i Strid med denne Lov, hvilket selvfølgelig ogsaa gjælder for Landets Vedkommende i Forhold til Bygningslovgivningen der. I Overensstemmelse dermed udtale J. M. Skr. 26 Juni 1862 ad 4 og 16 Septbr. 1870 (i D. T. S. 998), at det er ulovligt ved Afhændelse af en Del af en Kjøbstadejendom at bringe dens ubebyggede Areal ned under det i Bygningslovens § 21 foreskrevne, og J. M. Skr. 22 Jan. 1859 ad 6, at straatækkede Ejendomme paa Landet ikke kunne deles i flere selvstændige Ejendomme, idet de foreskrevne Afstandsbestemmelser (se nu Brandpolitil. 2 Marts 1861 § 1) herved vilde blive omgaaede.

Naar Salget saaledes ikke maa ske uden Dispensation, synes den korrekte Følgeslutning at være, at Ejendommens Udstykning overhovedet ikke bør bevilges, forinden Dispensationen foreligger, og dette er ogsaa foreskrevet for Kjøbenhavn (hvor Stadskonduktoren foretager Udstykninger) i Bygningsl. Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 74. Heller ikke ved Udstykning af Kjøbstadejendomme lader Indenrigsministeriet Hensynet til Bygningsloven upaaagtet, naar det af Sagen fremgaar, at Ejendommens Deling vil stride imod samme; men da saadant jævnlig ikke vil kunne ses, kan det indtræffe, at Udstykningen bevilges, inden Justitsministeriet har givet den til Frasalget fornødne Dispensation. Det er imidlertid en Selvfølge, at saafremt den Paagjældende i saa Tilfælde benytter Udstyknings-tilladelsen til Salg af en Parcel uden at erhverve Dispensationen, vil dette medføre Ansvar til Straf (der iøvrigt maa bestemmes arbitrært, da Bygningslovens § 36 ikke er anvendelig paa denne Forseelse) og Retablering af det tidligere bestaaende Forhold.

Det er ganske stemmende med det saaledes Udviklede, at J. M. Cirk. 13 Juni 1856 indskjærper, at Udstykningstilladelser paa Landet ikke berettiger til Byggeforetagender, der ere i Strid med de gjældende Brandanordninger, særlig de foran nævnte Afstandsbestemmelser for Bygninger.

§ 10.

Ingen Bygning, som vender umiddelbart ud mod Gaden, maa gives en større Højde end Gadens Brede med Tillæg af en Fjerdedel. Højden maalt paa Midten af Bygningen fra Fortoget indtil Overkanten af Bjælkelaget, hcof fra Taget bliver at regne (jfr. dog § 11). Ved Bygninger, der ikke vende umiddelbart ud mod Gaden, bliver

det mellemliggende bebyggede eller ubebyggede Rum at tillægge Gadens Brede ved Bestemmelsen af den forholds- mæssige Højde, hvortil der kan bygges.

Ingen Bygning maa have en større Højde til Bjælker- nes Overkant end 25 Alen, selv om den opføres paa Torve og aabne Pladse eller i Gader af over 20 Alens Brede (jfr. dog § 11); Kviste til Varers Ophejsning, der kan have den dertil fornødne Størrelse, maa dog overalt op- føres over den normerede Højde.

Gadebredden udfor en Bygning maales efter den Linje, som, dragen fra Midten af Bygningen, danner samme Vin- kel med Gadens to Sider paa dette Sted. Ved Hjørne- bygninger regnes Højden efter den Gades Brede, hvortil de have den længste Side, og, naar de have en lige lang Facade ud til to Gader af forskjellig Brede, beregnes Høj- den efter den bredeste af disse.

Den Omstændighed, at en Gade støder lodret mod en Bygning, berettiger ikke til at opføre denne højere end ellers efter Bredden af den Gade, hvori den ligger.

Jfr. Fdg. 6 April 1832 § 14 B.

Til 1ste Stykke.

„umiddelbart ud mod Gaden“. Bestemmel- sen gjælder altsaa kun Forhuse — men selvfølgelig dissers samtlige Sider, altsaa ogsaa de Ydermure, der ikke grændse til Gaden —, medens Højden af Side- og Baghuse kun er begrændset ved Forskrifterne i 2det Punktum og §'ens 2det Stykke. (Anderledes for- holdt det sig derimod tidligere, jfr. Landstingstid. f. 1858 Sp. 343—44 og 346).

Da ingen Del af Ydermurene maa gives en større Højde end herefter tilladt, maa en Kvist ikke opføres i Flugt med Bygningsens Sidevægge, altsaa som gjen- nemgaaende Kvist, udover denne Højde, J. M. Skr. 5 Oktbr. 1857.

Naar en Bygning opføres med Gavlen ud til Gaden, beregnes Bygningshøjden til Gavlens Spids, ikke til Taget, J. M. Skr. Nr. 140, 1 Juli 1874 og Bygningsvedtægt for Horsens i Bekj. Nr. 74, 31 Decbr. 1883 § 18 (aftrykt i Tillæget til nærværende Afsnit). Denne samme Fortolkning har bestandig været gjort gjældende saavel af Fdg. 1832 § 14 B, se J. M. Skr. 12 Juli 1855, som ogsaa af den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 28, se J. M. Skr. 10 Aug. 1863 med Note. Imidlertid er det en Selvfølge, at en Bygning ikke be- høver at opføres med Gavl mod Gaden, fordi den lægges med Enden mod samme, idet den kan forsynes med nedlagt (saakaldt afvalmet) Tag, J. M. Skr. 12 Juli 1855 og Nr. 140, 1 Juli 1874, i hvilket Tilfælde den tilladte Bygningshøjde som sædvanlig maales til dette Tag, hvorpaa forøvrigt Bestemmelserne i § 11 komme til Anvendelse, jfr. fornævnte Bygningsvedtægt af 1883 § 18.

Højden maalt „indtil Overkanten af Bjælke- laget“. Det falder af sig selv, at den tilladte Højde ikke kan overskrides paa den Maade, at Ydermurene forhojes over Bjælkelaget, saaledes som det ofte sker for at vinde Tagrum, jfr. den under § 6 S. 26, 1ste Stykke, anførte Skr. Nr. 87, 2 Maj 1881.

Se den under næstsidste Stykke af Bemærkning- gerne til § 32 anførte J. M. Skr. 21 Jan. 1862 (om Fornyelsen af ældre Bygningers Facade).

§ 11.

Intet Tag eller nogen Del af samme maa danne en større Vinkel mod Horizontalplanen end 50 Grader. Ryg- ningen af Halvtage maa i intet Tilfælde ligge mere end 8 Alen over Facadehøjden.

Naar et Tag gives en mindre Rejsning, end det i Følge denne § maa have, kunne de i § 10 fastsatte Byg-

ningshøjder forøges med Hoveddelen af den Størrelse, som Tagrygningen derved kommer til at ligge lavere.

Til 1ste Stykke.

Paa runde Tage og brækkede Tage, de saakaldte Mansardtage, bliver dette at anvende saaledes, at enhver Del af Taget maa ligge indenfor den foreskrevne største Vinkel, jfr. Folketingstid. f. 1858 Sp. 3477—82. Heraf følger, at Mansardetager ikke lovlig ville kunne indrettes, saaledes som det ogsaa tidligere var antaget, se J. M. Skr. 5 Oktbr. 1857, idet de udkræve, at det brækkede Tags nederste Parti danner en langt større Vinkel mod Horizontalplanen end tilladt. — Det kan her bemærkes, at Bygningsvedtægten for Aarhus i Bekj. Nr. 95, 9 Juli 1880 § 14 (aftrykt i Tillæget til nærværende Afsnit) forbyder alle Mansardtage.

„Facadehøjden“ i første Stykke er Højden til Tagskæget (hvilken Højdes Maximum er den ved § 10 tilladte, i 2det Stykke af nærværende § ommeldte Bygningshøjde).

Se ogsaa 3dje Stykke af Bemærkningerne til § 10.

Til 2det Stykke.

„Røjsning“ betyder her „Elevation“ eller „Vinkel“, saa at det kun er under den Betingelse, at Tagvinklen over det Hele formindskes under den tilladte, at Bygningshøjden forholdsvis kan forøges, J. M. Skr. 25 Marts 1858 (ang. Forstaaelsen af de forsaavidt enslydende §§ 31 og 32 af den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856).

§ 12.

Alle Tage skulle være dækkede med uantændeligt Materiale, og hvor det modsatte endnu maatte finde Sted paa

ældre Bygninger eller Skur, skulle disse Tage inden Forløbet af 5 Aar forandres i Ocerensstemmelse hermed. Med Hensyn til Kjøbstæderne paa Bornholm har det dog sit Forblivende ved de derom i den allerhøjeste Resolution af 6te August 1834 givne Regler. Forsaavidt nogen vil benytte Asfalt til Tagbedækning, forholdes dermed efter Plakat af 29de Januar 1845.

Straatagenes og andre desl. Tages Afskaffelse. Herom mærkes de ældre Bestemmelser i Fdg. 24 Jan. 1761 IV § 22 og 6 April 1832 §§ 1 til 9 — hvilken sidste Fdg. skjøndt efter sine Ord kun handlende om Straatage formentes at paabyde, at Tagene skulde bestaa af Sten eller ligesaa brandsikkert Tag, se K. Skr. 29 Juli 1834 ad 1 — samt for Kjøbstæderne paa Bornholm den ved nærværende § opretholdte Resl. 6 Aug. 1834 (i K. Skr. 23 s. M., jfr. .Skr 21 Maj 1833), til hvilken Resolution knytte sig de om Forlængelse af Fristen for Straatagenes Afskaffelse givne Regler i J. M. Skr. 24 Aug. 1850, Resl. 17 Juni. 1859 med Note og særlig for Nexø Resl. 6 Oktbr. 1865 samt Kdgj. Nr. 7, 6 Jan. 1871 (der forlængede Fristen til 1880). Om Gjennemførelsen af Bygningslovens § 12 ved den her foreskrevne Frists Udlob skal endelig anføres J. M. Skr. 27 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1065). En nærmere Redegjørelse for disse Bestemmelers Indhold findes uforuden, da Afskaffelsen af de fra ældre Tid hidrørende Straatage m. v., som ved Bygningslovens Ikrafttræden endnu fandtes i Kjøbstæderne indenfor Byggelinjen, nu maa antages gennemført overalt. — Derimod kan Spørgsmaalet om Straatages Afskaffelse vedblivende faa praktisk Betydning ved Inddragelse af Landdistrikter under Kjøbstædernes Bygningslovgivning, jfr. foran § 1 og Bemærkningerne til sammes 2det Stykke. Saafremt der ikke herved

indrømmes en Udsættelse med denne Lovgivnings Gjennemførelse, maa Tage af Straa og desl. strax afskaffes, da den i § 12 givne, kun for de daværende brandfarlige Tage gjældende Frist ikke kan finde Anvendelse i dette Tilfælde. Her mærkes Højesteretsdom i H. R. T. f. 1875 S. 551 og i U. f. R. 1876 S. 329, hvorved en Bygningsejer i et saadant Landdistrikt, der ikke havde afskaffet sit Straatag, blev tilpligtet at gjøre dette under Dagmulkt samt anset med en arbitrær Bøde (fordi Bygningslovens § 36 ikke efter sine Ord kan bringes til Anvendelse paa denne Forseelse).

„Alle Tage“:

Dette gjælder ogsaa med Hensyn til Tagene paa samtlige de i Bygningslovens § 6 ommeldte Bygninger, derunder aabne Skure og Latrinhuse, se bemeldte § med Bemærkninger.

Ogsaa Lysthuse skulle tækkes med uantændeligt Materiale, J. M. Skr. Nr. 412, 8 Decbr. 1871.

Ligeledes Svine- og Høsehuse, men selvfølgelig kun forsaavidt samme kunne anses som Bygninger, hvilket ikke er Tilfældet, naar de kun bestaa af Kasser eller Foustager, J. M. Skr. 27 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1065).

Paa Tagkviste maa i Henhold til nærværende § formentlig ogsaa Siderne dækkes med uantændeligt Materiale, jfr. Bygningsvedtægt for Fredericia i Bekj. Nr. 165, 31 Aug. 1885 § 26 (aftrykt i Tillæget til nærværende Afsnit).

Her kan mærkes J. M. Skr. Nr. 317, 9 Decbr. 1873, hvorefter der ikke i Kjøbstæderne kræves Dispensation til at dække en Vindmølle med Tagspaan, formentlig fordi en Møllens Beklædning ikke findes at kunne kaldes „Tag“.

Antaget, at der efter den ovenfor nævnte Fdg. af 1832 ikke paa Bygninger med Tegltag maatte lades et Rum aabent mellem den øverste Del af Sidevæggen og Tagskøget, K. Skr. 19 Marts 1836. Selvfølgelig kan ingen Del af Tagfladen lades udækket, men Skrivelsen synes at have det Tilfælde for Øje, at Sidemuren ikke er ført helt op til Taget, og herimod kan man aabenbart ikke paaberaabe sig Paabuddet om, at alle Tage skulle være ildfaste. Om saadanne mere eller mindre aabne Bygninger ere tilladelige, maa afgjøres efter Bygningslovens §§ 6 og 8, hvoraf det vil ses, [at de som Regel ikke ville kunne forbydes.

„Uantændeligt Materiale“.

Altsaa Tegl, Skifer og Metal. Om Glas kan benyttes, f. Ex. til Tage paa fotografiske Ateliers, synes vel forsaavidt at maatte besvares bekræftende, som Glas ganske vist ikke kan antændes, men uantændeligt maa her formentlig betyde det samme som ildfast, jfr. Brandpolitil. f. Landet 2 Marts 1861 § 1, og dette er Glas jo ingenlunde (hamret Glas af tilstrækkelig Tykkelse i Plader af passende Størrelse dog undtaget); imidlertid bør herved paa den anden Side ikke lades ubemærket, at Tagvinduer maa kunne gjøres saa talrige og store, som man vil, jfr. Lovens § 25. (I § 13 regnes Gibsning paa Rør til uforbrændeligt Materiale, hvad dog selvfølgelig er uden Betydning for Fortolkningen af nærværende § og kun et Bevis blandt mange paa Lovens lidet korrekte Affattelse).

Det er ikke forbudt at anbringe fremspringende Bræddetage belagte med Skifer eller andet uantændeligt Materiale, J. M. Skr. Nr. 101, 16 April 1873. Efternævnte Materialier kunne ikke anses som

uantændelige, og maa derfor kun benyttes efter erhvervet Dispensation:

a. Croggons Patent Asfalt Filt, der ikke kan anses væsentlig sikkrere end Straatag, hvorfor Tilladelse til dets Benyttelse nægtet, J. M. Skr. 2 April 1857.

b. Zeolith Pap, J. M. Skr. 3 Decbr 1857 (anført i C. T. N. Petersens Bygningeret S. 88).

c. Tagpapper og Tagfilter, ogsaa asfalterede og bestrøgne med Cementkit, Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1877 S. 717 (ang. den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 40, der forsaavidt er enslydende med nærværende §), J. M. Skr. 14 Aug. 1862, Nr. 278, 3 Aug. 1871, Nr. 178, 2 Septbr. 1874 og Nr. 226, 7 Decbr. 1882. I fornævnte Skr. af 1874, der angaar Landet, udtales derhos, at Ministeriet ikke finder Anledning til ad Lovgivningsvejen at søge udvirket, at de af en Fabrikant forfærdigede Stentagpapper maa anses som ildfast Materiale.

Iøvrigt erholdes Dispensation meget let til Benyttelse af Asfalt Tagpap til Tækning af Skure og mindre Bygninger (jfr. herved de i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter for Horsens i Bekj. Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 24 og for Fredericia i Bekj. Nr. 165, 31 Aug. 1885 § 16), saaledes at Ministeriet dog ordentligvis stiller som Vilkaar, at Pappet skal være et efter Bygningskommissionens Skjøn forsvareligt Materiale. Til Udøvelsen af dette Skjøn har Justitsministeriet i Skrivelse til Brandinspektørforeningen Nr. 89, 10 Maj 1883 givet følgende vejledende Regler: „Tagpappet maa bestaa af god fast Pap, som er fuldstændig imprægneret og mættet med Tjære og Sand, „Tjæren indkogt og Sandet indpresset. Dets Tykkelse „bør være c. 1½ Linje o: 8 Tykkelser paa c. 1 Tomme. „Dets Modstandsevne mod Ildens Paavirkning kan „nogenlunde prøves ved f. Ex. at holde et Stykke

„deraf med Kanten eller Fladen i Flammen af et Lys. „Det bør da, saalænge det holdes imod eller i Flammen, i Løbet af flere Minutter kun brænde trevent og „hurtigt slukkes af sig selv, naar det fjernes fra „Flammen; kun Paavirkningen af større vedholdende „Flamme bringer det i egentlig Brand og forkuller „det. Det simplere Tagpap er tyndere og løsere samt „mindre tjære- og sandholdigt. Med Hensyn til Tagpappets Anbringelse er at iagttage, at det bør dække „over alle Tagfladernes Trædele, og at dets enkelte „Stykker bør nables fast og tætsluttende over hverandre, saaledes at det ene Stykke dækker mindst 1 „Tomme over det andet, uden at der altsaa nogetsteds opstaar aabne Fuger. Naar Tagpappet efter „Anbringelsen overstryges med Tjære eller det saakaldte Cementkit, bør det godt tykt sandstrøs.“

Det synes at være en iøjnefaldende Mangel ved den Bevillingspraxis, som saaledes har udviklet sig, at der ikke i Dispensationerne nævnes noget som helst om Paptagens forsvarlige Vedligeholdelse i Fremtiden, hvilket har til Følge, at saadanne Tage kunne komme i en yderst slet og brandfarlig Tilstand, inden nogen skrider ind imod dem.

d. Tagspaan, Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1882 S. 203, jfr. ogsaa samme Rets Dom i U. f. R. 1880 S. 606 (om Afstandsbestemmelserne i Brandpolitiloven for Landet 2 Marts 1861), og kan Dispensation til sammes Benyttelse indenfor Byggelinjen kun under ganske særegne Omstændigheder ventes meddelt, medens det udenfor samme, hvor fornævnte Brandpolitilov afgiver Reglen, kan benyttes under Iagttagelse af de for brandfarligt Materiale givne Afstandsbestemmelser, J. M. Skr. Nr. 325, 8 Septbr. og Nr. 403, 30 Novbr. 1871.

Den i §'ens Slutning anførte Plakat 29 Januar

1845, der nu forøvrigt vistnok kun har ringe praktisk Betydning, lyder saaledes:

„1) Det skal herefter være tilladt saavel i Kbhvn, som i Kjøbstæderne i Danmark, at afbenytte naturlig eller kunstig Asfalt til Tagbedækning, under Iagttagelse af følgende Regler og Forskrifter.

„2) Det naturlige og kunstige Asfalt maa kun anvendes til Tagbedækning, naar det ikke under en ringere Varmegrad end 150° Reaumur bliver saaa flydende, at Massen kan udgydes af Karret, og ikke under en ringere Varmegrad end 180° Reaumur udvikler antændelige Dampe.

„3) Ethvert Tag, som skal belægges med naturligt eller kunstigt Asfalt, maa forsynes med et tæt, i det mindste $\frac{3}{4}$ Tommer tykt, Lag af Ler, Kalk eller Gruskalk, som overalt bedækker Træet, hvorhos Asfaltbedækningen i dens friske og hede Tilstand foroven maa bestros med saa meget tørt Sand, at dette forbinder sig med Overfladen og paa denne danner en tæt Skorpe.

„4) Asfaltbedækningen maa kun anbringes paa saadanne Tage, der ikke have en større Rejsning end 1:6, eller én Fod i Højde for hver 6 Fod af Tagets Grundflade.

„5) Naar Asfaltbedækningen skal udbredes paa Lærred eller Papir, bliver dette Underlag iforvejen tilbørlig at møtte med Allunvand eller en anden, Antændelse forhindrende, Materie.

„6) Enhver, som agter at oplægge Tag af Asfalt, skal under Straf af Mulkt, efter Omstændighederne fra 16 til 80 Rbd., til vedkommende Brandkasse, samt eventualiter af Borttagelsen af det allerede Oplagte, 14 Dage før Anlægget skal paabegyndes, gjøre Anmeldelse herom, i Kbhvn for Brandkommissionen,

„og audetsteds for Bygningskommissionen, for at vedkommende Kommission, forsaavidt det anses fornødent, ved Sagkyndige kan foranstalte en Undersøgelse af det Materiale, der skal benyttes til Taget, og endvidere, efter at det er oplagt, en Besigtigelse af samme, i hvilken, foruden de udmeldte Mænd, den Højestkommanderende ved Stedets Brandkorps har at deltage; ogsaa skal det være Kommissionen overladt, saavidt dertil findes Anledning, allerede under Bygnings-Arbejdets Udførelse, at lade føre Tilsyn med Taglægningen.

„7) De ovenfor givne Bestemmelser skulle ogsaa bringes til Anvendelse, naar et Asfalttag skal underkastes en Hovedreparation.

„8) De ved ovennævnte Undersøgelser og Besigtigelser foranledigede Omkostninger blive at afholde af dem, som foretage Anlægget.

„9) Brandkommissionen i Kbhvn og Bygningskommissionerne i Kjøbstæderne have i Forbindelse med vedkommende Politimester at vaage over ovenanførte Forskrifters nøjagtige Efterlevelse, og at de, som gjøre sig skyldige i sammes Overtrædelse, paa behørig Maade drages til Ansvar.“

§ 13.

Tagrender af Træ, saavel til Gade som til Gaard, maa for Fremtiden ikke anbringes eller fornys.

Indenfor en Afstand af 10 Alen fra anden Mand's Grund skulle udvendige Gesimser af Træ, som fremtidig anbringes paa grundmurede Bygninger, enten røres og gibes eller dækkes med andet usforbrændeligt Materiale. Paa Bygninger af Mur- og Bindingsværk er det tilladt at anbringe Trægessimser eller Søjfæl, naar Taget overskylder

samme; dog at Taggesimsen, naar den anbringes aaben, for som Rende at modtage Vandløbet fra Taget, indvendig beklædes med uantændeligt Materiale.

Til 1ste Stykke. Tagrender af Træ bleve allerede forbudte ved Fdg. 6 April 1832 § 10, der fandtes anvendelig paa alle slige Render, ogsaa saadanne, der ligge løse i Jernbøjler og saaledes lettelig kunne nedtages, K. Skr. 4 Juni 1833 og 16 Decbr. 1834. Skjøndt de ved Bygningslovens Ikrafttræden forhaandenværende Tagrender af denne Art altsaa vare ulovlige, fordrer Loven dem dog ikke nedtagne, men de maa ikke udbedres.

Til 2det Stykke, 1ste Sætning. Det her foreskrevne stemmer med det i K. Skr. 19 Marts 1836 tidligere Statuerede, der dog bør sammenholdes med Motiverne til Regjeringens Lovforslag § 29 (i Rigsdagstid. f. 1858 Anhang A Sp. 534), som citerer to Skrivelser af 1854 og 1855, hvorefter Gesimserne paa grundmurede Bygninger antoges at skulle være af Mur.

Om den her foreskrevne Afstandsbestemmelses Betydning se den første Bemærkning til § 6 (foran S. 22).

Til 2det Stykke, 2den Sætning. Om den tidligere Anvendelse af saadanne Trægesimsen eller Sugfjæl mærkes K. Skr. 12 Septbr. 1839, hvorefter der ved Sugfjæl forstaas „enkelte Brædder anbragte under Tagkæget langs med en Bygning til dermed at dække Bjælkehovederne og den Aabning, som findes mellem Remstykket og Taget“, medens Taggesimsen „vel anbringes paa samme Maade, men som bekjendt bestaa af en dertil dannet hel Bjælke eller af Planker og Brædder,

paanaglede hinanden, indtil de erholde den attraaede Form og Førlighed“.

I Udkastet til Loven (§ 29) fandtes den Bestemmelse, at ved Reparation af ældre Bygninger skulde Gesimsen og Renden forandres i Overensstemmelse hermed; dette udstemtes i Landstinget, ikke for at gjøre nogen Forandring i Udkastets Tanke, men fordi den i saa Henseende fornødne Regel er tilstrækkelig givet ved den almindelige Forskrift i Lovens § 32, se Landstingtid. f. 1858 Sp. 326.

Paa dette Sted skal endnu anføres, at Lovforslaget havde en § 32, der blandt andet foreskrev, at „i en Afstand af mindre end 10 Alen fra anden Mands Grund skal det være forbudt at anvende Træ eller andet brændbart Materiale til Altaner, Svaler, Verandaer, udvendige Trapper, Spir eller Forsiringer og overhovedet til nogen Del af eller Tilføjning til Bygningen, som ligger udenfor Ydermuren“. Denne § udgik under Behandlingen i Landstinget, fordi man fandt, at den vilde kunne blive til Hinder for en smuk og hensigtsmæssig Bygningsmaade, og Træ er altsaa et tilladeligt Materiale til Altaner, Verandaer og de øvrige fornævnte Indretninger uden Hensyn til Afstanden fra Naboens Grund, jfr. Landstingtid. f. 1858 Sp. 327—28 (dog maa navnlig Verandaer efter Omstændighederne kunne falde ind under Bestemmelserne i Lovens §§ 6, 8 og 12); se ogsaa herved den S. 40 nederst anførte Skr. 30 Oktbr. 1866 Nr. 8. Naar Ordføreren i Landstinget (se l. c. Sp. 328) derhos udtalte, at disse Indretninger kun undtagelsesvis kunne afstedkomme Brandfare, og at „Bygningskommissionen i saa Tilfælde skal gjøre Indsigelse derimod“, da maa det hertil bemærkes, at saadan Indsigelse mangler Hjemmel i Bygningsloven udenfor de Tilfælde, hvor Indretningen er saa

saabenbar brandfarlig, at Lovens § 34 kan bringes til Anvendelse.

§ 14.

I enhver ny Bygning, der foruden Kjælder har mer end én til Beboelse indrettet Etage, og hvis bebyggede Grundflade udgjør over 300 □ Alen, skulle anbringes to Trapper, hvis Brede imellem Vangerne skal være for den ene mindst 1 Alen 9 Tommer, og for den anden mindst 1 Alen 3 Tommer, og skal den Gang, der forbinder den større Trappe med Gade eller Gaard, have en Brede af mindst 2 Alen. Disse Trapper skulle indrettes saaledes, at der i hver Etage er Forbindelse imellem dem.

„foruden Kjælder“. Udtrykket „Kjælder“ omfatter alle Kjældere uden Hensyn til, om de ere bestemte til Beboelse eller ikke, J. M. Skr. 11 Maj 1863 i Slutn.

Loftslejligheder, der udgjøre selvstændige Beboelseslejligheder — altsaa ikke Kamre, der høre til andre Lejligheder — maa ved Anvendelsen af nærværende § anses som en Etage, J. M. Skr. Nr. 197, 25 Septbr. 1874. Med denne Afgjorelse stemme saavel de under § 21 S. 101—2 anførte tvende Skrivelser og den der anførte Dom som J. M. Skr. 1 Septbr. 1862 (om Fortolkningen af Ordet „Loftsetage“ i den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 56), der alle i saa Henseende lægge afgjørende Vægt paa Tilstedeværelsen af Kjøkken eller Kogeindretninger, som særlig ere bestemte for Beboerne i Loftslejlighederne; ogsaa de under § 29 anførte Skrivelser gaa ud paa fra en lignende Fortolkning af Begrebet „Beboelseslejlighed“.

Jfr. herved Bemærkningerne til § 6 om Etageantallets Beregning foran S. 25 (nederst) —26.

I Bygninger paa flere Etager, hvis Grundflade

ikke er over 300 □ Alen, kan det ikke fordres, at Trappen eller Trapperne (det bliver en fri Sag, om den Byggende vil anbringe flere end én) skal have nogen vis Brede, men selvfølgelig kan Bestemmelser herom optages i en Bygningsvedtægt, J. M. Skr. Nr. 97, 25 Juli 1876.

Denne § er den første af den Række Bestemmelser i Bygningsloven, der give særlige Regler for Bygninger, der indrettes til „Beboelse“, nemlig foruden § 14 §§ 21 („Vaaningsshus“), 24 (Kjælder bestemt til Beboelse), 25 og 27—29 („Beboelseslejligheder“) samt 26 1ste Punktum (Stueetage, der indrettes til Beboelse). Det bliver da et Spørgsmaal af stor Betydning ved Lovens Anvendelse, hvorledes dette Begreb skal forstaaes, i hvilken Henseende en væsentlig Vejledning kan findes i den nævnte § 24, der taler om „Beboelse eller andet stadigt Ophold“, og til hvis rette Vurdering skal bemærkes, at sammes Indhold i det væsentlige er hentet fra den ældre Bygningslov for Kjøbstæderne af 12 Januar 1858 § 1 Nr. 3, der er blevet til paa følgende Maade: Lovforslaget indeholdt den Bestemmelse, at Beboelseskjældere kun maatte anbringes i Gader af en vis Brede, hvilket Landstinget forandrede derhen, at Beboelseskjældere ikke maatte anbringes i ny Bygninger, ej heller Kjældere i ældre Bygninger indrettes til Beboelse (se Anhang A. t. Rigsdagstid. f. 1857 Sp. 837 og 873). Dette sidste, ligesaa vel som det oprindelige Forslag mødte imidlertid afgjort Modstand i Folketinget, som efter det nedsatte Udvalgs Indstilling vedtog den Affattelse, i hvilken Loven derefter kom til at foreligge, hvorved Tinget altsaa paa den ene Side ved at tillade, at Kjældere vedblivende maatte indrettes til Beboelse, gik mindre vidt end Regjeringen og Lands-

tinget, men paa den anden Side gav Lovens Bestemmelser herom et betydeligt større Omraade ved ikke at indskrænke dem til „Beboelseskjældere“, idet „andet stadigt Ophold“ nu stilledes ved Siden af Beboelse. Vel er det saa, at man ikke hverken i Udvalgets Betænkning eller den senere Forhandling i Tingene finder denne Forandring nærmere begrundet eller omtalt; men Hensigten med den kan saameget mindre være tvivlsom, som Justitsministeren Gang efter Gang under Forhandlingerne havde pointeret, at under Begrebet Beboelseskjældere falde kun Kjældere, der indrettes til en Families Beboelse og navnlig til Natteophold, derimod ikke saadanne, der kun benyttes til Dagophold, det være sig til Boutik eller andet Brug, se Folketingstid. f. 1857 Sp. 878, 884 og 3216.

Det vil saaledes ses, at Lovstedets Historie fuldständig stadfæster, at Ordene i Bygningslovens § 24 „Beboelse og andet stadigt Ophold“ maa forstaaes paa den Maade, som ogsaa er den naturlige og eneste logiske, nemlig saaledes: at Beboelse vel maa være forbundet men stadigt Ophold, men at ikke ethvert stadigt Ophold konstituerer Beboelse i Bygningslovens Forstand, idet hertil maa udkræves et yderligere Moment, som kun kan være dette, at til Beboelse hører ogsaa Natteophold, medens en Kjælder (eller hvilket som helst andre Lokalers) Brug til udelukkende Dagarbejde som Boutik, Værksted, Kontor eller Beværtning kun falder ind under „andet stadigt Ophold“. Dette maa ogsaa siges at være godkendt ved Højesterets Dom af 13 Januar 1880, der forandrede Lands- Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom (se H. R. T. f. 1879 S. 643 og U. f. R. 1880 S. 501). Denne Dom, som vel ikke angaar Kjøbstæderne, men som direkte udtaler sig om Forstaaelsen af Kjøbstadbygningsloven § 24, lyder saaledes: „Idet Bygnings-

„loven for Frederiksberg af 12 Januar 1858 § 7 alene „forbyder Indretningen af ny Beboelseskjældere, og „saaledes, i Modsætning til Bygningsloven for Kjøbstæderne af s. D. § 1 Nr. 3 og af 30 Decbr. 1858 „§ 24, aabner fri Adgang til i Kjældere at indrette „Værksted-, Beværtnings- og Udsalgs-Lejligheder og „deslige, uden Hensyn til at de ere bestemte til stadigt Ophold, forudsat at, de dog ikke i Virkeligheden tillige, navnlig ved ogsaa at være beregnede paa „at bruges til Natteophold, maa anses at være Beboelseslejligheder, kan det ikke antages at være „stridende imod den førstnævnte Lov, i et i Følge „dets Beskaffenhed og Bestemmelse tilstedeligt Kjælderlokale at anbringe Kakkelovn, Komfur eller anden „Varmeindretning. Som Følge heraf og idet der ikke „kan lægges Citanten noget til Last med Hensyn til „den øvrige Indretning af de i den indankede Dom „omhandlede Kjælderlejligheder, der — bortset fra „Anbringelsen deri af Kakkelovn — maa anses opførte overensstemmende med den af vedkommende „Bygningsautoritet approberede Tegning, og hvortil „Soveværelser i en anden Etage bleve henlagte ved „de derom oprettede Lejekontrakter, uden at nogen „af disse, saaledes som under Proceduren forudsat, ses „at have omfattet noget i Kjælderens værende Pige- „kammer, kan Citanten ikke anses skyldig i at have „indrettet egentlige Beboelseslejligheder i den paa- „gjældende Bygning; og da det med Rette i Dommen „er antaget, at der ikke kan paalægges ham noget „Ansvar for den Benyttelse af Kjælderne til Sovested, „som en kort Tid uden hans Vidende har fundet Sted, „maa han blive at frifinde for det Offentliges Tiltale“. — Med denne Dom, der jo har afgjort Spørgsmaalet, kan derhos sammenholdes J. M. Skr. 28 Novbr. 1859 med Note og 20 Aug. 1861 (begge angaaende den

ældre kbhvske Bygningel. 17 Marts 1856 § 69), som i det væsentlige gaa ud fra samme Opfattelse.

Ved dette maa imidlertid vel erindres, at naar „Beboelse“ saaledes forudsætter Natteophold, saa er det ikke hermed Meningen, at ethvert Rum i Etagen, Huset, Kjælderen eller Lejligheden skal være indrettet til saadant Ophold eller bruges hertil, men kun, at dette skal være Tilfældet med en eller anden Del, blot et enkelt Rum, af Etagen, Huset, Kjælderen eller Lejligheden, der da maa siges at være indrettet til Beboelse.

Af den foranstaende Højesterets Dom fremgaar det, at det er tilladeligt at opsætte Varme- og Kogeindretninger i Rum, som ikke maa benyttes til Beboelse, men vel til andet stadigt Ophold, altsaa i alle Tilfælde udenfor Lovens § 24. Det kan saaledes ikke anses som rigtigt, naar Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1875 S. 30 og de under § 29 citerede ministerielle Skrivelser antage, at det ikke er tilladeligt at opstille Kakkelovne i Værelser, der ikke have den i § 29 foreskrevne Loftshøjde. Derimod maa det i Følge Dommen være forbudt at anbringe Kakkelovne m. v. i Kjældere, som efter § 24 ikke heller maa bruges til stadigt Dagophold, saaledes som det ogsaa er udtalt i den nedenfor ommeldte J. M. Skr. Nr. 259, 9 Decbr. 1874, der dog ved at statuere, at kun de Kjældere, i hvilke der helt eller delvis agtes anbragt Midler til kunstig Opvarmning, falde ind under § 24, utvivlsomt lægger for stor Vægt paa dette Moment. Den rette Opfattelse formenes at være denne, at Anbringelsen af Varmeindretninger i Kjældere, der ikke fyldestgjøre Fordringerne efter § 24, er ulovlig, fordi den maa anses som hensigtsløs, da stadigt Ophold i samme dog er utilstedeligt, og kun havende til Hensigt at eludere Loven; men denne overtrædes ogsaa og direkte ved faktisk at benytte saadanne

Kjældere uden Varmeindretninger til Beboelse eller stadigt Ophold, jfr. nærmere herved det efterfølgende Stykke. Anbringelsen af Kakkelovne m. v. i e omhandlede Kjældere vil altsaa medføre Straf, og dette gjælder saameget mere om Undladelse af at efterkomme et af Bygningskommissionen givet Tilhold om at borttage saadanne Indretninger eller dog ophæve Forbindelsen mellem dem og Skorstenen, ligesom saadan Borttagelse eller Ophævelse maa kunne fremtvinges ved Dagmulkt, saaledes som det ogsaa er antaget i Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1884 S. 612.

Naar Kjøbstadbygningsloven (og det samme gjælder forøvrigt om de kbhvske Bygningslove) saaledes foreskriver visse særegne Regler for Indretningen af Bygninger eller Dele deraf, som skulle benyttes til Beboelse eller — efter oftnævnte § 24 — andet stadigt Ophold, opstaar det Spørgsmaal: Kan Loven kun overtrædes derved, at nogen indretter Lokaler hertil i Modstrid med Lovens Bestemmelser, eller maa det ogsaa anses som en strafbar Overtrædelse uden nogensomhelst Bygningsforandring at benytte til Beboelse eller stadigt Ophold forhaanden-værende Lokaler, der ikke ere indrettede i Overensstemmelse med Lovens Forskrifter og ikke tidligere have været brugte paa deene Maade. For den første Mening kan man paaberaabe sig vedkommende Lovsteders Ord, der kun tale om Indretningen af Bygninger eller Lokaler, samt at § 36, der tilsyneladende indeholder Straffebestemmelserne for alle Overtrædelser af Loven kun taler om Opførelse af eller Forandringer ved Bygninger og som Regel principalt lægger Ansaret paa vedkommende Haandværkere, saaledes at Forseelser, der skulde bestaa i en blot ulovlig Benyttelse af en Bygning, vilde falde ganske udenfor §'ens Omraade. Hertil maa imidlertid svares, at

naar Loven under Straf paabyder, at Bygninger til Beboelse skulle indrettes paa en vis Maade, kan det fornuftigvis ikke være Meningen at tillade, at Bygninger, der ere anderledes indrettede, dog tages i Brug hertil, og dette synes saa indlysende, at man ikke kan lade Lovens ganske vist meget mangelfulde Affattelse gjælde herimod, hvorved særlig skal bemærkes, at selv om man maatte komme til det Resultat, at saadan Benyttelse af ikke lovmæssig indrettede Bygninger ikke kunde straffes efter § 36, vilde heraf ikke følge, at den skulde være strafløs, men kun, at den maatte belægges med en arbitrær bestemt Bøde, hvorved henvises til det under § 36 til 2det Stykke Bemærkede. — Hvad Justitsministeriets Opfattelse af dette praktisk vigtige Spørgsmaal angaar, da synes den at have vaklet, saaledes som efternævnte tvende Skrivelser, der med lige Bestemthed hævde hver sin modstridende Fortolkning, bære Vidnesbyrd om:

Skr. 21 Novbr. 1870 (Nr. 27 i Till. t. M. T. A. f. 1871): „I Anledning af, at Slagtermester N. N. uden Bygningskommissionens Tilladelse har anvendt til Beboelse og navnlig til Natteophold for sine Folk et Lokale i et af ham paa hans Ejendom opført Halvtagshus, der er indrettet til Retirade og Svinesti, over hvilken sidste bemeldte Lokale, der er 3 Al. 9 Tom. højt til Tagrygningen, er beliggende, og da hvorken den af N. N. gjorde Anmeldelse om Opførelsen af bemeldte Bygning eller Bygningskommissionens senere Bygningstilladelse indeholder noget somhelst om, at det omhandlede Lokale eller nogen Del af den paagjældende Bygning skulde benyttes til Beboelse, samt da der heller ikke senere er erhvervet den i Bygningsl. 17 Marts 1856 § 82*) om-

*) Der haves ganske vist ingen hertil svarende § i Kjøbstadbygningsloven, jfr. dennes § 33, men hvad der i den her

meldte Bygningstilladelse, medens det paa den anden Side er givet, at Lokalet ikke efter Bygningsattestens Udstedelse har været Gjenstand for noget Bygningsarbejde, der falder ind under Bygningsloven, har et Mindretal i Kommissionen antaget, at nærværende Tilfælde falder udenfor Bygningsvæsnets Omraade, medens Kommissionens Flertal har antaget, at det falder ind under Bygningslovens § 82 og derfor hører under Bygningskommissionen. Paa Grund af denne Meningsulighed har Bygningskommissionen begjært en Afgjørelse af Ministeriet, som derefter har meddelt, at samme med Kommissionens Flertal maa formene, at Tilsynet med, at Bygninger ikke anvendes til et saadant Brug, hvortil de efter Bygningslovens Forskrifter ikke maa indrettes, paahviler Bygningskommissionen.“

Skr. Nr. 259, 9 Decbr. 1874: „I det med Hr. Kammerherrens paategnede Erklæring af 17 f. M. hertil indkomne Andragende har Bygningskommissionen i N. N. Kjøbstad forespurgt, om de Fordringer, som i Bygningsl. 30 Decbr. 1858 § 24 stilles til Kjældere, der ere bestemte til Beboelse eller andet stadigt Ophold, ogsaa skulle stilles til Kjældere, der agtes benyttede til Værksted, Udsalgssted, Beværtning, Værtshushold eller desl., selv om vedkommende Næringsdrivende har sin egentlige Bopæl andetsteds udenfor Kjælderen. Foranlediget heraf skulde man tjenstligst melde, at de nugjældende Bygningslove kun give Forskrifter for Indretning af Kjældere, og at der saaledes ad anden Vej*) og

omhandlede Henseende gjælder om de kbhvske Bygningslove, finder ogsaa fuld Anvendelse paa Bygningsloven for Kjøbstæderne.

*) Her tænkes formentlig paa de lokale Sundhedsvedtægter, hvori Bestemmelser kunne forekomme om Kjælderes Be-

„af andre Grunde end af Hensyn til Bygningslovens Bestemmelser maa rejses Indsigelse mod Kjælderens Benyttelse paa en for Sundheden skadelig Maade. Under Bygningslovens § 24 henholder herefter kun de Kjældere, i hvilke der helt eller delvis agtes anbragt Midler til kunstig Opvarmning, men da ogsaa uden Hensyn til, om Ophold Nat eller Dag eller kun stadigt Ophold om Dagen er tilsigtet, og det maa saaledes altid, naar den angivne Forudsætning er tilstede, kræves, at Bestemmelserne i § 24 ere fyldstgjorte eller Dispensation derfra erhvervet.“

Til hvad vi alt foran have anført imod den i sidstnævnte Skrivelse med saamegen Skarphed hævdede Forstaaelse af Bygningsloven skal endnu føjes, at det, naar man søger det Strafbare udelukkende i Bygningslovens Indretning, synes meget selvmodsigende at lægge Vægten paa Varmeindretningers Anbringelse. Thi Kjobstadsbygningsloven omhandler slet ikke Kakkelovne, og saadannes Opsætning skal derfor ikke heller efter Lovens § 33 anmeldes for Bygningskommissionen (anderledes forholder det sig derimod i Kbhvn og Frederiksberg); men Bygningsforandringer, der falde udenfor Lovens, kunne dog ikke i Forhold til denne have nogensomhelst særlig Virkning og maa — som ogsaa udtalt i Skrivelsen af 1870 — anses som ingen Forandring.

Hvad Domstolens Anvendelse af de her om-

nyttelse. Som Ex. skal anføres Sundhedsvedtægten for Frederiksberg i Bekj. Nr. 6, 15 Jan. 1883 § 31, hvis 1ste Stykke lyder saaledes: Ingen Kjælder maa tages i Brug til Ophold for Mennesker, før Sundhedskommissionens Tilsludelse dertil er erhvervet, og Sundhedskommissionen kan forbyde saadan Benyttelse ogsaa af ældre Kjældere, naar Opholdet der skjønnes at være forbundet med væsentlig Fare for Sundheden.

handlede Bestemmelser betræffer, da formenes det utvivlsomt at fremgaa af sæmtlige de nedenfor om Ejernes Strafansvar for deres Lejeres Handlinger anførte tre Højesteretsdomme — der alle angaa Kjælderens Brug til Beboelse —, at den blotte Benyttelse hertil af en Kjælder, der ikke fyldstgjør Bygningslovens Forskrifter om Beboelseskjælderens Beskaffenhed, konstituerer en strafbar Overtrædelse, selv om der slet intet er forandret ved Kjælderens i dette Øjemed, og den samme Anskuelse gjenfindes vistnok i de ny Præmisses, Retten har givet til den ligeledes nedenfor ommeldte Dom i H. R. T. f. 1878 S. 562 (U. f. R. 1880 S. 304). Og med Hensyn til forskellige andre af disse Bestemmelser i Bygningsloven har Kbhvns Overretts Dom i U. f. R. 1883 S. 627, der direkte drøfter det her behandlede Spørgsmaal, besvaret dette i samme Retning. Denne Dom, der paa Grund af Emnets store Interesse skal gjen gives væsentlig in extenso, lyder saaledes:

„Under nærværende, fra Korsør Kjobstads Politiret hertil indankede Sag tiltales N. N. for Overtrædelse af Bygningsloven for Kjobstæderne af 30 December 1858, og er det i saa Henseende ved Tiltaltes egne, tildels under et af Overretten foranlediget Reassumptionsforhør afgivne Tilstaaelser og det iøvrigt Oplyste godtgjort, at han, som ejer Matr. Nr. 296 i Korsør, har fra April Flyttedag f. A. bortlejet for en Lejeafgift af 25 Kr. for Sommeren et i en Bygning paa bemeldte Ejendom, der er opført senere end Bygningsloven af 1858, værende Rum, der hidtil har været benyttet til Smedje og Tømrerværksted, men ingensinde tidligere til Beboelse, til en Arbejdsmand, som derefter indflyttede i samme med sin Hustru og deres 5 Børn. Bemeldte Rum, ved hvilket der ikke blev foretaget noget Forandring i An-

„ledning af denne Udlejning, og som af Tiltalte er
 „anslaaet at have en Brede af c. 4 Alen og en Længde
 „af 6 à 7 Alen, har ikke til Loftet en Højde af 3 Alen,
 „og dets Gulv, der bestaar af den blotte Jord, ligger
 „lavere end Gaardspladsen, og Tiltalte har ikke, for-
 „inden han bortlejede det til Beboelse, erhvervet nogen
 „Tilladelse hertil fra Bygningskommissionen. Efter
 „det saaledes Foreliggende maa det nu vel antages,
 „at der i sin Tid, da den paagjældende Bygning blev
 „tagen i Brug, i Henhold til Bygningslovens §§ 33 og
 „36 er erhvervet Attest fra Bygningskommissionen
 „for, at Bygningen var opført i Overensstemmelse med
 „Byggeloven, og at det omhandlede Rum saaledes
 „kunde benyttes til Smedje eller Værksted. Men da
 „Bygningsloven giver særlige Forskrifter om, hvor-
 „ledes Rum, der agtes benyttede til Beboelseslejligh-
 „heder, skulle være indrettede, maa det anses som en
 „Selvfølge, at Vedkommende, forinden et Rum an-
 „vendes paa denne Maade, maa erhverve en Attest
 „fra Bygningskommissionen for, at Rummet med Hen-
 „syn til denne Brug er indrettet i Overensstemmelse
 „med Byggeloven, og at det ikke i saa Henseende
 „kan være tilstrækkeligt, at der tidligere efter Byg-
 „ningens Opførelse er erhvervet en Attest, hvorefter
 „det paagjældende Rum kunde benyttes til anden
 „Brug end Beboelse. Da Tiltalte nu ikke har er-
 „hvervet en saadan Attest, men ikke desto mindre
 „taget det omhandlede Rum, hvis Indretning med
 „Hensyn til dets Højde og Gulv strider mod Byg-
 „ningslovens §§ 29 og 26, i Brug til Beboelse, vil
 „han ikke kunne undgaa herfor i Medfør af samme
 „Lovs § 36, 2det Led, at anses med en Bøde til
 „Korsør Kjøbstads Fattigkasse, der findes at kunne
 „bestemmes til 20 Kr., medens han ved Politirettens

„Dom af 18 September f. A. er anset med en Bøde
 „af 50 Kr.

 I Sagen blev afgivet følgende dissentierende Vo-
 tum: „Efter min Formening er den i Bygningslov af
 „30 December 1858 § 33, sidste Led, ommeldte Er-
 „hvervelse af Bygningsattest ligesaavel som den i det
 „forudgaaende Led af Paragrafen omhandlede An-
 „meldelse for Bygningskommissionen kun paabudt for
 „det Tilfælde, at der opføres en ny Bygning eller
 „foretages en Bygningsforandring af den i Paragrafen
 „antydende Beskaffenhed, hvorimod der ikke i de
 „nævnte Bestemmelser eller iøvrigt i Bygningsloven
 „er givet noget Paalæg om, at der paany skal ske
 „Anmeldelse eller erhverves Bygningsattest, blot fordi
 „en Bygning, ved hvis Opførelse det Fornødne med
 „Hensyn til Anmeldelse og Bygningsattest er iagt-
 „taget, senere, uden at der foretages nogen Foran-
 „dring af selve Bygningen eller dennes Indretning,
 „tages i anden Brug end den, der fra først af fandt
 „Sted og ved Bygningens Indretning var tilsigtet. Da
 „som Følge heraf Straffebestemmelserne i Bygnings-
 „lovens § 36, 1ste og 2det Led, ikke skjønnes at være
 „anvendelige i det foreliggende Tilfælde, hvor der,
 „som det fremgaar af Sagens Oplysninger, ikke er
 „foretaget nogensomhelst Forandring af selve det om-
 „spurgte Lokales Indretning, og da der ikke i Byg-
 „ningsloven haves Hjemmel til at paalægge Straf-
 „ansvar for den blotte Benyttelse til Beboelse af Rum,
 „der ikke have den for Beboelsesrum foreskrevne Ind-
 „retning, voterer jeg for at frifinde Tiltalte og paa-
 „lægge det Offentlige Sagens Omkostninger.“

Det forekommer mig forøvrigt noget tvivlsomt,
 om Dommen har valgt den rette Begrundelse af

Straffen ved at idømme denne for at have taget Lokalet i Brug til Beboelse uden forud erhvervet Bygningsattest, ligesom det maa fremhæves, at med denne Motivering bliver Forseelsen den samme, hvad enten Lokalet er indrettet i Overensstemmelse med Lovens Fordringer eller i Strid med disse. Ligeftrem efter sine Ord kan Bygningslovens § 36, 1ste Stykke 2det Punktum, som alt tidligere bemærket, ikke anvendes her, og naturligere end den skete analogiske Anvendelse af denne Bestemmelse, synes det mig at være enten — som tidligere antydte — at belægge Forseelsen med arbitrær Straf eller at rasonere som saa, at da der her foreligger et Forhold, hvorved Bygningslovens §§ 26 (at Stueetager skulle have Gulvet hævet over Brohægnings Overflade) og 29 (om Loftshøjden i Beboelselejligheder) i Virkeligheden, om end ikke efter deres Ordlyd, maa erkjendes at være overtraadt, maa Straf herfor ogsaa kunne idømmes efter § 36 2det Stykke, i hvor vel heller ikke samme kan anvendes efter sin Ordlyd, da der ingen „Haandværker“ findes, hvem Ansvarer principalt kan paahvile.

Der kan da, naar det ikke er Ejeren selv, men en Lejer, der har taget det ikke lovmæssig indrettede Lokale i Brug til Beboelse eller — for Kjælderens Vedkommende — andet stadigt Ophold spørges om, hvorledes og mod hvem Strafansvaret skal gjøres gjældende. Dette er ved en Række Præjudikater afgjort saaledes:

Lejere kunne ikke straffes efter Bygningsloven i saa Tilfælde, med mindre de tillige ved at foretage Forandringer ved Bygningen maa siges at have indrettet samme til Beboelse (i saa Fald have de nemlig overtraadt Lovens § 33), Højesteretsdom i H. R. T. f. 181 $\frac{1}{2}$ S. 562 og i U. f. R. 1880 S. 304 (Dommen

angaar vel den kbhvske Bygningslov af 1871, men i den her omhandlede Henseende er der, som alt oftere bemærket, ingen Forskjel paa de forskjellige Bygningslove).

Om Ejeren kan straffes vil bero paa, om han har været vidende om den begaaede Overtrædelse eller i alt Fald ved behørigt Tilsyn burde og kunde have været vidende derom, i hvilken Retning det vil have Betydning, om Lejerens lovstridige Brug af det Udlejede har været forbigaaende eller fortsat gennem længere Tid, medens det ikke er tilstrækkeligt til at fritage Ejeren for Strafansvar, at der i Lejekontrakten er indført Forbud imod saadan lovstridig Benyttelse, se tre Højesteretsdomme for Kjøbenhavn og Frederiksberg i H. R. T. f. 1873 S. 301, f. 181 $\frac{1}{2}$ S. 643 (denne Dom er aftrykt foran S. 63). og 752 samt i U. f. R. 1873 S. 1049 (mærk Noten), f. 1880 S. 501 og 562, jfr. ogsaa den kbhvske Kriminal- og Politirets Dom i U. f. R. 1880 S. 1097.

Kan Straf efter det Foranferte ikke, anvendes, vil den lovstridige Benyttelses Ophør dog i alt Fald kunne fremtvinges ved Dagmulkt, ligesom saadant selvfølgelig kan ske kumulativt med Straf, se saaledes Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1880 S. 576.

§ 15.*).

Skorstensrør, der tjene til Afledning af Røg fra Kjøkkenildsteder, Kakkelovne og Kaminer, skulle, naar de ved Rensningen maa passeres af Skorstensfejeren, være overalt af mindst $\frac{1}{2}$ Stens (altsaa $4\frac{1}{4}$ “ tyk, jfr. Lovens § 7)

*) Da Brandpolitil. f. Landet 2 Marts 1861 § 10 (aftrykt nedenfor i 1ste Afsnit af Bygningslovgivningen for Landet) med Undtagelse af samtes to sidste Punktummer er enslydende med nærværende §, vil der i de følgende Bemærkninger findes anført en betydelig Mængde Skrivelser m. m. betreffende bemeldte § 10.

Grundmur og have et indvendigt Gjennemsnit af 18 Tommer i Kvadrat, eller af respektive 16 Tommer og 20 Tommer, naar en rektangulær Form foretrækkes, samt være forsynede med en i enhver Henseende forsærlig Rensedor af samme Lysning.

Naar Røret passerer igjennem Bjælkelaget og Forskalingen, skal dets indvendige Side holdes mindst $8\frac{1}{2}$ Tomme fjernet fra alt Tømmerværk, ligesom et saadant Rør ikke maa paneles, forskales eller gives Betræk paa Blundlister.

Røret maa være opført enten fra Grunden af eller hvile paa en Hvelving mellem to Grundmure, og i intet Tilfælde kunne komme til at hvile paa Bjælkerne. Det skal ogsaa være tilladt at udkrage disse Rør fra en Grundmur, naar denne af Bygningskommissionen erkjendes stærk nok dertil.

Naar Rørene trækkes i en skraa Retning, skulle deres vertikale Sider være understøttede af en Stol, forsynet med en tør Mursten paa Fladen mellem Stolen og Røret; dog maa den skraa Retning ikke danne en mindre Vinkel end 45 Grader med Horisonten.

I Stedet for de ovenfor omhandlede Skorstensrør skal det være tilladt ogsaa at benytte snævre Rør, der renses med Snoreapparater. Det overlades iøvrigt Justitsministeriet at give de nærmere Forskrifter angaaende disses Indretning.

Alle Skorstensrør skulle være opførte mindst $1\frac{1}{4}$ Al. over Taget.

Allerede Fdg. 24 Jan. 1761 Kap. III § 1 paabød bl. a., at alle Skorstene skulde opføres af Brandmur og skilte fra alt Tømmer og Træværk, og i Henhold hertil maatte de saakaldte Stikskorstene o: Skorstene, der hvile paa Bjælkelag (og som nu rammes af §'ens 3dje Stykke) være forbudte, da de ikke kunne opføres

saaledes, at de ere skilte fra Tømmer, K. Skr. 28 Oktbr. 1834. Altsaa kunne saadanne ældre ulovlige Skorstene fordres forandrede, naar de ere opførte før Forordningen af 1761.

Det var ogsaa tidligere antaget, at en halv Stens Murtykkelse for Skorstensrør var tilstrækkelig, K. Skr. 20 Oktbr. 1835, og den særlige Bestemmelse i Fdg. 6 April 1832 § 16 om, at Kolleskorstene skulde være af en hel Stens Tykkelse, jfr. dog K. Skr. 6 Juni 1835, er nu ophævet (noget andet er, at disse Skorstene efter Omstændighederne kunne falde ind under Bygningslovens § 16).

Med Hensyn til ældre Skorstene mærkes endnu J. M. Skr. Nr. 268, 29 Juli 1871, der udtaler, at det maa anses stridende mod nærværende §, jfr. § 32, at sætte en ny Bagerovn ved et Jernrør i Forbindelse med en saadan Skorsten, der ikke fyldestgjør de i § 15 stillede Fordringer.

Da §'en kun angaar Skorstensrør, der tjene til Afledning af Røg, finde dens Bestemmelser ikke Anvendelse paa en blot for Symmetriens og Ventilationens Skyld opført Skorsten, der ikke benyttes til Røgaflledning, Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1864 S. 373 (ang. Brandpolitil. f. Landet § 10).

Til 1ste Stykke.

„Grundmur“ o: Mur af brændte Sten, se nærmere Bemærkningerne til Lovens § 6 1ste Stykke (foran S. 22—24).

Da Skorstensrør skulle være af Grundmur, kan Anbringelsen af Kobber- eller Jernrør i Stedet for Skorstene eller som Dele af samme ikke anses tilladelig, J. M. Skr. 28 Aug. 1856, 11 Maj 1863 ad 2, jfr. Skr. Nr. 206, 7 Novbr. 1882 (f. Landet).

Herved bør ogsaa mærkes den i 2det Afsnit anførte L. Nr. 36, 21 Marts 1873 § 11 Nr. 4. — En Jernrøgleledning direkte fra en Kakkelovn gennem Bygningens Loft og Tagværk maa betragtes som en Skorsten og som saadan værende i Strid med nærværende §, J. M. Skr. Nr. 91, 1 April 1873. — (Den til Grund for disse Afgjørelser liggende Betragtning, at Røgleledninger fra en Kakkelovn eller andet Ildsted, der ikke udmunde i en Skorsten, selv maa anses som Skorstene, er utvivlsom rigtig ikke mindre efter den ældre end efter den nugældende Ret, og den afvigende Udtalelse i J. M. Skr. 12 Juli 1851 maa anses som ubegrundet).

Der findes ikke tilstrækkelig Grund til at forbyde Opførelsen af Emrør eller Damprør, som trække Emmen fra et Komfur, i Forbindelse med Skorstene eller russiske Rør, naar saavel disse som Emrørene opføres til alle Sider med en Murtykkelse af en halv Sten og altsaa ogsaa indbyrdes adskilles til Mundingen, eller indtil de løbe sammen, paa samme Maade. Saavel Skorstenene som Emrørene maa derhos være godt optrukne saavel ind- som udvendig. J. M. Skr. 11 Maj 1863 ad 1.

§ 15 giver som handlende om Skorstensrør ikke nogen Regel for Murtykkelsen af de til en Skorsten hørende aabne Ildsteders Vægge, og samme maa saaledes under Lovens Taushed herom rette sig efter de ældre Bestemmelser, jfr. K. Skr. 20 Oktbr. 1835, og, hvad der ogsaa stemmer med Reglen i den ældre Bygningslov f. Kbhvn 17 Marts 1856 § 55, være af en hel Stens Mur, saalangt Luen kan spille, J. M. Skr. 6 Septbr. 1859. (Herved skal dog bemærkes, at den ældre Lovgivning heller ikke indeholdt nogen Forskrift herom; men det samme Hensyn, som aabenbart ligger til Grund for den nævnte Skr. af 1835, nemlig, at den trufne Afgjørelse er fornuftig og formaalstjenlig, vil

vel ogsaa nu kunne opretholde Ministeriets Fortolkning). Se ogsaa den lige Bestemmelse i Brandpolitil. f. Landet 2 Marts 1861 § 9 og i den nugældende kbhvske Bygningslov Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 47.

„forsvarlig Rensedør“ se under Bemærkningerne til § 18 (om Bagerovne).

Til 2det Stykke.

„8 $\frac{1}{2}$ Tomme“ eller en Stens Murtykkelse, jfr. § 7. Naar denne Afstand ikke er iagttaget ved en Skorstens Opførelse, kan Fejlen rettes ved indvendig Formuring, naar Skorstenens Lysning ikke derved bliver mindre end lovbealet (i §'ens 1ste Stykke), dog ikke ved russiske Skorstene, J. M. Skr. Nr. 194, 23 Oktbr. 1877 (ang. Brandpolitil. f. Landet 2 Marts 1861 § 10).

„Alt Tømmerværk“:

Bestemmelsen er ikke til Hinder for Tilslutningen af Gulv og Loftsbrædder til Skorstensrør af 4 $\frac{1}{4}$ Tommes Tykkelse, J. M. Skr. 26 Novbr. 1859 ad 2 og 3, hvilken Fortolkning ogsaa er gjort gjældende af den enslydende Bestemmelse i den oftnævnte Brandpolitilov for Landet § 10, J. M. Skr. Nr. 66, 13 Marts 1873 og Nr. 80, 25 Marts 1884 ad 2.

Ikke heller kan det forlanges, at Stolen ved en paa skraa trukken Skorsten (se § 15, 4de Stykke) skal være i en Afstand af 8 $\frac{1}{2}$ “ fra Skorstenens indvendige Side, hvilken Afstand ikke fuldt naas ved Skorstenens Tykkelse, nemlig 4 $\frac{1}{4}$ “ + en Sten paa Fladen, J. M. Skr. Nr. 60, 24 Febr. 1871 og (ang. Forstaaelsen af bemeldte Brandpolitilovs § 10) Nr. 185, 21 Juni 1872.

I Medfør af Grundsætningen i Brandpolitiloven f. Landet §§ 9 og 10 antaget, at et muret Ildsteds

(in casu under en Bryggerkjedel) indvendige Side maa være 8½" fjernet fra alt Tømmerværk og ildfængende Bygningsmateriale, J. M. Skr. Nr. 156, 16 Maj 1872.

„Ligesom et saadant Rør ikke maa panelles, forskales eller gives Betræk paa Blindlister“. Dette Forbud overtrædes ikke derved, at der anbringes 4 à 5" høje Fodlister, sluttede til Skorstensrør, uden dertil at være hæftede i Træpropper, eller derved at der klistres Tapetpapir paa Skorstensvæggen bag en Kakkelovn, J. M. Skr. 26 Novbr. 1859 ad 2 og 3, jfr. ogsaa den nedenfor under Brandpolitilovens § 10 anførte Bekj. f. Land. Nr. 2, 8 Jan. 1883 § 3 i Slutningen.

Til 3dje Stykke.

Med Hensyn til det heri indeholdte Forbud mod de saakaldte Stikskorstene se Bemærkningerne til nærværende § foran Side 74—75, samt nedenfor under 5te Stykke (om russiske Skorstene).

Til 4de Stykke.

„en tør Mursten“. Herved forstaas en Mursten, der ikke er muret i Forbindelse eller — som det hedder — i Forbandt med Skorstenens øvrige Murværk, jfr. Folketingstid. f. 1858 Sp. 3484.

Om Afstanden mellem Stolen og Skorstenens indvendige Side se omstaaende Side.

Det er tilladeligt at trække to Skorstene paa Stol, selvfølgelig under Iagttagelse for hver enkelt Vedkommende af det her Foreskrevne, saaledes at de udmunde sammen som én Skorsten, J. M. Skr. 11 Maj 1863 ad 3.

Til 5te Stykke.

De første almindelige, saavel for Kjøbstæderne som for Landet gjældende Regler for Indretningen af snævre eller saakaldte russiske Skorstene bleve givne ved J. M. Cirk. 14 Aug. 1850, der væsentlig forandrede ved Cirk. 3 Decbr. 1853 og for Landets Vedkommende tillige ved Cirk. 27 Oktbr. 1855. For Landet er nu givet ny Bestemmelser for disse Skorstene ved Brandpolitilovens § 10 og de under samme anførte Cirkulærer, medens Cirkulæret af 1853 fremdeles gjælder for Kjøbstæderne. Forøvrigt er det en Selvfølge, at de almindelige Forskrifter om Skorstenes Indretning, hvis Anvendelse ikke udelukkes ved de russiske Skorstenes særlige Indretning finde Anvendelse ogsaa paa disse, og i Overensstemmelse hermed udtaler J. M. Skr. 11 Maj 1863 ad 2, at det er utilladeligt at lade russiske Rør hvile paa Bjælkerne, idet de som almindelige Skorstene enten maa opføres fra Grunden eller støttes paa en af de i Bygningslovens § 15 nævnte Maader.

Bemeldte Cirkulære af 3 Decbr. 1853 er saalydende: „Ved den i den senere Tid vundne Erfaring med Hensyn til Uskadeligheden af snævre Skorstensrør eller saakaldte russiske eller Patent-Skorstene er Ministeriet kommet til den Erkjendelse, at Bestemmelserne i Justitsministeriets Cirkulære af 14 Aug. 1850 turde taale nogen Modifikation, hvorfor det, efter at Sagen paany har været taget under Overvejelse, hvorved bestemmes, at der for Fremtiden i Henseende til slige Skorstenes Indretning og Rengjørelse skal iagttages Følgende: 1. De skulle indvendig enten være cirkelrunde eller have en anden regelmæssig Figur med i det mindste 4 Sider. 2. De runde skulle have en Diameter af ej under

„6“ og ej over 10“ i Lysningen. Samme Kvadratindhold, som herved fremkommer, skulle ogsaa Skorstenensrør af anden Form have, og maa Afstanden mellem modstasende Sider i dem ikke være under „4½“. 3. De skulle bestaa af velbrændte Sten og i „godt Forbandt samt glat pudsede indvendig. 4. „Muren skal være i det mindste af ½ Stens Tykkelse paa alle Sider og, saa vidt Gulvene, Forskallingerne og Lofterne naa, af en Stens Tykkelse. (— Nu medfører Bygningslovens § 15, at den større Murtykkelse ikke kan fordres, hvor Røret passerer Gulvforskalingen og Loftet, J. M. Skr. 24 Decbr. 1860 i C. P. N. Petersens Bygningsret S. 136, jfr. Bemærkningerne foran til 2det Stykke, hvorimod Rørets indvendige Side maa holdes 8½“ fjernet fra alt Tømmerværk, se herved den under bemeldte Bemærkninger anførte Skr. Nr. 194, 23 Oktbr. 1877—). „5. Naar de „ikke opføres lodrette, maa de ikke trækkes i en „mindre Vinkel end 45 Grader. Skraatliggende skulle „hvile paa Jern eller Mur med behørig Afstand fra „alt Træværk (— mellem Røret og Stolen behøver kun efter Bygningslovens § 15 at anbringes en tør Mursten paa Fladen, J. M. Skr. Nr. 60, 24 Febr. 1871—). „De Hjørner og Vinkler, som opstaa ved en forandret „Retning, skulle afrundes i en Bue af mindst 3 Fods „Radius. 6. I Rørene skulle indmures Jernbøsninger paa „de Steder, hvor Kakkellovnsrør anbringes, og disse sidste forsynes med Brystning, for at forhindre, at de „række ind i Skorstenen. 7. Foroven i Taget tæt „ved Skorstenen maa være en Lem til Adgang for „Skorstensfejeren, eller paa selve Skorstenen maa anbringes højt op imod Taget en Sideaabning af ikke „mindre Gjennemsnit end Skorstensrørets og forsynet „med Jerndør i Jernramme. En lignende Aabning „med Dør maa findes forneden, hvor Skorstenen be-

„gynder, og ved enhver forandret Retning af denne. „8. Til Skorstenens Rensning skal af Bygningens Ejer „anskaffes og vedligeholdes en Børste i Form af „Rørets Gjennemsnit, forsynet med en tilstrækkelig „tung Vægt og Tong eller en Kjæde af samme „Længde som Røret (— om Redskaberne til Rensningen, dennes Foretagelse og saadanne Skorstensrørs Udbrænding m. m. mærkes tillige J. M. Skr. 18 Febr. og 13 Maj 1862, hvormed dog nu maa sammenholdes Lov om Brandvæsnet Nr. 28, 21 Marts 1873 § 8 —). „9. De snævre Skorstensrør maa kun anvendes til „Brug for Kakkellovne og Komfurskjøkkenindretninger. „10. De maa kun indrettes i Bygninger, som ere „teglhængte eller belagte med Skifer eller andet ikkeildfængende Materiale og tillige være fjernede i det „mindste 20 Alen fra enhver, om endog til samme „Ejendom hørende, Bygning med Straatag eller andet „letfængeligt Tag. 11. Ligesom deres Bygning i „Kjøbenhavn og øvrige Kjøbstæder ikke maa paabegyndes, forinden Tilladelse dertil er erhvervet overensstemmende med Brandanordningerne, saaledes (ang. Landet og følgelig uden Betydning). „12. Afgivelser fra Bestemmelserne i denne Cirkulærskrivelse kunne kun indrømmes af Justitsministeriet. „13. Forøvrigt blive Brandanordningernes Forskrifter angaaende Skorstene nøje at iagttage, forsaavidt „Dispensation fra dem ikke indeholdes i foranstaaende „Bestemmelser.“

Til 6te Stykke.

„mindst 1¼ Alen“. En Skorstenspipe af Jern kan ikke medregnes til at udbringe denne Højde, J. M. Skr. 11 Maj 1863 ad 2. Jfr. Bemærkningerne foran til §'ens 1ste Stykke.

„over Taget“. Altsaa over det Sted i Taget, hvor Skorstenen udmunder, ikke over Tagrygningen (anderledes derimod paa Landet, Brandpolitilovens § 10), idet det intetsteds er forbudt at føre en Skorsten ud hvorsomhelst paa Siden af Taget, se fornævnte Skr. ad 4, jfr. ogsaa tidligere J. M. Skr. 12 Juli 1851. (Her bør maaske anføres Bestemmelsen i Fdg. 24 Jan. 1761 III § 1 om, at „ingen Skorsten maa sættes og have ud af Kjældere ved Siden paa Murene af Husene, men de skal inden Murene i Husene forsvarlig opmures og igjennem Taget udføres“).

Endnu skal mærkes J. M. Skr. 14 Maj 1857, hvorefter Skorstene ikke bør udmunde tæt op til en Bindingsværk- eller Bræddegavl, men trækkes fra Tagbjælkerne ud af Taget i mindst $1\frac{1}{2}$ Alens Afstand fra slige Gavle samt opføres $\frac{3}{4}$ Alen over den Bygnings Tag, hvortil den hører (det kan altsaa ikke forlanges, at Skorstenen skal gøres højere af Hensyn til den nærliggende brandfarlige Bygning).

§ 16.

Alle større Ildsteder, saasom i Brænderier, Bryggerier, Sæbesyderier og Fabrikker, skulle, forsaavidt deres Røgmasse er saa stor, at den af Bygningskommissionen antages at ville blive til Besvær for de tilgrændsende Ejendomme, have Skorsten af en Højde af mindst 25 Alen over Jordfladen, hvorhos Skorstenen bør gives en forholdsmæssig Vidde og Murtykkelse, samt opføres lodret uden at trækkes i Vinkel paa Stol.

Jfr. Fdg. 24 Jan. 1761 III § 3.

„Alle større Ildsteder“.

I Anledning af Spørgsmaal om, hvorvidt denne Bestemmelse er anvendelig paa Smedjeskorstene — i

hvilken Henseende vedkommende Bygningskommission udtalte, at skjøndt Smedjer formentlig henhøre til saadanne Anlæg, der med deres Ildsteder ere til Besvær for de tilgrændsende Ejendomme, har den dog anset Spørgsmaalet som tvivlsomt, da Paragrafen ikke blandt sine Exempler nævner Smedjer, uagtet dette havde ligget nær, hvis man vilde have dem indbefattede under Lovens Bestemmelser —, resolvede Justitsministeriet i Skr. Nr. 157, 3 Juli 1875, at Ministeriet ikke under almindelige Forhold kan anse den omhandlede Bestemmelse anvendelig paa Smedjeskorstene, men at det forevrigt maa bero paa de i hvert Tilfælde forhaandenværende Omstændigheder, om den kan være anvendelig paa den enkelte Skorsten. Herved kan mærkes, at den i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægt for Horsens i Bekj. Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 26 bestemmer, at Skorstenspiber paa Smedjer, Bageribygninger o. a. l., der ere beliggende i mindre Afstand end 10 Alen fra en i større Højde end disse opført Beboelsesbygning, skulle have mindst samme Højde som sidstnævnte Bygnings Taggesims, hvorved det altsaa maa være Forudsætningen, at Bygningslovens § 16 som Regel ikke er anvendelig paa Skorstene til Smedjer og Bagerier.

Efter Lovens § 32 kan Forskriften om disse Skorstenes Højde ikke udenfor Tilfælde af Ombygning bringes til Anvendelse paa Skorstene, der ere opførte inden Bygningslovens Ikrafttræden (d. 1 Juli 1859), og en saadan Skorsten kan følgelig ikke fordres forhøjet, om dens Røgmasse end er til nok saa stort Besvær for Beboerne, J. M. Skr. Nr. 30, 13 Febr. 1874 ad 3 og (ang. den ældre kbhvske Bygningslov 17 Marts 1856 § 58) Højesterets Dom i H. R. T. 1877/78 S. 553 og U. f. R. 1878 S. 127. Denne Dom mærkes til-

lige med Hensyn til det Spørgsmaal, om en saadan Forhøjelse af en ældre Skorsten dog ikke efter Omstændighederne kan forlanges, naar der foretages Forandringer ved det Ildsted, hvorfra Skorstenen afleder Røgen. — Det bør her erindres, at en stor Del Sundhedsvedtægter bestemme, at Ildsteder af den her omhandlede Art kunne under fornødent Hensyn til Fabrikationen fordres indrettede paa en til Røgens Formindskelse hensigtsmæssig Maade, hvilket finder Anvendelse ogsaa paa ældre Ildsteder.

„mindst 25 Alen“. En større Højde end 25 Alen kan ikke fordres, J. M. Skr. Nr. 225, 21 Novbr. 1876.

„over Jordfladen“. I et Tilfælde, hvor Ministeriet havde resolveret, at Skorstenen til en Kalkovn skulde have en Højde af 15 Alen „fra Grunden“, udtalt, at Højden bør regnes fra Jordfladen, ikke fra det Sted, hvor Grundstenene ophøre og Muren begynder, J. M. Skr. 12 Aug. 1864.

„en forholdsmæssig Vidde og Murtykkelse“. Det maa tilkomme Bygningskommissionen, under Rekurs naturligvis til Justitsministeriet, at afgjøre, hvor vid og tyk Skorstenen skal være.

Om Ildstederne i Fabrikker, se fremdeles L. om Brandvæsnet Nr. 28, 21 Marts 1873 § 21, anført nedenfor i 2det Afsnit, med Bemærkninger.

§ 17.

Slunke eller aabne Ildsteder, anlagte paa Bjælkelag, forbydes aldeles. Lukkede Ildsteder, eller de saakaldte Kogeindretninger, kunne anlægges paa Bjælker, naar der gives dem et Underlag af et dobbelt Låg Mursten, lagte

i Forbundt paa Fladen og indfattet i Jernramme, eller af af anden ligesaa betryggende Beskaffenhed.

„Slunke eller aabne Ildsteder“. Ordet „eller“, der kunde lede til den Forstaaelse, at Slunke og aabne, paa Bjælkelag anlagte Ildsteder var det samme, er ukorrekt; der burde have staaet „og“. (Den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 56 er forøvrigt affattet paa samme Maade, medens ingen tilsvarende Bestemmelse findes i Loven af 21 Novbr. 1871).

Ved „Slunk“ forstaaes et Skorstensrør, der ikke er opført fra Grunden og derhos fra et Ildsted fører til en anden Skorsten, utrykt J. M. Skr. til Aarhus Amt af 20 Febr. 1871 (i Modsætning til Stikskorstene, der ej heller ere opførte fra Grunden, men ere selvstændige Skorstene, og altsaa ikke fore til en anden Skorsten). Det vil herefter ses, at allerede i Følge Lovens § 15 maa Slunke anses som ulovlige, og at det udtrykkelige Forbud imod dem i nærværende § saaledes er overflødig og rimeligvis hidført af en Misforstaaelse.

Ildsteder, murede. Om deres Murtykkelse og indvendige Afstand fra Træværk se de foran under § 15 S. 76 og S. 78 (øverst) citerede Skr. 6 Septbr. 1859 og Nr. 156, 16 Maj 1872.

Til 2det Punktum, der angaar, hvad nu sædvanlig benævnes Komfurer. — Det her fordrede Underlag maa omfatte hele Komfurets Omfang, og naar det hviler paa fire fritstaaende Fødder, maa Underlaget derfor ogsaa strække sig ind under disse, J. M. Skr. 26 Novbr. 1859 ad 4. (Herved bør dog til Forebyggelse af Misforstaaelse bemærkes, at hele Bestemmelsen maa være uden Anvendelse paa de nu brugelige flyttelige Komfurer, der hvile paa Fødder og ere forsynede med Jernbund).

Andre end disse tarvelige Bestemmelser om Ildsteder findes ikke i Bygningsloven, der særlig ikke indeholder en eneste Forskrift angaaende Kakkelovne og Kaminer. Paa denne Mangel er nu væsentlig bødted ved L. om Brandvæsnet i Kjøbstæderne udenfor Kbhvn Nr. 28, 21 Marts 1873 § 11, der findes anført nedenfor i 2det Afsnit. Herved maa imidlertid vel mærkes, at denne Lov kun angaar Kakkelovne m. v., der ere opsatte før 1 Januar 1874 (jfr. Lovens § 40). Med Hensyn til tidligere opstillede Kakkelovnes Indretning kan følgelig ingen særlige Fordringer gjøres, se ogsaa J. M. Skr. 26 Novbr. 1859, jfr. Skr. 25 Marts 1851, om, at der ikke kan fordres Jernplader paa Gulvene foran Kakkelovne og andre Ildsteder. End ikke de højst brandfarlige Kakkelovne med Rist og løs Askeskuffe uden noget dækkende Underlag over Gulvet har man ment, at kunne forbyde, og J. M. Cirk. 23 Marts 1870 (i D. T. S. 277), der angaar saavel Kjøbstæderne som Landet og for dettes Vedkommende vedblivende har aktuel Interesse, indskrænker sig derfor til at advare imod dem med Tilføjeelse, at hvis derved afstedkommes Ildebrande, vil Ansvar efter Straffelovens § 284 (uagtsom Ildspaesættelse) blive gjort gjældende. Se ogsaa herved de nedenfor under Brandpolitil. f. Landet 2 Marts 1861 § 9 anførte J. M. Skr. Nr. 156, 16 Maj 1872 (Jernluger kan ikke fordres anbragt for Indfyringsstedet under en Bryggerkjødel) og Nr. 44, 10 Marts 1874 (om Døres Anbringelse tæt ved Ildsteder).

Om Indretningen af Luftvarmeapparater gaves Regler saavel for Kjøbstæderne som for Landet ved K. Cirk. 3 Aug. 1833, ved hvis Anvendelse — forsaavidt der overhovedet endnu kan tillægges samme nogen Betydning — Hensyn i alt Fald maa tages til de nugældende Bestemmelser for Ildsteder og Røg-

ledninger. Af dette Cirkulæres Indhold fremhæves, at saadanne Varmeapparater ikke maatte anbringes uden Anmeldelse til Brandvæsnet og Bygningskommissionen eller, paa Landet, til Branddirektøren (Branddirektøernes Forretninger med Brandpolitiet ere nu ophørte, jfr. under Brandpolitilovens § 46 i den om Bygningslovgivningen for Landet handlende Del af dette Værk), at Ovnen skulde behørig omgives med én Stens Mur i passende Afstand, at Fyr-Anlægget og Røg-Afledningen maatte betrygges efter sædvanlig Forskrift for Ildsteder, ligesom ogsaa Rørene, der fordele den opvarmede Luft, maatte anbringes af Metalplader, og disse fjernes fra alt Træværk eller Gibsdække i en Afstand af 10 à 12 Tommer (nu i alt Fald kun 8"), og at Ovnen ikke alene paa Siderne skulde være omgivet med Mur, men endog for oven være sluttet med hvælvet Kappe, og Gulvet være belagt med Sten eller Fliser. — Hvor Bygningsvedtægter haves, vil Bestemmelser om Varmeapparater ordentligvis findes i samme.

Endnu skal anføres J. M. Skr. 13 Oktbr. 1860 om, at de saakaldte svenske Kakkelovne af glasseret Ler og Murværk ikke ere forbudne og maa anses ligesaa sikre som andre Ovne. Det er i det Hele en Selvfølge, at man under Lovens Taushed herom kan opføre Kakkelovne og Kaminer af et hvilket som helst ildfast Materiale, jfr. fornævnte L. 21 Marts 1873 § 11 (der særlig omtaler Ovne af Porcellæn).

§ 18.

Alle Køller (jfr dog herved Slutningsbestemmelsen i Brandpolitil. f. Land. 2 Marts 1861 § 13), *skulle være af Grundmur rundt om, mindst én Sten tyk og hvælvede. Grisen skal overalt være af samme Tykkelse, og Køllen være forsynet med*

Sten- eller Metalsflager, saa at alt i, ved eller omkring Køllen bliver af Mur eller Metal.

Gamle uhrævede Køller maa sikres derved, at der uden omkring Grisen i nogle Tommers Afstand anbringes en Skjærm af Jernplader 1 à 1½ Alen høj, samt imellem Grisen og Flagerne et Længetag af Jernplader, som gives et Forspring af 10 Tommer over Skjærmen, eller ved en anden lige saa betryggende Foranstaltning.

Ny Bagerovne skulle altid forsynes med dobbelte Hvælvinger.

Til 2det Stykke.

Indskjærpet ved J. M. Cirk. 22 Febr. 1866 (i D. T. S. 187).

De ældre Regler om Køller findes i Fdg. 6 April 1832 § 16 (jfr. Fdg. 24 Jan. 1761 IV § 4) sammenholdt med K. Skr. 6 Juni 1835 og den i Motiverne til Regjeringens Lovforslag § 40 (i Anhang A til Rigsdagstid. f. 1858 Sp. 537) anførte J. M. Skr. 1 Juni 1854, hvorefter de for Kjøbenhavn gjældende Bestemmelser om Køllers Indretning i Brandfdg. 1 Novbr. 1805 § 10 antoges anvendelige ogsaa i Kjøbstæderne. Jfr. Bemærkningen foran til § 15 S. 75 om Kollerskorstenes Murtykkelse.

Til 3dje Stykke.

Jfr. Fdg. 24 Jan. 1761 III § 2.

„Bagerovne“. Med Hensyn til hvad der falder ind under dette Begreb, mærkes den under Brandpolitil. f. Land. 2 Marts 1861 § 12 nedenfor i 1ste Afsnit af Bygningslovgivningen for Landet anførte J. M. Skr. Nr. 194, 23 Oktbr. 1877.

„Dobbelte Hvælvinger“. Der udkræves intet Mellemlum mellem Hvælvingerne, hvorimod disse selvfølgelig ikke maa mures i Forbandt med hinanden,

men bør bestaa af tvende særskilte Mure, der hver før sig opføres fra Sidemuren, J. M. Skr. 11 April 1861.

Hver Hvælving skal have 1 Stens Tykkelse, J. M. Skr. Nr. 268, 28 Juli 1871. Det synes ogsaa at være Skrivelsens Mening, at det er ulovligt at opføre nogen af Hvælvingerne af raa Sten, jfr. herved Bemærkningerne til § 6 1ste Stykke foran S. 22—24 (ellers vilde Bagerovne i Kjøbstæderne da ogsaa blive altfor ubetryggende i Sammenligning med saadanne Ovne paa Landet, se Brandpolitilovens fornævnte § 12).

Røgkanalerne ved Bagerovne skulle i Henhold til Lovens § 15 være forsynede med Rensedore, ibd.

Om Skorstenene til Bagerovne mærkes samme Skrivelse (se under § 15 S. 75, 3dje Stykke) og om deres Højde første Stykke af Bemærkningerne til § 16.

§ 19.

Lofter maa ikke bestaa af Papir eller Lærred, udspændt (derimod nok paaklæbet) under eller imellem Bjælkerne.

Trods de mindre heldige Udtryk kan dette efter den almindelige Regel i Bygningslovens § 32 ikke antages anvendeligt paa Lofter, der før Bygningslovens Ikrafttræden vare saaledes indrettede, saalænge der ikke sker nogen gennemgribende Istandsættelse af dem.

§ 20.

Ved ny Bygningers Opførelse er den Byggende pligtig at underkaste sig de Regler, som Vandledningens hensigtsvarende Anbringelse gjør fornødne.

Ingen ny Bygning maa paabegyndes, forinden Bygningskommissionen har erklæret, at Vandløbet er reguleret, og at der, hvor det behøves, er udlagt en Vej eller Gade

af tilstrækkelig Bredde, og i en, ikke blot med Hensyn til den omspurgte Bygning, men ogsaa med Hensyn til det hele bestaaende eller vedtagne System af Gader og Veje, hensigtsmæssig Retning ud til en tilstødende offentlig Vej, samt foreskrevet, hvorledes der skal forholdes med Overkørsler til denne Vej.

Jfr. L. 12 Jan. 1858 § 2.

Denne § finder ogsaa Anvendelse udenfor Bygge-
linjen, se Lovens § 41.

Yderligere Regler om Aføbets Ordning ere givne i §§ 22 og 24.

Til 1ste Stykke.

Naar der i Loven staar „Vandledningens“, er det formentlig en Fejl; det skulde være „Vandledningers“. (I Lovforslagets § 13 stod „Vandledningernes“ ligesom i den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 24, men under Rigsdagens Behandling blev Ordet forandret til „Vandledningers“, en Forandring som forøvrigt synes at have været rent tilfældig). Vandledning paa dette Sted betyder ganske det samme som Vandløb i det følgende Stykke, jfr. Landstings-
tid. f. 1858 Sp. 284—85; intet af Udtrykkene er for den Sags Skyld korrekt, idet der burde have staaet Vandafledning eller Vandafløbet.

I Henhold hertil maa Bygningskommissionen efter Omstændighederne kunne forlange Anbringelsen af lukkede Ledninger. — Iøvrigt vil der i Reglen ved de lokale Sundhedsvedtægter være givet ogsaa Sundhedskommissionen betydelig Myndighed til at fordre Afløbet ordnet paa hensigtsmæssig Maade.

Her skal endnu anføres de kbhvske Bygnings-
love 17 Marts 1856 § 81 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 69, der bl. a. foreskrive, at enhver Ejer er, forsaavidt ikke andet er hjemlet ved Overenskomst eller

Hævd, pligtig til at lede Tagdryppet og andet Vand fra sin Ejendom paa sin egen Grund, saaledes at det ikke paa noget Sted har Fald paa Naboens Bygning eller Grund. Dette, der stemmer med D. L. 5—10—49 og 5—11—1, maa naturligvis iagttages ogsaa andetsteds (det samme er saaledes foreskrevet i adskillige af de under 2det Afsnit D af Bygningslovgivningen for Landet anførte Bygningsreglementer for Landdistrikter, se Bekj. Nr. 125, 27 Septbr. 1876 § 46 — der forøvrigt er bortfaldet ved Bekj. Nr. 25, 24 Febr. 1886, som ikke indeholder nogen tilsvarende Bestemmelse —, Nr. 19, 25 Febr. 1877 § 46, Nr. 88, 15 Aug. 1878 § 45 og Nr. 117, 15 Decbr. 1884 § 32, Nr. 111, 14 Oktbr. 1878 § 46, Nr. 61, 26 Maj 1880 § 45 og Nr. 55, 9 April 1886 § 44, Nr. 170, 21 Decbr. 1881 § 37), altsaa ogsaa i Kjøbstæderne. Haves der ikke fra en Ejendom fornødent Afløb med Iagttagelse heraf, kan Bygningskommissionen ikke tillade Bygningers Opførelse paa samme, forinden Ejeren har skaffet sig Ret til Afløb over de paagjældende Naboejendomme*).

Til 2det Stykke.

Vandløbet = Vandafløbet, se herom foran.

Den Byggenes Forpligtelse til herefter at udlægge en Vej eller Gade finder kun Anvendelse, naar Bygningen ikke opføres ved en alt bestaaende

*) Hertil behøves dog ikke nødvendig en Overenskomst med disses Ejere, idet der i de lokale Vedtægter for Styrelsen af Kjøbstædernes kommunale Anliggender i Henhold til L. 26 Maj 1868 § 21 kan være optaget lignende Bestemmelser som de, der findes i den kbhvske L. 14 Decbr. 1857 §§ 13—16, hvorefter det kan gøres en Ejer til Pligt mod Erstatning at finde sig i saadant Afløb over sin Grund.

offentlig Vej eller Gade, og Udlæggelsen altsaa er nødvendig for at skaffe fornøden Adgang til Bygningen, ligesom det ikke heller efter denne § kan paalægges en Byggende at afgive Grund til Udvidelsen af en offentlig Vej eller Gade, se nærmere herom under § 2 S. 11, jfr. den under § 4 S. 17—18 anførte Højesteretsdom med vedføjede Bemærkninger. Fører der forud til Ejendommen en privat Vej eller Gade, kan denne derimod forlanges udvidet, naar den ikke findes at have tilstrækkelig Brede til den forøgede Færdsel, se de nedenanførte J. M. Skr. Nr. 237 6 Novbr. 1875 og Nr. 218, 20 Novbr. 1882.

„Tilstrækkelig Brede“ (o: den Brede, som de forhaandenværende Forhold udkræver, hvorimod Hensyn ikke kan tages til mulige fremtidige Gadeanlæg, J. M. Skr. Nr. 237, 6 Novbr. 1875 og Nr. 161, 18 Aug. 1877. Førstnævnte Skrivelse lyder saaledes: „I det med Hr. Kammerherrens behagelige Erklæring af 19de f. M. hertil indsendte Andragende har en Majoritet i N. N. Kjøbstads Byraad meddelt, at der, efter at der til bemeldte Kjøbstads Bygningskommission var indgivet en Anmeldelse om, at der paa en Jordlod, som hører til Kjøbstadens Markjorder, og til hvilken der fører en 4 Alen bred Vej, agtedes ved Siden af en allerede opført Bygning opført en ny Bygning, saaledes at der bliver et aabent Rum af 5 Alens Brede imellem Bygningerne og Vejen, blandt Bygningskommissionens Medlemmer har fundet afvigende Anskuelse Sted om, hvorvidt det kunde forlanges, at Bygningen rykkes saa langt tilbage, at Gaden, saafremt en saadan senere maatte blive anlagt, kan faa en tilstrækkelig Brede. Bemeldte Majoritet har derfor indstillet Spørgsmaalet til Justitsministeriets Afgjørelse. Foranlediget heraf skulde

man tjenstligst melde, at da Justitsministeriet, efter hvad der foreligger, maa antage, at den private Vej, der fører ud til de omhandlede Bygninger, under de nuværende Forhold erkjendes at have en tilstrækkelig Brede, idet Bygningerne i modsat Fald ikke kunde tillades opførte blot paa Vilkaar, at de holdes i en vis Afstand fra den bestaaende Vej, men kun paa Vilkaar, at der virkelig anlægges en Vej af den Brede, som maatte findes tilstrækkelig (her burde have staaet „udlægges“, se nedenfor), kan det efter Justitsministeriets Formening ikke i Henhold til Bygningslov af 30 Decbr. 1858 § 20 fordres, at Bygningerne skulle rykkes saa langt tilbage, at en offentlig Gade, saafremt en saadan senere maatte ønskes anlagt, kan faa en tilstrækkelig Brede“ (jfr. herved Højesteretsdommen S. 17—18).

I Henhold til Bygningsl. f. Frederiksberg 12 Jan. 1858 § 8 (enslydende med Kjøbstadbygningelovens § 20) kan Bygningskommissionen forlange en 20 Alen bred Adgang fra den offentlige Gade til et 5-etages Hus, J. M. Skr. Nr. 218, 20 Novbr. 1882. Herved maa bemærkes, at efter fornævnte Lovs § 3 er 20 Al. den anordnede mindste Brede for ny Gader, medens den efter Kjøbstadbygningelovens § 2 kun er 16 Alen; disse Bestemmelser angaa vel kun ny offentlige Gader, men have dog den Betydning for de private Gaders Brede, at disse selvfølgelig ikke kunne forlanges udlagt i en større Brede (derimod i en mindre, naar saadant efter Forholdene er tilstrækkeligt) end de offentlige.

„System af Gader og Veje“. System betyder ikke her Plan, men et Net af Gader og Veje, se Justitsministerens Udtalelse i Folketingstid. f. 1858 Sp. 3509.

Bygningskommissionen skal paase, at den fornødne Vej udlægges i Overensstemmelse med § 20, men er hverken berettiget eller forpligtet til at affatte Regulativer for Udstikning af eventuelle ny Gader paa et hidtil ubebygget Terræn, hvorimod Kommissionen, naar den maatte anse Tilvejebringelsen af et saadant Regulativ for nødvendigt eller hensigtsmæssigt, maa henvende sig desangaaende til Byraadet, der vil have at tage Bestemmelse om, hvorvidt det skal tilvejebringes og da paa hvilken Maade, J. M. Skr. 28 Decbr. 1865.

Da Gaden eller Vejen skal udlægges for Bygningsens Skyld, kan det ikke paalægges den Bygende for offentlige Formaals Skyld at udlægge en Gade eller Vej, som han ikke selv vil benytte, jfr. J. M. Skr. 29 Aug. 1857 (at der ikke i den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 91 havdes Hjemmel til at fordrø en for Vandvæsnet nødvendig Vej udlagt).

Efter §'en skal Vejen eller Gaden kun „udlægges“, medens der intet siges om, at den tillige skal anlægges, og Bygningsloven hjemler derfor ingen Fordringer i saa Henseende, J. M. Skr. 20 Aug. 1861 med Note. Derimod ville de lokale Vedtægter for Kommunernes Styrelse i Reglen i Henhold til L. om den kommunale Beskatning 11 Febr. 1863 § 16 og Kjøbstadkommunallovens § 21 give Byraadet eller vedkommende Udvalg en lignende Myndighed i saa Henseende som den, der tilkommer Magistraten i Kjøbenhavn i Følge L. 14 Decbr. 1857 § 11, hvorefter en saadan Vej kan fordres anlagt paa en efter Omstændighederne fyldestgjørende Maade med Kjørebane, Rendestene, Fortog m. m. Lige Bestemmelser

kunne ogsaa gives ved de lokale Bygningsvedtægter, jfr. herom nærmere det under § 40 anførte.

§ 21.

Det til et Vaaningshus hørende ubebyggede Areal maa i intet Tilfælde være mindre end det bebyggede, og enhver Gaard, ud til hvilken der anbringes Vinduer fra Værelser eller Kjøkkener, og som til alle Sider er eller ved Tilbygning, være sig af Ejeren eller Naboerne, kan blive indesluttet af Bygninger, skal i det mindste indeholde 100 Kvadratalen ubebygget Areal, og maa ikke i nogen Retning have en mindre Udstrækning end 4 Alen. I Bygninger, som indrettes til Beboelse i flere end 2 Etager, blive de Arealer, som i Følge foranstaaende Forskrift skulle være ubebyggede, at forsøge med $\frac{1}{6}$ for enhver Etage, som Bygningen indeholder mere end foransøgt. Hvor ved nuværende Bygninger det ubebyggede Areal eller Gaardspladsen allerede er indskrænket til et mindre Areal, end anført, maa Bygningen ikke forhøjes — hverken ved Paabygning eller Ombygning —, ej heller det ubebyggede Areal formindres, undtagen i det Tilfælde, hvor 'en Del af samme (efter § 2) afgives til det Offentlige.

39,4
2,51

Til 1ste Punktum.

„Vaaningshus“ er det samme som en til Beboelse indrettet Bygning*) hvilket atter, saaledes som udviklet foran under § 14 S. 61 ff., er en Bygning, hvori der findes Rum bestemte til Natteophold, medens Bygninger, der udelukkende ere indrettede til andet Brug, derunder navnlig ogsaa til stadigt Ophold om Dagen saasom til Værksteder, Kontorer, Beværtnings-

*) I Molbechs danske Ordbog, 2den Udg. S. 1451 defineres Vaaningshus som „det Hus, den Bygning, som Familien bebor; Stuehus; (modsat Udhus)“.

lokaler, Udsalg og deal., falde udenfor Begrebet om Vaaningshuse. Findes et saadant ikke paa en Grund, kan den følgende bebygges saa stærkt, det skal være, men er dette sket udover det i nærværende § bestemte Forhold, er det — som paavist sammesteds S. 65 til 72 — lovstridigt senere at tage nogen Del af Bygningerne i Brug til Beboelse, selv om saadant sker, uden at nogen Forandring af vedkommende Bygning foretages.

„Det til et Vaaningshus hørende ubebyggede Areal maa i intet Tilfælde være mindre end det bebyggede“.

Det maa derfor heller ikke ved Afhændelse bringes ned herunder, se det under § 9 S. 46, 2det Stykke Anførte, jfr. nærværende § i Slutn.

Ved det bebyggede Areal, til hvilket Størrelsen af det ubebyggede skal svare, sigtes ikke alene til den Grund, hvorpaa de til egentlig Beboelse bestemte Bygninger staa, men hertil henregnes hele den Del af Ejendommen, der er bedækket med Bygninger af en hvilkensomhelst Art, J. M. Skr. 23 Maj 1860 (i den af Linde m. Fl. udgivne lille Reskriptsaml.), 25 Maj 1861, 26 Juni 1862 ad 1, Nr. 66, 1 Marts 1872 (sidstnævnte Skr. angaar den forsaavidt enslydende Bygningsl. f. Frederiksberg 12 Jan. 1858 § 6), derunder ogsaa medregnet aabne, paa Piller hvilende Skure, J. M. Skr. 20 Novbr. 1861, 4 Septbr. 1867 (i D. T. f. 1868 S. 100).

Derimod kan et Areal ikke anses som bebygget, blot fordi et fremspringende Tag rager ud over det i en Højde af mindst $3\frac{1}{2}$ Al. (jfr. Bygningslovens § 5), J. M. Skr. Nr. 101, 16 April 1873, medens det Modsatte — vistnok med Rette — er antaget med Hensyn syn til en Altan, hvorunder Folk ikke kunde passere,

J. M. Skr. 24 Febr. 1864 (ang. den ældre kbhvske Bygningslov 17 Marts 1856 § 65).

Til det ubebyggede Areal henregnes ikke blot det egentlige Gaardsrum, men ogsaa enhver anden ubebygget Del af Ejendommen, f. Ex. en Have, selv om samme ved Bygninger er aldeles adskilt fra Gaarden, J. M. Skr. 25 Maj 1861, 5 Decbr. s. A. og 26 Juni 1862 ad 2 og 3, hvilket ogsaa stemmer med Slutningen af Paragrafen, der stiller det ubebyggede Areal og Gaardspladsen ved Siden af hinanden som enstyrdige Udtryk. Selv om Grundstykket har en nok saa uhensigtsmæssig Form, f. Ex. bestaar af to Dele, der kun ved et smalt Arealstykke ere forbundne med hinanden, maa det ved Beregningen af Forholdet imellem det bebyggede og ubebyggede Areal betragtes som en Helhed. Skulde det derimod hælde, at en under Et matrikuleret Ejendom bestaar af flere fra hinanden helt adskilte Arealer, hvoraf det ene bebygges, kunne de andre vistnok ikke anses som „dertil hørende“ ubebyggede Arealer. Herved skal endnu særlig fremhæves, at Loven i intet Tilfælde stiller større Fordring til selve Gaardspladsens Størrelse, end at den skal være mindst 100 □ Alen og ikke i nogen Retning have mindre Udstrækning end 4 Alen, J. M. Skr. 26 Juni 1862 ad 2 og 3.

Ang. §'ens Forskrift om Gaarde, ud til hvilke Vinduer fra Værelser eller Kjøkkener anbringes.

Om deene Bestemmelses Forhold til Bygningslovens § 8 sidste Stykke, se Bemærkningerne dertil foran S. 43, jfr. ogsaa 1ste Stykke af Bemærkningerne til § 6 (S. 22).

Skjendt § 21 kun taler om „enhver Gaard“, er

det utvivlsomt, at samme Fordring maa stilles til ethvert andet ubebygget Areal af en Ejendom, hvortil saadanne Vinduer skulle vende ud, jfr. den lige Fortolkning af „Gaardsplads“ i § 22 nedenfor S. 103—4.

„Værelser eller Kjøkkener“. Her frembyder sig det praktisk betydningsfulde Spørgsmaal, hvad der falder ind under Begrebet „Værelser“. Herom udtalte Landstingsudvalgets Ordfører (se Landstingstid, f. 1858 Sp. 325) uden Modsigelse fra nogen Side, at § 21 „vel kun vil finde Anvendelse paa Beboelseslejligheder og Kjøkkener“, og efter almindelig Sprogbrug forstaar man vistnok ogsaa ved Værelser de til Beboelseslejligheder hørende, til Dag- eller Natteophold bestemte Rum. Et afgjørende Bevis for, at Ordet ogsaa her bruges saaledes, findes formentlig i den nære Forbindelse, hvori Forskriften om Værelseres Vinduer er sat til den forudgaaende Forskrift om Vaaningshuses ubebyggede Areal, saaledes at de ere forenede i samme Sætning til en Helhed, der paa ingen Maade kan antages at have forskjelligt Omraade, hvorfor „Værelser“ maa betyde „Værelser i Vaaningshuse. Er dette rigtigt, kan Vinduer til Værksteder, Beværtnings-, Udsalgslokaler og desl. anbringes uden Hensyn til § 21 (men selvfølgelig under Iagttagelse af § 8 sidste Stykke), og i alt Fald synes dette at være utvivlsomt, naar ingen Del af den paa-gjældende Bygning er indrettet til Beboelse, og denne altsaa slet ikke er et Vaaningshus. En Bestyrkelse heraf kan maaske ogsaa hentes fra den tilsvarende Bestemmelse i den kbhvske Bygningsl. Nr. 54, 15 Maj 1875 § 2 c, der benytter Ordene „Værelse, Værksted eller Kjøkken“ og følgelig ikke indbefatter Værksted under Værelse. Men nægtes kan det jo ikke, at Værelser ogsaa kan betyde Rum, der efter

deres hele Indretning kunne bruges til Beboelse eller som Dele af en Beboelseslejlighed, og at mange Værksteder og andre Arbejdslokaler, Udsalgslokaler m. v., navnlig saadanne, der ere indrettede til kunstig Opvarmning, saaledes i og for sig kunne kaldes Værelser, hvilket — som alt bemærket — vel kan gjøre det tvivlsomt, hvorvidt den her omhandlede Bestemmelse i § 21 kan anvendes paa slige Lokaler, naar de findes i Vaaningshuse. Justitsministeriet gaar imidlertid meget videre, idet samme, bl. a. i en utrykt Skrivelse til Randers Amt af 30 Septbr. 1886, har udtalt, at „Udtrykket „Værelse“ formenes at omfatte ikke blot Beboelsesværelser, men ogsaa andre til stadigt Ophold af Mennesker bestemte Rum, saaledes navnlig Værkstedlokaler“, hvorfor det findes stridende mod § 21 i et til Snedkerværksted og Oplag udelukkende indrettet Baghus at anbringe Vinduer fra Værkstedet ud til en Smøge af lidt over 1 Alens Brede; se ogsaa den nedennævnte Skr. 4 April 1861. — Det bør her ved erindres, at skjøndt § 21 kun taler om Anbringelsen af Vinduer, maa det dog ogsaa anses forbudt at tage Lokaler, der ikke efter deres Indretning eller hidtidige Brug kunne anses som Værelser eller Kjøkkener, i Brug som saadanne, naar de have Vinduer ud til en Gaard, der ikke har den i §'en foreskrevne Størrelse, selv om saadant kan ske og faktisk sker uden nogensomhelst Bygningsforandring og uden Anbringelse af Varmeindretning, se det under § 14 S. 65 ff. Udviklede.

Naar det hedder, at Gaarden ikke „i nogen Retning“ maa have en mindre Udstrækning end 4 Alen, maa dette dog sikkert forstaas med den Indskrænkning, at det kun gjælder om den udenfor Vinduerne værende Del af Gaarden. — Denne

Bestemmelse er kun anvendelig, naar der efter Lovens Emanation agtes anbragt Vinduer ud til en Gaard, der ikke har de fastsatte Dimensioner, medens det ikke kan forbydes Naboen at opføre en Bygning, der med en Brandgavl uden Vinduer grændser op til en saadan Gaard, Højesterets Dom i H. R. T. for 18^{90/91} S. 519 og i U. f. R. 1880 S. 1052 samt 1881 S. 157. — Ex. paa Dispensation fra Bestemmelsen i den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 65 om Gaardspladsens Størrelse paa den Betingelse, at der udstedtes og tinglæstes en Deklaration om, at der i den pågældende Bygning, der kun agtedes indrettet til Kontorlokaler og til Beboelse for et Bud, ikke uden Justitsministeriets Tilladelse maatte anbringes andre Aabninger ud til Gaarden end de paa Bygningstegningen angivne, J. M. Skr. 4 April 1861.

Her gives direkte jo kun en Forskrift til Sikkring af, at Vinduerne til Værelser og Køkkener kunne yde nogenlunde tilstrækkeligt Lys og Luft, og det er intetsteds udtrykkelig foreskrevet, at der overhovedet skal være Vinduer i disse Lokaler, hvorfor en Ejer maaske heller ikke efter Bygningsloven (efter Omstændighederne derimod vel i Medfør af lokale Bygnings- eller Sundhedsvedtægter) kan tvinges til at anbringe saadanne. Imidlertid maa det dog vistnok siges ligefrem at følge af den her omhandlede Bestemmelse, at det er ulovligt at indrette Værelser og Køkkener, hvori der ikke kan anbringes Vinduer, fordi Anbringelsen vilde stride mod Bygningsloven.

Se endnu herved med Hensyn til Gjenopførelsen af afbrændte Bygninger sidste Stykke af Bemærkningerne til § 6 foran S. 31.

Til 2det Punktum.

I Anledning af, at en Andrager havde forment, at det kun er det i Bygningsl. for Frederiksberg 12 Jan. 1858 § 6 (forsaavidt enslydende med § 21) foreskrevne Minimum af ubebygget Areal, 100 □ Alen, der forholdsvis skal forøges for hver Etage ud over to, udtalte Justitsministeriet i Skr. 22 Oktbr. 1858, at denne Forstaaelse er fejlagtig, og at Forøgelsen gjælder det i §'en omhandlede ubebyggede Areal i det Hele.

Naar en Grund er bebygget dels med 1 og 2 Etages dels med 3 Etages Bygninger, skal det ubebyggede Areals Størrelse forøges med $\frac{1}{6}$ af det Areal, som indtages af 3 Etages Bygninger, J. M. Skr. Nr. 128, 16 Juli 1881.

Beregningen af Etageantallet maa ske paa samme Maade som efter § 14, dog med den væsentlige Modifikation, at efter § 21 maa utvivlsomt en til Beboelse indrettet Kjælder regnes for en Etage. — I ethvert Tilfælde, hvor en Loftsetage eller Kvist indrettes til Beboelse i et Hus, der indeholder 2 eller flere til Beboelse indrettede Etager, maa det bebyggede Areal forøges med $\frac{1}{6}$, men iøvrigt kan en Loftsetage eller Kvist ikke siges at være indrettet til Beboelse, blot fordi der sammesteds er indrettet enkelte Værelser, der henhøre til de i de andre Etager indrettede Lejligheder, idet hertil maa kræves, at Loftet udgjør en eller flere selvstændige Beboelseslejligheder, i hvilken sidstnævnte Henseende Tilstedeværelsen af Køkken eller Kogeindretninger, der særlig ere bestemte for Beboerne i Loftslejligheden, kommer i en afgjørende Betragtning, Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1880 S. 576 og J. M. Skr. Nr. 89, 20 Maj 1882 samt (ang. Anvendelsen af den

frederiksbergske Bygningsl. 12 Jan. 1858 § 6) Skr. Nr. 211, 6 Novbr. 1876. Hermed stemmer det om Lofstlejligheder under 2det Stykke af Bemærkningerne til § 14 (S. 60) Anførte, jfr. ogsaa de under § 29 citerede Skrivelser. — Jfr. forøvrigt herved Bemærkningerne om Etageantallets Beregning ved § 6 S. 25 til 26 foran.

Til 3dje Punktum.

Slutningen af den til nærværende § svarende Del af Regjeringens Lovforslag (§ 46) lød saaledes: „Ny Bygninger, som opføres i Stedet for ældre, der ere nedrevne eller afbrændte, og hvis Gaardsrum ikke har den her befalede Størrelse, maa ikke gives større Højde end de ældre. Heller ikke maa Gaardsrummets Størrelse i dette Tilfælde forringes.“ I Landstingets Udvalg erholdt denne Del af §'en imidlertid sin nuværende Affattelse; men denne Ændring fremkaldte ikke under Lovens videre Behandling en eneste Bemærkning i noget af Tingene, og det kan anses som utvivlsomt, at der ved samme tilsigtedes en blot Omredaktion. Det maa derfor billiges, naar J. M. Skr. 14 Juli 1860 og Nr. 186, 27 Aug. 1875 antage, at nedrevne eller afbrændte Bygninger i dette Tilfælde uden Dispensation kunne gjenopføres i deres tidligere Størrelse.

„Bygningen maa ikke forhøjes“. Opførelsen af en tilbagetrukket Kvist kan ikke anses som en saadan utilladelig Forhøjelse og udkræver altsaa ikke Dispensation, men indrettes Kvisten til selvstændig Beboelse kommer §'ens 2det Punktum til Anvendelse (som paa omstaaende Side anført), Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1880 S. 576. Jfr. herved

den under § 6 S. 25 citerede J. M. Skr. Nr. 30, 5 Febr. 1873.

Angaaende det ubebyggede Areal Formindskelse ved Frasalg se de foran under § 9 (S. 46) anførte Skrivelser 26 Juni 1862 ad 4 og 16 Septbr. 1870 (i D. T. S. 998).

Den parenthetiske Henvisning i §'ens sidste Linje til § 2 er forøvrigt ikke heldig, da det her Forekrevne aabenbart maa gjælde ved enhver tvungen Grundafstaaelse, som jo vil kunne finde Sted i Følge mange andre Lovbestemmelser end nærværende Lovs § 2.

§ 22.

Enhver Gaardsplads, ogsaa til de nuværende Ejendomme, skal være forsynet med Brolægning i det mindste i en Afstand af 1½ Alen fra alle Bygninger, og saaledes indrettet, at Vandet fra Gaarden, Posten, Kjøkkenet og Tagrenderne har behørigt Afløb, hvilken Forandring skal være udført inden 1 Aar efter Lovens Udgivelse.

I Anledning af Spørgsmaalet, om det efter denne § ubetinget paahviler enhver Gaard- eller Husejer at skaffe sig Afløb til det nærmeste offentlige Afløb, udtalt, at §'en, der kun giver Forskrifter for Gaardspladsers Indretning, ikkun kan antages at sigte til Afløbets Ordning paa den Vedkommendes Grund, J. M. Skr. 17 Jan. 1860. Hermed maa sammenholdes § 20 1ste Stykke (der kun angaar Nybygninger) og Bemærkningerne dertil.

Hensigten med Forskriften om Brolægning i den med nærværende § enslydende § 67 i den ældre Bygningsl. f. Kbvn 17 Marts 1856 er efter Motiverne til Lovudkastet „at holde Fugtighed ude af Boligerne“, og i Overensstemmelse hermed har Justitsministeriet

udtalt, at Brolægning udfordres langs Bygninger, selv om disse ikke vende ud til en egentlig Gaardsplads, men f. Ex. til en Have, Skr. 9 Aug. og 11 Oktbr. 1861. Hermed stemmer ogsaa Fortolkningen af Ordene „Gaard“ og „Gaardsplads“ i § 21, se foran S. 97.

§ 23.

Enhver Bygning, som fremtidig opføres, skal til Gaden forsynes med Tagrender med nedløbende Rør.

„fremtidig opføres“. Bestemmelsen kan ikke bringes til Anvendelse paa en inden 1 Juli 1859 (Tidspunktet for Bygningslovens Ikrafttræden) opført, men da endnu ikke beboet Bygning, J. M. Skr. 12 Septbr. 1859 ad 2. — Det fortjener her at bemærkes, at efter de fleste af de nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter for enkelte Kjøbstæder kan Tagrender ogsaa fordres anbragt paa ældre Bygninger.

Opførelsen af en ny Forside maa efter Lovens § 32 medføre Forpligtelse til at forsyne Bygningen med Tagrender efter nærværende §, J. M. Skr. 25 Juni 1861,

„Gaden“. Dette gjælder, hvad enten Gaden er offentlig eller privat, naar den kun er aaben for offentlig Færdsel, og under Betegnelsen „Gade“ maa her utvivlsomt falde ind ikke blot egentlige Gader, men ogsaa Torve, Pladser, Veje, Alleer o. s. v., hvilket stemmer med den Fortolkning, der ved J. M. Skr. 23 Aug. 1861 er gjort gjældende af den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 66.

I Følge Lovens § 13 maa Tagrender ikke være af

Træ, og de maa utvivlsomt overhovedet kun være af nantændeligt Materiale. Om hvorledes de skulle oplægges, er intet foreskrevet, og de maa følgelig ogsaa kunne lægges ovenpaa Gesimsen, naar de kun forhindre Tagdryp, jfr. § 13 i Slutn.

„Nedløbende Rør“. Da ingen nærmere Bestemmelse i saa Henseende er givet, kan der ikke forlanges nogen bestemt Afstand mellem Tagrendens Udlob og Jordoverfladen; men Renden maa selvfølgelig gjøres saa lang, at Vandet fra den ikke falder ud over Fortog og Gade paa nogen Færdslen generende Maade. Hvor ældre Tagrender med korte Rør findes til Gaden, kunne de ikke efter Bygningsloven forlanges afskaffede eller forandrede, hvorimod de lokale Politivedtægter altid ville hjemle Politiet den fornødne Myndighed i saa Henseende.

§ 24.

Ingen til Beboelse eller andet stadigt Ophold bestemt Kjælder maa anbringes, forinden der er sørget for, at Grundvandet erholder tilbørligt Aflob. Enhver saadan Kjælder skal i det mindste have to Alens Højde over Jordsmonnet og indrettes saaledes, at Lys og Luft erholder tilbørlig Adgang til samme.

Hermed væsentlig overensstemmende Regler bleve allerede givne ved L. 12 Jan. 1858 § 1 Nr. 3.

Om Anvendelsen af denne § henvises først og fremmest til det under 14 S. 61 ff. Anførte, hvoraf vil ses:

1. At under „andet stadigt Ophold“ falder ogsaa saadant Ophold, der kun finder Sted om Dagen, og at § 24 altsaa giver Regler for Indretningen ikke blot af egentlige Beboelseskjældere, men ogsaa af

Kjældere til Værksted, Beværtning, Udsalg og desl.

2. At der i Kjældere, som ikke fyldestgjøre §ens Fordringer, ikke under Straf maa anbringes Varme- eller Kogeindretninger.

3. At det formentlig er ulovligt til Beboelse eller andet stadigt Ophold at benytte Kjældere, der ikke ere indrettede i Overensstemmelse med §en, og som ikke heller fra ældre Tid o: før 12 Jan. 1858 have været anvendte til nævnte Brug, selv om der hverken opsættes Kakkellovne eller overhovedet foretages nogen Bygningsforandring ved Kjælderen.

Foretages en under Bygningsloven faldende Forandring ved en saadan Kjælder for derved at indrette den til Beboelse eller stadigt Ophold, vil saadant i Følge Lovens § 32 indeholde en ligefrem Overtrædelse af § 24.

Da denne §, i Modsætning til de andre Bestemmelser i Loven, der handle om „Beboelseslejligheder“, giver Regler for Indretningen af Kjældere til Beboelse i al Almindelighed, maa ikke heller Pigekamre eller andre enkelte Værelser, der maa betragtes som Tilbehør til Lejligheder i de højere Etager, indrettes i Kjældere, der ikke fyldestgjøre de her stillede Betingelser, se ogsaa J. M. Skr. 24 Septbr. 1861 (ang. den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 69).

„Kjælder“. Dette Begreb anvendt paa Bygninger forudsætter med Nødvendighed, at der over Kjælderen findes endnu en Etage. I Overensstemmelse hermed udtaler J. M. Skr. 21 Marts 1864 ad 2, at en til Beboelse bestemt Etage, over hvilken der ikke findes nogen højere Etage, men under hvilken

der er anbragt et c. 15" højt Rum til Lufttræk (et Rum, som naturligvis ikke selv kan anses som en Kjælder), og hvis Gulv ligger 6" under Broelægningens Overflade, ikke kan betragtes som en Kjælder, der kun behøver at være 2 Alen høj over Jordsmonnet, men at den maa betragtes som Stueetage (og altsaa efter § 26 er ulovlig).

„Tilbørligt Afløb“. Grundvandet skal altsaa afledes, og det er ulovligt til sammes Opsamlen at indrette Kjældersumpe, hvorfra Vandet maa udpumpes. Jfr. herved Sundhedsvedtægt for Skanderborg i Bekj. Nr. 4, 11 Jan. 1836 § 34.

„To Alens Højde over Jordsmonnet“. Efter L. 12 Jan. 1858 § 1 Nr. 3 a skulde saadanne Kjældere overalt være mindst 2 Alen over Jordsmonnet, men Ordet „overalt“ blev udeladt i Forslaget til Bygningsloven (sammes § 49), „fordi — som det hedder i Motiverne, se Anhang A t. Rigsdagstid. f. 1858 Sp. 539 til 40 — dets Bibeholdelse vilde medføre, at Kjældere, som enten ved en senere Opfyldning af Gaden eller ved at være gravne ind i en Banke paa én eller to Sider ikke have den foreskrevne Højde over Jordsmonnet, vilde være udelukkede fra Beboelse, om de endog, fordi de til de øvrige Sider rage op over Jordsmonnet med deres hele Højde, i Hensende til Lys og Luft intet lade tilbage at ønske“. Det kræves følgelig kun, at den Del af en Kjælder, der benyttes til Beboelse eller andet stadigt Ophold har den ommeldte Højde, hvorved imidlertid maa erindres, at ogsaa Kjøkkener regnes med til vedkommende Beboelseslejlighed, se nedenfor under § 29 S. 112. Her kan forevrigt mærkes de nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte

Bygningsvedtægter i Bekj. Nr. 95, 9 Juli 1880 § 22 (Aarhus) og Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 8 (Horsens), der kræve, at de her omhandlede Kjældere skulle have den ved nærværende Paragraf foreskrevne Højde „saavel til Gaden som til Gaarden“.

Højden formenes at maatte maales fra Jordoverfladen til Underkanten af Bjælkelaget.

„Lys og Luft“. Loven giver ikke nogen nærmere Forskrift om Kjældervinduers Anbringelse, hvorved skal bemærkes, at de Byggende — saaledes som paavist foran ved §§ 4 og 5 — ikke have Ret til at forsænke Vinduerne under Gadens Niveau med Lyskasser, der have Fremspring paa Fortoget ud over Facadelinjen. Ikke heller Bygningskommissionen, der mangler Raadighed over Fortoget, synes at kunne tillade saadant, hvorimod det selvfølgelig kan hjemles ved de lokale Bygningsvedtægter.

§ 25.

Beboelseslejligheder maa ikke indrettes paa Lofter, medmindre der findes Panel mod Tagskraaning og Vinduer, der kunne give tilstrækkelig Lysning og Luft i Lokalet.

„Beboelseslejligheder“. Om hvad herved forstaaes og om §'ens Anvendelse i det Hele henvises til det nedenfor under § 29 Anførte.

§ 26.

Enhver Stueetage, som for Fremtiden indrettes til Beboelse, skal, naar der ikke under samme findes Kjælder, have sit Gulv hævet i det mindste 6 Tommer over Bro-

lægningens Overflade. I enhver ny Bygnings Fundamentmure skal der 6 Tommer over Jorden anbringes et Lag af Tjærepap, Mastixpapir, Skifer, Glas eller andet for Fugtigheden uigjennemtrængeligt Materiale.

„Stueetage“. Om Forstaaelsen heraf i Forhold til „Kjælder“ se den under § 24 S. 106—7 citerede Skr. 21 Marts 1864.

„Beboelse“. Om hvad herved forstaaes og Anvendelsen af §'en i dens Helhed mærkes nøje det under § 14 S. 61 ff. Anførte.

Det i §'ens 2det Punktum Foreskrevne gjælder om alle ny Bygninger, uanset om de ere bestemte til Beboelse eller ej, J. M. Skr. 22 Juli 1864.

§ 27.

Ved enhver Bygning skal der være de fornødne Latriner. Ligesom disse for Fremtiden ikke maa anbringes under Beboelseslejligheder eller Trapper, saaledes maa Retirader med Udløbsrender til Latringruber eller Tønder kun anbringes i Bygningernes Etager under lagttagelse af de Forskrifter, som Bygningskommissionen finder det nødvendigt at foreskrive. Ethvert nyt Latrinhus skal være fjernet 3 Alen fra Post eller Brønd.

„Ved enhver Bygning“. Altsaa ogsaa ved de forinden Bygningslovens Ikrafttræden opførte Bygninger.

„skal der være de fornødne Latriner“. Disse kunne altsaa ikke erstattes ved Husklosetter eller de i 2det Punktum ommeldte Retirader i Etagerne, og Bygningskommissionen skal paase, at der findes et efter de lokale Forhold, særlig Antallet af Beboere i den paagjældende Ejendom, afpasset Antal af egentlige Latriner. (Efter de kbhvske Bygningslove 17 Marts 1856 § 74 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 63

skal der være mindst 1 Sæde for hver 20 Beboere, og saaledes var ogsaa Regjeringens Forslag til Bygningsloven, se sammes § 53 i Anhang A til Rigsdagstid. f. 1858 Sp. 518, affattet; dette vil man dog neppe finde tilstrækkeligt i Kjøbstæderne udenfor Kbhvn).

„Beboelseslejligheder“. Om Forstaaelsen heraf se nedenfor under § 29.

„Ethvert nyt Latrinhus skal være fjernet 3 Alen fra Post eller Brønd“. Dette gjælder, hvad enten Posten eller Brønden er beliggende paa den samme Ejendom, paa hvilken Latrinhuset ønskes opført, eller paa en Naboejendom, J. M. Skr. Nr. 182, 2 Oktbr. 1883. — Her gives kun en Regel om Opførelsen af Latrinhuse, hvorimod Bestemmelsen er uanvendelig, naar, efter at Latrinhuset er opført, en Brønd maatte blive gravet i mindre end 3 Alens Afstand fra Latrinhuset, idet det i saa Fald maatte være ad andre Veje (nemlig i Kraft af Sundhedsvedtægternes Bestemmelser om Drikkevandet), at der maatte skrives ind, dersom Vandet i Brønden blev forurenat af Latrinerne, fornævnte Skr. 1883. Denne Fortolkning, der kunde synes meget unaturlig, forklares og forsvares dog formentlig tilstrækkelig derved, at det maa erkjendes at ligge udenfor en Bygningslovs Omraade at give Regler om Brøndes Anlæg. — Under Begrebet „Post“ kan Vandhaner og Vandopstandere (fra Vandværker) ikke henføres, J. M. Skr. 5 Aug. 1862.

(Om Latriners Indretning og Beliggenhed vil derhos altid nærmere og videre gaaende Forskrifter være givne ved de lokale Sundhedsvedtægter, ligesom de selvfølgelig ogsaa kunne optages i en Bygningsvedtægt).

§ 28.

Ingen Svinesti, Kostald o. s. v. maa anlægges under Beboelseslejligheder; Gruber, som i Fremtiden indrettes til Optagelse af Kreaturgjødning, skulle være fjernede mindst 3 Alen fra Post eller Brønd.

Bestemmelsen angaar ogsaa Staldes Anbringelse i ældre Bygninger, selv om saadant sker uden egentlig Ombygning, J. M. Skr. 12 Septbr. 1859.

Under „o. s. v.“ kan Hestestalde ikke antages indbefattede. Dette, der formentlig ikke tiltrænger nogen nærmere Begrundelse, fremgaar ogsaa af de nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter for Aarhus og Ronne i Bekj. Nr. 95, 9 Juli 1880 § 13 og Nr. 57, 20 Juni 1884 § 11.

„Beboelseslejligheder“. Om Forstaaelsen heraf se nedenfor under den følgende §.

Ang. Afstandsbestemmelsen i §'ens Slutning gjælder det samme, som ovenfor under § 27 er bemærket om denne §'s sidste Punktum.

(Om Indretningen af Stalde og om Møddinger og Skarnkister vil altid være givet nærmere Regler ved Sundhedsvedtægterne, og det vil jevnlige i disse findes forbudt at indrette Møddingsteder som „Gruber“).

§ 29.

Ingen Beboelseslejlighed maa være under 3½ Alens Højde, denne regnet fra Gulv til Loft.

Ordene „ingen Beboelseslejlighed maa være“ kunde give Anledning til den Misforstaaelse, at ældre Beboelseslejligheder med ringere Loftshøjde ikke maatte benyttes; men lige overfor den almindelige Regel i

§ 32, hvorefter Lovens Forskrifter kun ere anvendelige paa ny Bygninger og Ombygning af ældre (naturligvis afset fra Tilfælde, hvor andet udtrykkelig er foreskrevet), kan dette ingenlunde antages, hvorved mærkes den under nævnte § 32 S. 124 citerede J. M. Skr. 21 Jan. 1862. I Stedet for „maa være“ burde derfor efter Lovens øvrige Terminologi have staaet „maa indrettes“, hvorved bemærkes, at Bestemmelsen selvfølgelig rammer Indretning af ny Beboelseslejligheder i ældre Bygninger.

„Beboelseslejlighed“. Om Forstaaelsen heraf mærkes følgende Skrivelse:

Saadanne Pige kamre, der kun udgjøre Akcessorier til andre Lejligheder og ikke ere bestemte til stadigt Ophold eller til selvstændig Udleje formenes ikke at falde ind derunder, J. M. Skr. 12 Juli 1861.

Antaget at Kakkelvne ikke uden Dispensation maatte anbringes i et enkelt Kvistværelse, som ikke tidligere havde været forsynet med en saadan, og som horte til en Etage, der ikke havde den befalede Højde, men hvoraf de øvrige Værelser længe inden Bygningslovens Ikrafttræden havde været forsynede med Kakkelvne, J. M. Skr. 20 Febr. 1863 (ang. den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 78, der angaar Loftshøjden i „Etager“, som indrettes til Beboelse).

De til Beboelseslejligheder hørende Kjøkkener skulle have den foreskrevne Højde, J. M. Skr. Nr. 57, 20 Marts 1874 (ang. en til Kjøkken bestemt Tilbygning til en ældre Bygning, hvis Loftshøjde var $3\frac{1}{2}$ Alen), Nr. 65, 24 Marts 1875. Jfr. herved Lovens § 21 1ste Punktum („Værelser eller Kjøkkener“).

I Anledning af et Andragende fra en Bygningskommission, hvori blandt andet forespørges: 1. om det

af en tidligere Resolution fra Ministeriet kan udledes som almindelig Regel, at nærværende § er uanvendelig paa Beboelsesrum, der ikke ere indrettede til at opvarmes med kunstig Varme, og 2. om i Tilfælde af bekræftende Besvarelse, paa hvilken Maade eller ved hvilken Foranstaltning Bygningskommissionen vil kunne vaage over, at et saadant Beboelsesrum ikke forsynes med Indretning til kunstig Opvarmning, uden at den efter § 29 fornødne Højde er tilvejebragt, svarede Ministeriet, at der ved Anvendelsen af § 29 maa lægges Vægt paa, om den paagjældende Lejlighed er indrettet til at opvarmes med kunstig Varme, og at Sikkerheden for, at der ikke anbringes Indretninger hertil i en Lejlighed, der ikke har den befalede Højde, maa søges i den Straf, som den Paagjældende derved kan paadrage sig, samt at Garantien i saa Henseende maa søges heri, hvorledes man end forstaaer Udtrykkene i den omhandlede Bestemmelse, J. M. Skr. Nr. 227, 6 Novbr. 1874.

Det vil ses, at disse Skrivelser for saa vidt stemme med Fortolkningen af Lovens § 14 (se S. 60) og § 21 (se S. 101), som de antage, at enkelte Værelser, der kun udgjøre Akcessorier til andre Lejligheder, ikke kunne anses som selv at udgjøre en Beboelseslejlighed, og naar § 29 derimod formenes anvendelig paa enkelte Værelser bestemte til særskilt Udleje — uden at det som ved §§ 14 og 21 tillige fremhæves som et afgjørende Moment, om der er eget Kjøkken eller Kogeindretning til samme —, da kan dette vistnok meget vel forsvares ved Forskjellen mellem Udtrykket „Beboelseslejlighed“ i § 29 og de i §§ 14 og 21 benyttede Udtryk.

Med de ovenanførte Skrivelser maa isøvrigt nøje sammenholdes, hvad der under oft-nævnte § 14 S. 61 ff. anføres om Forstaaelsen

og Anvendelsen af de Bestemmelser i Bygningsloven, som omhandle Indretningen af Bygninger eller Dele af saadanne til Beboelse, derunder ogsaa nærværende §. Det vil heraf ses:

1. At ikke ethvert Rum, der forsynes med Varmeindretning, kan siges eo ipso at være indrettet til Beboelse, men at dertil endvidere kræves, at Rummet hører til en Lejlighed, der er bestemt til Natteophold for Mennesker, medens Rum, der indrettes til andet stadigt Ophold end egentlig Beboelse, altsaa f. Ex. til Værksted, Beværtning eller Udsalg, ikke falde ind under Begrebet Beboelseslejlighed, selv om de forsynes med Kakkelovne. — Rigtigheden heraf maa formentlig ogsaa siges at være anerkjendt af de i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter, der foreskrive, at den i § 29 bestemte Højde for Beboelseslejligheder „ogsaa skal gjælde for Lejligheder, der fremtidig indrettes“ til det forommeldte Brug*).

2. At paa den anden Side Rum, der ikke ere indrettede til kunstig Opvarmning, dog ikke maa tages i Brug til Beboelse eller som Dele af en Beboelseslejlighed, med mindre de fyldestgøre Lovens Fordringer til en saadans Indretning, herunder ogsaa § 29, idet ikke blot en Bygnings Indretning, men ogsaa dens Benyttelse kan indeholde Overtrædelse af Bygningsloven. — I sidstnævnte Henseende maa særlig bemærkes det S. 72—73 Anførte om Ejeres Ansvar

*) Naar henses til, at alle de foran citerede Skrivelser, der udtale en afvigende Anskuelse, ere ældre end den S. 62—63 anførte Højesteretsdom af 13 Januar 1880, medens Bygningsvedtægterne ere yngre, tør det vel ogsaa antages, at Justitsministeriets Anskuelse nu stemmer hermed.

for deres Lejeres Forseelser ved Benyttelsen af det Lejede.

Om Loftshøjdens Beregning mærkes:

Højden regnes fra Gulvet til Loftsbjælkernes Underkant ikke til Overkanten (Loftsbrædderne), J. M. Skr. Nr. 203, 25 Maj 1871.

Ved Loftskamre med skraa Vægge kan den foreskrevne Højde kun fordres for den Del af Værelserne, som ligger indenfor Tagskraaning, J. M. Skr. Nr. 65, 24 Marts 1875. At indrette et Værelse ganske uden Loft, men i sin hele Dybde begrændset af Tagskraaning, saaledes at ingen Del af Rummet faar den foreskrevne Højde, maa derimod vistnok være ganske ulovligt.

§ 30.

Vindmøller maa ikke opføres nærmere ved andre Bygninger eller anden Mands Grund end 30 Alen. Dog maa Møllehuset opføres enten i umiddelbar Forbindelse med Møllen eller i en kortere Afstand end den ovenmeldte. Stubmøller og lignende lavtstaaende Møller, saavel de nuværende, som de fremtidige, skulle omgives af et Stakit eller andet forsvarligt Hegn udenom Vingslaget. (Brandpolitil. f. Landet 2 Marts 1861 § 3 — aftrykt under 1ste Afsnit af Bygningslovgivningen for Landet — er væsentlig overensstemmende hermed, hvorfor en betydelig Del Skrivelser m. v. vedkommende sammes Fortolkning, anføres i det Følgende som værende af direkte Betydning for Forstaaelsen ogsaa af nærværende §).

Ved den her givne Afstandsbestemmelse mærkes Fdg. 13 Decbr. 1793 § 75- og L. 14 April 1852 § 10, der gjælder baade for Kjøbstæderne og Landet, hvorefter Vejrmøller ikke maa opføres nærmere ved nogen

Vej end 50 Alen. Herved maa forstaa offentlig Vej; er Vejen privat, falder Tilfældet ind under Bygningslovens § 30 eller paa Landet Brandpolitilovens § 3. Om Gader maa det samme gjælde som om Veje, jfr. ogsaa den kbhvske Bygningsl. Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 71. — Om Anvendelsen af disse Love, se nærmere nedenfor.

Til 1ste Punktum.

Ved Anvendelsen af denne Bestemmelse om Afstanden mellem Vindmøller og andre Bygninger maa det, forsaa vidt Mølle og Bygninger ligge paa samme Ejendom, efter Sagens Natur være ligegyldigt, om Møllen opføres efter de andre Bygninger — saaledes som Lovens Ord lyde —, eller det omvendte er Tilfældet, og dette fremgaar da ogsaa af §'ens 2det Punktum og den derunder citerede Højesteretsdom. Derimod kan det formentlig ikke forbydes en Ejer at opføre Bygninger, hvorsonhelst paa sin Grund, fordi Naboen før Bygningslovens Ikrafttræden har bygget en Mølle nærmere Skjellet end 30 Alen.

Ang. hvad der skal indbefattes under Begrebet „Vindmøller“, der er enstydigt med det af de foran nævnte Love benyttede Ord Vejmøller, mærkes:

§ 3 i Brandpolitiloven f. Landet ikke anset anvendelig paa en ikkun 6 Alen fra Gaardens Ladebygninger opført, udelukkende til Hus- og Avlsbrug bestemt Mølle, J. M. Skr. Nr. 60, 31 Marts 1885. Dette er vistnok rigtigt, da Bestemmelsen i 2det Punktum om, at Møllehuset er undtaget fra den for andre Bygninger gjældende Afstandsbestemmelse, viser, at Loven kun har saadanne Møller for Øje,

hvor der drives virkelig Møllenaarbejdning. Konsekvent maa det samme naturligvis gjælde om de i Skrivelsen ommeldte Møller i Forhold til Naboens Grund. — Det er ikke i Modstrid hermed, naar J. M. Skr. Nr. 5, 4 Jan. 1878 antager, at Fdg. 13 Decbr. 1793 § 75 og L. 14 April 1852 § 10 maa være til Hinder for, at der paa en Lade i en Afstand af c. 44 Al. fra en offentlig Bivej anbringes et Hjul, der ved Hjælp af Vindkraft skal drive en Kværn til at formale Korn til eget Brug. Medens disse Love nemlig have den udtrykkelig udtalte Hensigt at afværge Fare for de Rejsende, tilsigtede Bygningslovenes her omhandlede Afstandsbestemmelser at afværge Brandfare, og det er i førstnævnte Retning aabenbart ligegyldigt, om Møllen maler i det ene eller det andet Øjemed, hvorimod Brandfaren er meget større for Møller til egentlig Møllebrug end for de Smaamøller, der kun benyttes til eget Forbrug. — Paa de nedenfor under 3dje Punktum ommeldte Engvandingsmøller og desl. maa vistnok ogsaa Afstandsbestemmelsen for Veje finde Anvendelse, derimod ikke Afstandsbestemmelserne i Bygningslovene.

Saa vel Bestemmelserne om Afstanden fra Veje som Bygningslovenes Afstandsbestemmelser for Møller gjælde for en Mølle, der til Besparelse af Arbejdskraft i en Fabrik er anbragt saaledes paa Fabrikbygningen, at kun Møllevingerne med Stativ og et mindre Drivhjul blive anbragte udenfor Bygningen, J. M. Skr. Nr. 206, 17 Juli 1872 (ang. Landet).

Forbuddet mod Opførelsen af Møller nærmere ved nogen Vej end 50 Alen i Fdg. 1793 og Loven af 1854 er ikke til Hinder for, at en i kortere Afstand beliggende afbrændt eller nedreven Mølle gjenopføres paa samme Sted, K. Skr. 8

Juni 1837, J. M. Skr. 22 April 1869 (i D. T. S. 417). Denne indskrænkende Fortolkning maa formentlig ligeledes Bygningslovens § 30 (og selvfølgelig ogsaa Brandpolitilovens § 3) undergives, saameget mere som Slutningsbestemmelsen i Lovens § 21 fortolkes paa lige Maade, se foran S. 102.

Da Afstandsbestemmelsen i § 30 er foreskrevet saavel i alle Omboendes og ikke blot de Nærmestboendes Interesse som af Hensyn til det Tab, det Offentlige er udsat for at lide ved en indtræffende Møllebrand, kan den ikke frafalde ved en Overenskomst mellem vedkommende Naboer, J. M. Skr. 13 Febr. 1861, jfr. 1ste Stykke af Bemærkningerne til § 6 foran S. 22. (Noget andet gjælder derimod paa Landet efter Brandpolitilovens oftnævnte § 3).

Til 2det Punktum.

Under „Møllehuset“ maa formentlig indbefattes ikke blot de til Mølleren's Beboelse og den egentlige Mølle drift fornødne Bygninger, men ogsaa de Udhuse, Stalde m. v., som Mølleren har Brug for til et med Møllen forbundet Landbrug. Herom mærkes:

Ikke antaget stridende mod Brandpolitiloven for Landet af 1861 § 3, at en Mølle opfører en til Udhus bestemt Tilbygning paa sin Ejendom, hvorved Afstanden mellem Bygningen og Møllen formindskes fra 75 til 62½ Fod (paa Landet er den foreskrevne Afstand 50 Alen), J. M. Skr. Nr. 8, 8 Jan. 1878.

Ikke heller anset stridende mod den foranførte Lovbestemmelse, at en Mand, der ejede en Mølle og udlejede den, opførte et Hus tæt ved samme til Beboelse for Lejeren og senere udvidede dette og deri indrettede et mindre, af Mølleforpagteren drevet

Bageri, idet hele Huset under Hensyn til den nøje Forbindelse, der maa anses at være mellem Møllebruget og det nævnte Bageri, maa betragtes som det til Møllen hørende Møllehus, Højesterets Dom i H. R. T. 18⁸⁴/₈₅ S. 475 samt i U. f. R. 1884 S. 994 og 1885 S. 106.

Endnu skal fremhæves, at Regjeringsforslaget til Bygningsloven (§ 58) havde optaget den samme Bestemmelse, som findes i den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1858 § 87 (og er gjentaget i den nugældende L. Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 71) om, at „Møllehuset i saa Fald ikke maa indrettes til mere end én Familie“. Men denne Begrænsning af Møllehusets Størrelse og Indretning udgik under Landstingets Behandling af Loven.

Til 3dje Punktum.

Saadant blev allerede paabudt ved det saavel for Kjøbstæderne som for Landet gjældende K. Cirk. 4 April 1807.

„Stubmøller og lignende lavtstaaende Møller“. Herunder falder Engvandingsmøller og enhver anden Slags Møller, hvis Vingeslag kan medføre Fare for Menneskeliv, J. M. Skr. Nr. 237, 7 Septbr. 1872 (ang. Brandpolitiloven f. Landet af 1861 § 3).

„Forsvarligt Hegn udenom Vingeslaget“. Bemeldte § 3 efter Omstændighederne anset fyldstgjort ved et Hegn, der, skjøndt ikke faststaaende eller gaaende rundt omkring Møllen, dog ved at dreje sig med denne til enhver Tid omgiver Vingeslaget, J. M. Skr. 5 Aug. 1865. -

I et Tilfælde, hvor der om en Mølle i Nexø var anbragt et Hegn i en saadan Afstand, at der var en

rummelig Plads mellem samme og Møllen, medens der om denne desuden fandtes et indre Hegn, der imidlertid ikke var af større Udstrækning, end at en Voxen, der ved Hegnet passerede Vingeslaget, maatte blive ramt, havde Underdommeren for denne formentlige Overtrædelse af § 30 efter Lovens Analogi (jfr. herved Bemærkningerne S. 146) anset Ejeren med en Bøde og under Dagmulkt paalagt ham at sætte forsvarligt Hegn om Møllen. Højesteret frifandt imidlertid Tiltalte, fordi der efter de fremkomne Oplysninger manglede Feje til at antage, at det nævnte ydre Hegn om Møllen var anbragt saa langt fra denne, at det ikke fyldestgjorde Forskriften i nærværende §; det tilføjes derhos i Domspræmisserne, at der ikke heller ses at være givet Tiltalte noget Tilhold om at anbringe et nærmere staaende fast Hegn, hvorimod Paalæg ikkun er givet om Forandring af det indre flyttelige Hegn, der af Politimesteren er befundet utilstrækkeligt i Omfang, men Overtrædelsen af et saadant Paalæg, der er uden Hjemmel i § 30, kan ikke paadrage Tiltalte Ansvar. Se H. R. T. f. 1875 S. 118 og U. f. R. s. A. S. 618.

§ 31.

Ingen Bygningsside, der vender imod Gaden, eller imod anden Mands Grund, maa anstryges med hvid Farve. Stødt Glas maa aldeles ikke bruges ved Bygningers Afpuddning.

Denne Bestemmelse maa efter sit bogstavelige Indhold komme til Anvendelse ogsaa paa de før Bygningslovens Ikrafttræden opførte Bygninger, selv om der ikke foretages nogen Ombygning af dem, J. M. Skr. 12 Septbr. 1859 ad 1.

Da §'en kun taler om „Bygningssider“, vil den ikke være til Hinder for Tages Hvidtning, jfr. de nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter i Bekj. Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 24 (Horsens) og Nr. 165, 31 Aug. 1885 § 16 (Fredericia), der under visse Betingelser forbyde Hvidtning af Paptage, og særlig Tillæg til Vedtægten for Horsens i Bekj. Nr. 18, 15 Febr. 1886, der foreskriver, at udvendige hvide Tagflader overhovedet ere utilstedelige.

„Gaden“ o: offentlig Gade, herunder indbefattet offentlige Pladser og Veje, medens private Gader m. v. komme ind under „anden Mands Grund“.

Efter Ordene kræves det kun, at Bygningssiden vender imod Gade eller fremmed Grund, og der er ikke foreskrevet nogen nærmere Afstand, ud over hvilken Bestemmelsen ikke gjælder; men der maa dog efter Sagens Natur opstilles den Begrændsning, at Afstanden ikke er større, end at det, fra Bygningssiden reflekterede Lys virkelig kan komme til at volde Ulempe.

§ 32.

De i nærværende Lov indeholdte Forskrifter skulle bringes til Udførelse ikke blot ved ny Bygningers Opførelse, men ogsaa ved Ombygning af eller Tilbygning til ældre Bygninger, forsaavidt de derpaa ere anvendelige. Alle herom opstaaede Spørgsmaal afgjøres af Bygningskommissionen, og, forsaavidt den Byggende ikke dermed er tilfreds, af Justitsministeriet.

(Efter den før Bygningsloven gjældende administrative Praxis var det Reglen, at Bestemmelserne i Fdg. 6 April 1832 ikke bragtes til Anvendelse ved

Reparationer af ældre Bygninger, selv om det var Hovedreparationer, men kun ved Opførelsen af ny Bygninger eller total Ombygning af ældre, se Motiverne til Forslaget til Bygningsloven § 60, i Rigsdagst. f. 1858 Anhang A Sp. 541—42).

Det fremgaar af nærværende § som almindelig Regel, at Bygningsloven ikke udenfor Tilfælde af Ombygning eller Tilbygning er anvendelig paa ældre Bygninger: saadanne Bygninger, som ere opførte forinden Bygningslovens Ikrafttræden den 1 Juli 1859 (se § 38). I Overensstemmelse hermed er, som det ved første Øjekast ses, den største Del af Lovens Bestemmelser affattede saaledes, at de klarlig kun angaa ny Byggeforetagender, enten det nu er Opførelsen af ny Bygninger eller Anbringelsen af ny Indretninger i alt bestaaende Bygninger; men selv hvor Ordene i og for sig kunde gives en anden Udtydning, maa af den anførte almindelige Regel dog følge, at kun hvor det utvetydigt tilkjendegives, at vedkommende Bestemmelse skal gjælde ogsaa for ældre Bygninger, tør saadant statueres, og dette Fortolkningsprincip vil findes anvendt paa flere Steder i det Foregaaende.

Imidlertid indeholder Loven en Række saadanne Forskrifter, som efter deres udtrykkelige Indhold angaa ogsaa ældre Bygninger, og den Maade hvorpaa og Udstrækning hvori, dette finder Sted, maa selvfølgelig afgjøres efter den vedkommende Bestemmelse alene, uden at der i disse Tilfælde bliver nogen Plads for § 32. Saadanne Forskrifter ere: § 4 3dje og 4de Punktum (udvendige Trapper og Kjældernedgange), § 5 (Anbringelse af Karnapper m. v., Døre og Vinduer), § 6 1ste Stykke (Paabygning paa ældre Byg-

ninger), § 8 2det Stykke (Gavle af Fjæl), § 9 (Bygningers Deling og Sammenlægning), § 12 (brandfarlige Tage), § 13 1ste Stykke (Trætagrender), § 18 2det Stykke (Køller), § 21 3dje Punktum (Forhøjelse af Bygninger, hvortil for lidt ubebygget Areal), § 22 (Brolægning langs Bygninger), § 27 1ste Punktum (Latriner ved enhver Bygning), § 28 (Anbringelse af Stalde m. m.), § 30 2det Punktum (Hegn om Møller) og § 31 (Bygningssidens Farve).

Til nærværende § henvises udtrykkelig i § 4 1ste Punktum, medens det paa den anden Side under § 2 2det Stykke (se S. 12) er fremhævet, at samme efter sit Indhold hører til de Bestemmelser — formentlig er det udenfor de ovenfor omtalte den eneste —, paa hvilke § 32 ubetinget er uanvendelig.

Om hvorledes Forholdet stiller sig med Hensyn til ældre Bygninger efter Forskriften i § 32, vil det Fornødne findes under Bemærkningerne til Lovens enkelte §§, se saaledes under § 6 (ældre Bræddeskure), § 8 (ældre Skjelgavle, der ikke ere af Brandmur), § 9 (ældre Gavles Benyttelse som Fælledegavle), § 13 (Tagrender og Gesimser af Træ), § 15 (en Bagerovn maa ikke sættes i Forbindelse med en ulovlig ældre Skorsten), § 16 (Fabrikskorstens Højde), § 19 (Lofter af udspændt Papir eller Lærred), § 24 (ældre Beboelseskjældere), § 29 (Loftshøjden), § 30 (Afstanden mellem Bygninger og Møller). Det vil da ogsaa let ses, at det efter § 32 ikke kan afgjøres, at en vis Ombygning eller Tilbygning i al Almindelighed skal stilles lige med Nybygning, men at saadant kun kan statueres i Forhold til hyer enkelt Bestemmelse i Loven.

Særlig med Hensyn til den Ombygning af ældre

Bindingsværksbygninger, at der gives dem ny grundmuret Forside eller Bagside, skal mærkes, at den ikke berettiger til i Henhold til § 8 at forlange, at Bygningen skal forsynes med Brandgavle, naar saadanne ikke allerede ere tilstede, J. M. Skr. 8 Juli 1865, eller at de forhaandenværende Bindingsværksgavle skulle nedrives og opføres som Brandgavle, J. M. Skr. Nr. 62, 9 Marts 1877, hvilket end ikke kan fordres, naar hele Huset paa Gavlene nær nedrives og paany opføres, J. M. Skr. Nr. 6, 4 Jan. 1878. Ikke heller medfører ny Facades Opførelse, at Bestemmelserne om Loftshøjden (jfr. § 29) eller Bygningshøjden (jfr. § 10) skulle bringes til Anvendelse, J. M. Skr. 21 Jan. 1862 (ang. den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 92, hvis første Punktum er enslydende med første Sætning af Kjøbstadsbygningslovens § 32), hvorimod andre Bestemmelser i Loven efter deres Beskaffenhed ville være anvendelig i saa Tilfælde, se saaledes den under Bemærkningerne til § 5 S. 20 og til § 23 S. 104 anførte J. M. Skr. 25 Juni 1861.

Efter det Hensyn, som saaledes bliver at tage til hver enkelt Om- og Tilbygning konkrete Beskaffenhed i Forhold til Lovens enkelte Bestemmelser, maa det erkjendes at være vel stemmende med Sagens Natur, naar §'ens sidste Punktum henviser Spørgsmaalet om disses Anvendelighed til de administrative Myndigheders, Bygningskommissionens og Ministeriets, Afgjørelse, saaledes at Domstolene ikke kunne sentere herover. Fremgangsmaaden bliver altsaa denne: først afgjør Bygningskommissionen, eventuelt Ministeriet, om den omspurgte § i Bygningsloven kan anvendes paa den foreliggende Om- eller Tilbygning, hvilken Afgjørelse normalt vil blive truffen ved

Byggeforetagendets Anmeldelse efter § 33, men ogsaa, naar der er bygget uden saadan Anmeldelse, kan komme bagefter og da eventuelt maa være led-saget af et Paabud om at forandre det ulovlig Opførte; tilsidesætter den Byggende denne Bygningskommissionens eller Ministeriets Afgjørelse, kan han tiltales ved Domstolene til Straf og Rettelse af det Ulovlige, men anlægges Sagen paa et tidligere Stadium, inden den endelige administrative Afgjørelse er falden, maa han frifindes. Dette er ogsaa statueret ved Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1862 S. 516 (Bygningskommissionens Afgjørelse fore-laa ikke) og ved en Højesteretsdom i H. R. T. f. 1867 S. 462 og U. f. R. s. A. S. 433 samt 1868 S. 74 (de Tiltalte antoges ved et af deres Bygmester indgivet Andragende betimelig at have indanket Bygningskommissionens Afgjørelse til Justitsministeriet, der endnu ikke paa Tiltalens Tid havde afgjort Spørgsmaalet i Realiteten).

§ 33.

Den ved Forordningen af 6te April 1832 for hver Kjøbstad indførte Bygningskommission skal føre det ved nærværende Lov foreskrevne Tilsyn indenfor det Omraade, hvorfor Loven (i Følge§ 1) gjælder. Ingen ny Bygning maa derpaa opføres eller nogen Forandring af Bygningen, som falder ind under denne Lovs Bestemmelser, foretages, forinden saadant er anmeldt for Bygningskommissionen og sammes Tilladelse dertil er erhvervet. Anmeldelsen om en Bygning skal ledsages af et Grundrids over det tilsigtede Arbejde. Naar Arbejdet er færdigt, skal den Byggende, forinden samme tages i Brug, erhverve Bygningskommissionens Attest om, at det er udført*

i Overensstemmelse med Byggeloven. Jfr. Fdg. 6 April 1832 § 14.

Til 1ste Punktum.

„den ved Fdg. 6 April 1832 for hver Kjøbstad indførte Bygningskommission“.

Efter Forordningen af 1832 § 13 smh. med Adg. om Kjøbstædernes økonomiske Bestyrelse 24 Oktbr. 1837 § 19, den ny Kommunal. 26 Maj 1868 § 17 og L. om Brandvæsnet i Kjøbstæderne udenfor Kbhvn Nr. 28, 21 Marts 1873 § 3, bestaa Bygningskommissionerne nu af: Borgmesteren (Formand), Politimesteren (forsaavidt denne er en fra Borgmesteren forskjellig Embedsmand), Brandinspektoren, tvende Medlemmer af Byraadet og tvende Medlemmer udenfor samme, hvilke sidste 4 Medlemmer vælges af Byraadet; af de tvende udenfor Byraadet valgte Medlemmer skal i det mindste det ene være bygningskyndigt, dersom ellers ikke denne Egenskab findes hos nogen af de øvrige forbemeldte Medlemmer. Findes en Bygningsinspektør, er han Medlem af Kommissionen, se Lovens § 35.

Byraadsmedlemmernes Funktionstid i Kommissionen maa afhænge af deres Stilling som Medlemmer af Byraadet og kan følgelig ikke vedvare udover 6 Aar, Ind. M. Skr. 1 Maj 1849, jfr. Kjøbstadkommunalovens § 7. Da der ikke er sat nogen Grændse for de to andre Medlemmers Funktionstid ved Fdg. 1832, maa de anses som valgte for Livstid og kunne følgelig ikke vilkaarlig afskediges, hvorimod Indenrigsministeriet kan sanktionere, at Bestillingen begrændses til et vist Antal Aar, der ikke kan ventes sat under 6, se fornævnte Skr. 1849 med Note. Skal en saadan Bestemmelse nu gives, synes det at maatte ske efter Bygningslovens § 40 i Form af en af Justitsministeriet stadfæstet Vedtægt.

„indenfor det Omraade, hvorfor Loven (i Følge § 1) gjælder“.

Herefter er Bygningskommissionens Virksomhed altsaa udtrykkelig begrændset til den indenfor Byggelinjen liggende Grund, og dermed stemmer 1ste Punktum af Lovens § 41 fuldkommen, idet den foreskriver, at for den Del af Kjøbstadens Grund, der ligger udenfor Byggelinjen, gjælde Bestemmelserne for Landbygninger, saaledes at Tilsynet med Bygningerne sammesteds efter Brandpolitil. for Landet 2 Marts 1861 § 46 maa føres af Politimester og Amtmand (Sognefogder haves jo nemlig ikke i Kjøbstæderne). Men herved kommer Forskriften i Slutningen af bemeldte § 41 om, at Lovens § 20 dog skal gjælde ogsaa udenfor Byggelinjen, slemt paatværs, idet efter samme ingen ny Bygning maa opføres, forinden Bygningskommissionen har afgivet en nærmere bestemt Erklæring. Naar nemlig Kommissionen skal kunne dette, maa Byggeforetagender udenfor Byggelinjen aabenbart anmeldes for og undersøges af Kommissionen, skjøndt § 33 kun paabyder saadan Anmeldelsespligt indenfor Byggelinjen, ligesom Bygningskommissionen maa kunne fordrø de fornødne Oplysninger af Ejeren, hvorimod der selvfølgelig ikke kan forlanges Grundrids over det tilsigtede Arbejde, og ikke heller bliver Spørgsmaal om nogen Tilladelse fra Kommissionen til Byggeforetagendets Udførelse. Om Rigtigheden heraf synes ikke at kunne være nogen Tvivl, og det er ogsaa antaget i J. M. Skr. Nr. 306, 27 Novbr. 1873. Naar dette imidlertid forholder sig saaledes, vilde det være saa upraktisk at lade Politimesteren, der ikke modtager nogen Anmeldelse om Byggeforetagender udenfor Byggelinjen, føre den øvrige Del af Tilsynet med samme, at den naturlige Følge bliver, at hele dette Tilsyn faktisk kommer til at paahvile

Bygningskommissionen, og J. M. Skr. Nr. 335, 20 Septbr. 1871 udtaler endog, at Kommissionen er ligefrem forpligtet til at føre Tilsynet med Bygningers Opførelse udenfor bemeldte Linje. Hermed bortfalder imidlertid ikke enhver Virksomhed for Politimesteren med Bygningsvæsnet udenfor Byggenlinjen, idet han — eller korrektere Brandvæsnet — har at føre Tilsyn med, at de engang opførte Bygninger vedblive at være i en Tilstand, der ikke strider mod den fornævnte Brandpolitilovs Bygningsregler. Naar Justitsministeriet ved Skr. Nr. 7, 10 Jan. 1885 har resolveret, at Tilsynet med Overholdelsen af disse Bestemmelser føres af vedkommende Politimester, behøver derfor ikke heri at ligge nogen Fravigelse af den i den oven citerede Skrivelse af 1871 udtalte Anskuelse.

Grunden til den Disharmoni, som saaledes er indkommen i Lovens Bestemmelser om Bygningskommissionernes Omraade, maa formentlig søges deri, at § 41 blev indsat af Landstinget ved Lovforslagets 3dje Behandling uden al Diskussion og — som det viser sig — uden tilstrækkelig Overvejelse.

I Følge Fdg. 24 Jan. 1761 (nu i sin Helhed ophævet ved L. om Brandvæsnet Nr. 28, 21 Marts 1873 § 40) III § 1 maatte ingen Skorsten opføres uden efter Anmeldelse til og under Tilsyn af Brandinspektøren, der herfor oppebar et Gebyr af Ejeren. Dette maa anses ophævet ved Bygningslovens § 33, og Tilsynet i saa Henseende paahviler efter denne § og § 34 Bygningskommissionen eller, hvor en Bygningsinspektør efter § 35 er ansat, nærmest denne; men der er intet til Hinder for, at Bygningskommissionen overdrager det specielle Tilsyn til Brandinspektøren som Medlem af Bygningskommissionen,

dog selvfølgelig paa den samlede Kommissions Ansvar, og uden at Brandinspektøren herfor kan beregne sig det fornævnte Gebyr, J. M. Skr. 11 Maj 1863 ad 5 og Nr. 22, 23 Jan. 1873. (Forøvrigt maa den omhandlede Bestemmelse i Fdg. 1761 vistnok erkjendes at være hævet allerede ved Fdg. 6 April 1832, jfr. Dom i J. U. f. 1850 S. 326).

Ligeledes antager J. M. Skr. 4 Aug. 1859, at Bestemmelsen i Fdg. 6 April 1832 § 14 D (ogsaa denne Forordning er hævet ved fornævnte L. 1873 § 40) om, at Amtmanden skulde approbere de af Bygningskommissionen meddelte Byggetilladelser, er hævet ved Bygningslovens § 33. — Hertil skal endnu føjes nogle almindelige Bemærkninger om Amtmændenes Stilling til Bygningsvæsnet i Kjøbstæderne.

Efter Forslaget til Bygningsloven skulde Amtmændene i betydeligt Omfang føre Kontrollen med Bygningsvæsnet, ligesom Myndigheden til at dispensere fra Forslagets forskellige Bestemmelser ordentligvis var henlagt til dem. Men under Behandlingen i Rigsdagen (Folketinget) besluttede man at forandre dette for at opnaa friere kommunalt Selvstyre i disse Forhold, hvorfor man overalt i Loven undtagen i § 2 1ste Stykke — hvør det vistnok kun er blevet staaende som overset — strøg Amtet og enten gav Bygningskommissionen eller Justitsministeriet den endelige Beslutningsret. Herved mærkes J. M. Skr. 31 Oktbr. 1859, hvori udtales, at: „skjondt den i den tidligere Lovgivning og det forelagte oprindelige Lovudkast „Amtet med Hensyn til Bygningssager forbeholdte „Approbation under Forhandlingerne paa Rigsdagen „tildels blev udeladt af Loven, og de kommunale „Autoriteter saaledes i det Hele blev friere stillede,

„og navnlig vedkommende Bygningskommission indenfor de i Loven foreskrevne bestemte og detaillerede Regler vil kunne fatte endelig Beslutning angaaende forefaldende Byggeforetagender (se den ovenanførte Skr. 4 Aug. 1859), kan det selvfølgelig ikke heraf være Meningen, at Bygningsvæsnet fremtidigt er unddraget Amtets Tilsyn, men dette maa nu som tidligere ex officio kunne sætte sig i Bevægelse naar det mener, at den givne Tilladelse ikke er i fuld Overensstemmelse med Lovens Forskrifter, eller at uberettigede Hensyn have gjort sig gjældende, og Amtet maa endog nu, da en uhjemlet Fortolkning eller Praxis lettere vil kunne indsnige sig, føle sig saa meget mere opfordret til fremtidigt at have sin særlige Opmærksomhed henvendt paa de herhen hørende Forhold. I ethvert Fald maa det jo, hvor Sagen er forbeholdt Ministeriets Afgjørelse, staa dette frit for i denne som i andre Arter af Sager at indhente Amtmandens Betænkning, og Ministeriet maa finde det fuldkommen i sin Orden og begrundet i Amtmandens hele Stilling, at der gives ham Lejlighed til at ytre sig over alle Spørgsmaal, der ere af tvivlsommere Beskaffenhed eller en mere omfattende Natur, og saaledes da navnlig angaaende, hvorvidt der maatte være Anledning til at tilstaa en By almindelige Afgivelser (efter Lovens § 39) fra den omhandlede Lovs Bestemmelser“. I Overensstemmelse hermed er det fast Praxis, at Ministeriet forlanger Amtets Erklæring over alle til det indkomne Bygningsager, hvoraf atter følger, at disse Sager overalt indsendes til Ministeriet gennem Amterne, jfr. ogsaa Ind. M. Cirk. 12 Juni 1868 (i D. T. S. 584) og det under § 39 2det Stykke S. 153 nedenfor citerede J. M. Cirk. Nr. 144, 5 Oktbr.

1883. Ved den fornævnte Skrivelses Udtalelser om Amtets Tilsyn med Bygningsvæsnet maa dog vel erindres, at Amterne ikke ere i Besiddelse af nogen selvstændig Myndighed i Forhold til Bygningskommissionerne og derfor ikke heller kunne paalægge disse at gjøre eller undlade noget, f. Ex. at meddele Oplysninger eller Erklæringer (jfr. derimod tidligere J. M. Skr. 9 Maj 1849). Noget andet er det, at Amtet naturligvis har samme Myndighed lige over for strafbare Overtrædelser af Bygningsloven som ved andre Forseelser til at beordre Tiltale.

Med Hensyn til Bygningsvæsnet paa den udenfor Byggelinjen beliggende Del af Kjøbstadens Grund er Amtmandens Stilling derimod en anden, se herom under § 41.

Til 2det Punktum.

„ny Bygning“. Fundet strafbart at have undladt Anmeldelse om Opførelsen af:

Et Latrinhus, Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1861 S. 561.

Nogle Trælysthuse, samme Rets Dom i U. f. R. 1877 S. 717 (ang. den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856, hvis § 93 forsaavidt er enslydende med Kjøbstadbygningslovens § 33).

En Keglebane, der var anlagt langs et Plankeværk, og som var overdækket med et løst, af tjærede Bræddeflader bestaaende Tag hvilende paa Plankeværket og nogle paa Keglebanens anden Side anbragte Stolper, idet denne Overbygning over Keglebanen fandtes at maatte anses som et Skur, samme Rets Dom i U. f. R. 1879 S. 446 (ang. fornævnte Lov).

Derimod finder selvfølgelig ingen Anmeldelsespligt Sted om Opførelsen af Indretninger:

der paa Grund af deres Ubetydelighed ligge under Begrebet „Bygning“, se den ved § 12 foran S. 52 citerede J. M. Skr. 27 Oktbr. 1866 (i D. T. S. 1065) og Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1876 S. 427, der ikke ansaa Anmeldelse om Opførelsen af et Træskur paa Frederiksberg nødvendig efter dettes særlige Beskaffenhed og Bygningskommissionens hidtidige Praxis,

eller som efter deres Beskaffenhed falde udenfor dette Begreb, hvad f. Ex. er Tilfældet med Plankeværker, Hegnsmure og jevnlig ogsaa med de saakaldte Bygninger, der rent interimistisk opføres til Forevisning og desl.

Endnu skal paa dette Sted bemærkes, at da en Bygnings Opførelse ikke kan siges at være paabegyndt ved de forberedende Jordarbejder, navnlig ikke heller ved Grundens Udgravning, kunne saadanne Arbejder foretages uden Anmeldelse til eller Tiladelse af Bygningskommissionen.

„nogen Forandring af Bygningen, som falder ind under denne Lovs Bestemmelser“.

Forandringen skal altsaa berøre en Del af Bygningen, for hvis Indretning Loven giver Regler, og Anmeldelse kræves saaledes ikke om en stor Del indvendige, selv meget betydelige Forandringer, navnlig ikke heller om Skillerums Nedtagelse eller Opførelse. Det samme gjælder ordentligvis om Kakkellovnes Opsætning; men herfra maa en Undtagelse dog finde Sted, naar saadan Opsætning sker i Rum, der hidtil ikke have været benyttede til Beboelse eller — for Kjøederes Vedkommende — andet staidigt Ophold, og som nu tilsigtes indrettede hertil

ved Anbringelse af Varmeindretninger, jfr. J. M. Skr. Nr. 227, 6 Novbr. 1874 (anført under § 29 S. 12—13). — Falder Forandringen under Lovens Omraade, maa den ikke foretages uden Bygningskommissionens Tilladelse, selv om den maatte være nok saa ubetydelig (efter Fdg. 6 April 1832 § 14 D skulde derimod kun de mere betydelige Forandringer anmeldes, se Dom i J. U. f. 1857 S. 71).

Iøvrigt mærkes herved følgende Domme:

Anset strafbart efter den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 93 uden Anmeldelse at indsætte 2 Fag Vinduer og opføre et Træskur foran en Yderdør som Skjærm mod Træk, hvilket Skur kun var bestemt til at benyttes en enkelt Vinter, Kbhvns Overretsdom i J. U. f. 1865 S. 568 (de paagjældende Indretningers Anbringelse var desuden i Strid med forskellige Bestemmelser i Loven, men dette har ingen Betydning med Hensyn til Anmeldelsespligten).

Ligeledes at opføre en udvendig Trappe, der var bleven nødvendig derved, at Gadens Niveau var blevet sænket, samme Rets Dom i U. f. R. 1878 S. 970.

Derimod ikke anset strafbart, at en Bygningsejer i Kjøbenhavn uden Anmeldelse havde i en Korridor til Forhindring af Træk anbragt paa Hængsler Trærammer, hvori Lærred var udspændt, hvilke Rammer kunde bevæges til begge Sider og ikke være indrettede til at lukkes, Højesterets Dom i H. R. T. f. 1838 S. 683 og U. f. R. 1880 S. 519 (herved bemærkes, at i Følge L. Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 35 skulde de tvende Trapper i fleretages Beboelseshuse være forbundne ved en Gang med fri og og uhindret Adgang fra alle Lejligheder til begge Trapper).

Paa dette Sted maa endnu fremhæves, at Bygningskommissionen skal føre Tilsyn med, at Byg-

ninger ikke anvendes til et saadant Brug (in casu Beboelse), hvortil de ikke maa indrettes, og det Spørgsmaal frembyder sig da, om ikke den, der tilsigter saadant Brug, derom forud skal gjøre Anmeldelse til Bygningskommissionen og erhverve dennes Tilladelse, selv om han ikke i dette Øjemed foretager nogensomhelst Forandring af Bygningen, saaledes at Undladelse heraf maa medføre Straf efter § 36 for Overtrædelse af § 33 eller — da denne §'s Ordlyd ikke passer paa dette Tilfælde — i alt Fald efter sammes Analogi. Herom henvises til den udførlige Udvikling under § 14 S. 65 ff.

„forinden saadant er anmeldt for Bygningskommissionen og sammes Tilladelse dertil er erhvervet“.

Der kan ingen Tvivl være om, at Anmeldelsen bør gjøres skriftlig, jfr. Dom i J. U. f. 1850 S. 326, og den maa i Forbindelse med det medfølgende Grundrids indeholde tilstrækkelig Oplysning om, hvad Anmelderen vil bygge.

Bygger Vedkommende ikke i Overensstemmelse med den af Bygningskommissionen approberede Plan og ikke forud erhverver Tilladelse til at fravige den, straffes han som for unldadt Anmeldelse, Højesteretsdom i H. R. T. f. 1839 S. 519 og U. f. R. 1880 S. 1052 samt 1881 S. 157 (ang. Frederiksberg).

En Mand, som havde anmeldt Opførelsen af en Bygning bestaaende af Kjælder og Stueetage samt forevist Grundrids, der ikke udviste nogen udvendig Trappe, og som derefter havde bygget en saadan til Stueetagen førende Betontrappe af betydelige Dimensioner, blev derfor ved Overretten dømt for Overtrædelse af § 33, hvorimod Højesteret frifandt ham med den Motivering, at „han vel ikke havde gjort nogen

særlig Anmeldelse om Trappens Anbringelse, men selv om en saadan Anmeldelse efter Lovgivningen kunde fordres, findes hans Forklaring om at have staaet i den Formening, at Bygningskommissionen var enig i, at den til Stueetagen nødvendige Trappé, der ikke var vist paa Tegningen, maatte opføres udenfor Bygningen, efter det Foreliggende ikke at kunne forkastes“, Højesteretsdom i H. R. T. f. 1839 S. 27 og U. f. R. 1886 S. 847.

Med Hensyn til den her stillede Fordring, at Byggeforetagendet ikke maa paabegyndes, forinden Bygningskommissionens Tilladelse er erhvervet, maa erindres, at denne Tilladelse ikke er nok, idet efter Lovens § 20 tillige udkræves en udtrykkelig Erklæring fra Kommissionens Side om, at Vandaflobet er reguleret og eventuelt fornøden Vej udlagt. Men naturligvis er det ikke nødvendigt, at denne Erklæring og Tilladelsen efter § 33 gives særskilt.

Hvad Bygningskommissionens bemeldte Tilladelse angaar, da er Kommissionen pligtig til bestemt at approbere eller nægte Approbation paa de den forelagte Planer, J. M. Skr. 5 Decbr. 1861 (Kommissionen havde givet Approbation saaledes, at „der intet havdes at erindre mod Bygningsforetagendet, naar Bygningsloven nøje iagttoges“, og bagefter viste det sig, at der var for lidt ubebygget Areal). Det kan dog naturligvis ikke være Meningen hermed, at Kommissionen skulde anses ubeføjet til at approbere Planen med visse bestemte Forbehold, som dens Beskaffenhed foranlediger, naar disse Forbehold ere hjemlede i Loven, se ogsaa de efternævnte Domme, der finde fuld Anvendelse ogsaa efter Kjøbstadbygningsloven. Og det maa herved vel erindres, at det under Lovens Taushed herom ikke kan antages, at Bygningskommissionens Tilladelse til et Byggeforetagende, der bagefter viser

sig at være i Strid med Loven, skulde fritage Bygherren og Haandværkerne for det dem efter § 36 2det Stykke paahvilende Ansvar, selv om det Lovstridige fremgik nok saa klart af den Kommissionen forelagte og af samme godkendte Plan.

Bygningsautoriteterne i Frederiksberg (hvor den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 med nogle Modifikationer gjælder i Følge L. 12 Jan. 1858) havde ved at approbere et Byggeforetagende opstillet den Betingelse, at Vandaflobet skulde ordnes paa en vis bestemt Maade, og, da dette ikke blev efterkommet, nægtet at meddele Bygningsattest; Ejeren tog alligevel Bygningen i Brug og paaberaabte sig under den mod ham anlagte Sag, at han ikke var pligtig at efterkomme Approbationsvilkaarene, og at han ikke havde kjendt disse, men han blev mulktet med den Motivering, at da vedkommende administrative Autoritet ikke kunde anses at have overskredet Grænserne for sin Myndighed ved at stille Betingelser af den omhandlede Beskaffenhed for Meddelelsen af Approbationen, tilkom det ikke Domstolene at undersøge eller paakjende Rigtigheden eller Hensigtsmæssigheden af disse Betingelser, med hvilke det maatte være Tiltaltes Sag at gjøre sig bekjendt, inden han paabegyndte Byggeforetagendet, og, hvis han fandt dem ubeføjede, føre Besværing over dem til de overordnede Autoriteter, Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1868 S. 897.

Det maa antages at ligge udenfor Bygningskommissionens Kompetence ved sin Approbation paa et Byggeforetagende at varetage Naboejendommens Ejers Interesse med Hensyn til Spørgsmaalet, om der for dennes Ejendom maatte være erhvervet en Udsigtsret, med hvilken den paatænkte Bygnings Opførelse vilde

komme i Strid, og Kommissionen kunde derfor ikke med Virkning knytte Approbationen til den Betingelse, at Huset ikke maatte opføres over Underkanten af Naboejendommens Vinduer (Tiltalte blev dog straffet for andre Overtrædelser af Bygningsloven), Højesteretsdom H. R. T. 18 $\frac{1}{2}$ S. 519 samt U. f. R. 1880 S. 1052 og 1881 S. 157 (ang. Frederiksberg).

Ligeledes frifandt Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1877 S. 717 en Mand i Frederiksberg, der havde opført en Bræddebygning paa en Del af sin Ejendom imod et til Byggeforetagendets Approbation knyttet Forbud, fordi dette maatte antages motiveret ved en Ejendommen paahvilende Servitut, og det laa udenfor Bygningsautoriteternes Kompetence at paase denne Servituts Overholdelse.

Som alt ovenfor berørt fremgaar det af disse Domme, at Overtrædelse af Paalæg af Bygningskommissionen, som findes at savne Hjemmel, ikke medfører Straf. Herimod vil Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1857 S. 52 ikke kunne komme i Betragtning, saa meget mindre som den angaar den ældre Ret. — Skulde det hælde, at en Bygningskommission uden behørig Hjemmel helt nægtede Tilladelse til et Byggeforetagende eller den i §'ens sidste Punktum anmeldte Bygningsattest, vil den, der alligevel byggede eller tog en opført Bygning i Brug, dog neppe efter de paagjældende Bestemmelser Ordlyd kunne undgaa Straf efter § 36 1ste Stykke, idet han i saa Fald formenes at maatte være henvist til ved Henvendelse til Justitsministeriet eller — om fornødent — ved Søgemaal at tvinge Kommissionen til at give henholdsvis Tilladelsen eller Attesten.

Det er en Selvfølge, at Bygningskommissionen ikke kan nægte sin Approbation paa Grund af smag-

løs eller uhensigtsmæssig Bygningsmaade, jfr. K. Skr. 18 Novbr. 1832 ad 7.

Da der ikke i Kjøbstadbygningsloven, saaledes som i de københavnske Bygningslove, er foreskrevet nogen Frist for den meddelte Byggetilladelses Gyldighed, kan det, selv om Tilladelsen i lang Tid har henligget ubenyttet, ikke fordres, at der, naar Arbejdet senere iværksættes, skal gøres nogen ny Anmeldelse, forudsat at Forholdene paa Ejendommen ere blevne uforandrede. Dette bekræftes ogsaa ved Undtagelsesbestemmelsen i § 38.

„Grundrids“ (3dje Punktum). I Udkastet til Loven (§ 61) var forlangt „behørig Tegning“, men dette forandredes af Landstinget, der fandt et Grundrids tilstrækkeligt, se herom Landstingstid. f. 1858 Sp. 365—66. Ikke desto mindre er det vistnok Praxis de allerfleste Steder, at Bygningskommissionerne forlange Tegninger, hvilket ogsaa maa erkjendes i høj Grad at være i den Byggendes egen Interesse som den eneste mulige Fremgangsmaade til Forebyggelse af, at der altfor let skal indløbe Overtrædelser af Bygningsloven under Byggeforetagendet. Ere Tegninger indleverede og Bygningskommissionens Approbation meddelt i Henhold til samme, er det en Selvfølge, at der ogsaa skal bygges i nøje Overensstemmelse med Tegningerne, se ovenfor S. 134.

Bygningsattesten (4de Punktum).

Det er ikke udtrykkelig foreskrevet, at Bygningskommissionen skal føre noget Tilsyn med Byggearbejdet, saalænge dette staar paa; men ligesom Bygningsattesten uden saadant Tilsyn i Virkeligheden ikke vil kunne gives med nogen Sikkerhed for, at den er rigtig, da mange Overtrædelser ikke kunne ses, naar

Arbejdet først er fuldført; saaledes kan vel ogsaa § 34 siges at forudsætte et saadant Tilsyn fra Kommissionens Side.

Det maa formentlig efter Sagens Natur være Bygningskommissionens Pligt at paase, at ogsaa de ved Loven om Brandvæsnet og andre udenfor Bygningsloven og Bygningsvedtægterne liggende Bestemmelser (der findes omhandlede nedenfor under 2det Afsnit) om Bygningers Indretning m. v. givne Forskrifter efterkommes, og at underrette vedkommende Autoritet om stedfindende Overtrædelser; men saadanne Overtrædelser kunne ikke berettigede Kommissionen til at nægte Bygningsattesten.

Med Hensyn til Nægtelsen af Bygningsattest se foran S. 137 3dje Stykke.

I Følge de kbhvske Bygningslove 17 Marts 1856 § 79 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 67 (jfr. Overrettsdom i U. f. R. 1875 S. 876 og Højesteretsdom ibd. 1887 S. 540) ligesom ogsaa efter de lokale, nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter for visse Kjøbstæder skal den, der vil udføre Bygningsarbejder, som berøre Naboen, anmelde samme til denne og iagttage visse Forholdsregler til hans Betryggelse. Herom findes aldeles ingen Forskrift i Kjøbstadbygningsloven, og Naboen kan saaledes ikke fordre, at slige Byggeforetagender anmeldes for ham. Derimod udtaler Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1885 S. 847, at efter Forholdets Natur maa der ved Byggeforetagender i en Kjøbstad tages tilbørligt Hensyn til Nabobygningerne, og navnlig maa den, der vil foretage dybe Udgravninger (in casu til Lagerbygning for et Ølbryggeri) umiddelbart op til en Nabobygnings Grund, være pligtig til ved Undermuring eller paa anden forsvarlig Maade at hindre

Nabobygningens Sammenstyrting eller Beskadigelse, og bliver det uden Betydning for den Byggendes Ansvar i saa Henseende, at Bygningskommissionen har approberet Byggeforetagendet (Kommissionen er neppe engang berettiget til herved at tage noget Forbehold til Gunst for Naboen, hvorimod Politiet kan skride ind, hvis Byggeforetagendet vil medføre aabenbar Fare for Naboerne). Hermed maa nøje sammenholdes Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1886 S. 1117, der statuerede, at den Beskadigelse, der ved Udgravning af en Grund var tilføjet Naboens Bygning, og til hvis Erstatning denne havde sagsøgt den Mand, der havde Byggearbejdet i Entreprise, maatte bæres af den Skadelidte selv, da denne betimelig forinden Udgravningens Begyndelse havde været bekendt med paagjældende Byggeforetagende, og da den Dybde, hvori Udgravningen foretoges (1 Alen 14 Tommer), efter de lokale Forhold ikke kunde anses for usædvanlig, hvorfor det efter Forholdets Natur maatte paahvile Naboen selv at træffe de til sin Bygning Betryggelse fornødne Foranstaltninger. Jfr. endnu herved Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1887 S. 367 (fortsat S. 369).

§ 34.

Bygningskommissionen skal nærmest vaage over, at de i nærværende Lov givne særlige Bestemmelser opfyldes. Skulde den imidlertid i Tilfælde, for hvilke der ikke indeholdes bestemte Regler i Loven, finde, at der ved nogen Bygning — navnlig saadanne, som ere bestemte til i store Rum at samle en betydelig Menneskemasse — bruges en uforsvarlig Byggemaade eller upaalidelige Materialier, eller skulde den — navnlig i Bygninger, som efter deres Bestemmelse forudsætte en stærk Anvendelse af Ild

— støde paa nogen Indretning, som den finder aabenbar brandfarlig, da skal den derom advare den Paagjældende. Hvis denne da ikke selv retter den paaankede Fejl, skal Bygningskommissionen gjøre skriftlig Indsigelse mod Arbejdets Fortsættelse, ledsaget af en muligst nøje Betegnelse af, hvori Udsættelsen bestaar, og bliver det da den Byggendes Sag, hvis han ikke vil underkaste sig den stillede Fordring, at indbringe Sagen til Justitsministeriets Afgjørelse.

„Uforsvarlig Byggemaade“. I Henhold til nærværende § ansaas en Bygningskommission berettiget til at paalægge Ejeren af en nyopført Bygning paa en vis nærmere bestemt Maade at understøtte en Træaltan, og Undladelse af at efterkomme Paabuddet derfor anset med Straf (det bemærkes forøvrigt, at Bygningskommissionen havde forelagt Justitsministeriet Sagen, inden den gav Paalæget), Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1884 S. 613. § 34 antages altsaa ikke blot efter sine Ord, jfr. ogsaa § 36 1ste Stykke i Slutn., at hjemle Nedlæggelsen af Forbud mod Forsættelsen af et ikke fuldført Byggearbejde, men ogsaa positivt Paalæg om at rette fuldførte Arbejder, der findes farlige.

„upaalidelige Materialier“. Særlig om Anvendelsen af raa Mursten, se Bemærkningerne til § 6 1ste Stykke (S. 22—24).

„aabenbar brandfarlig“. Se Bemærkningerne til § 13 (S. 59 sidste Stykke) og til § 17 (S. 86).

„Bygninger, som ere bestemte til i store Rum at samle en betydelig Menneskemasse“. Om saadanne Forsamlingsbygninger var der i Lovforslaget § 9^a), jfr. § 22, optaget Bestemmelser, der sva-

* Der led saaledes: Kirker, Theater, Udstillings- og Forlystelseslokaler og andre Bygninger, der ere beregnede paa i store Rum at samle en betydelig Menneskemasse, skulle

rede til den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 20, jfr. § 34, men de bortfaldt under Behandlingen i Landstinget. Nu maa om saadanne Bygninger mærkes L. om Brandvæsnet Nr. 28, 21 Marts 1873 § 23, som er aftrykt nedenfor i 2det Afsnit, og de derved anførte, særlig for Theatere givne Bestemmelser.

„Bygninger, som efter deres Bestemmelse forudsætte en stærk Anvendelse af Ild“. Mærk om samme de nedenfor i 2det Afsnit anførte Bestemmelser i fornævnte Lov af 1873 §§ 21, 22, jfr. 37, og de dertil knyttede ministerielle Bekjendtgørelser.

Med Hensyn til Bygningskommissionens Forhold til ældre brøstfældige Bygninger kan mærkes Viborg Overrets Dom i U. f. R. 1884 S. 573. Det maa iøvrigt være Politiets Sag at skride ind, naar Brøstfældigheden bliver faretruende, og nogen selvstændig Myndighed i denne Retning kan Bygningskommissionen ikke udøve.

§ 35.

Med Justitsministeriets Samtykke kan Kommunalbestyrelsen (Byraadet) beslutte Ansættelsen af en Bygningsinspektør, som da indtræder som Medlem i Bygningskommissionen. Ved en af Kommunalbestyrelsen (Byraadet) affattet, af Justitsministeriet stadfæstet Vedtægt, som bliver at tinglæse, fastsættes det, i hvilke Tilfælde Bygningsinspektøren skal træde i Bygningskommissionens Sted (jfr. det foran under § 33 S. 128—29 om Tilsynet med Skorstenes Opførelse Anførte), hvilken Løn han

opføres efter Bygningskommissionens Bestemmelser, der blive at indstille til Justitsministeriets Approbation.

skal oppebære af Stadens Kæmnerkasse, og hvilken Betaling der for de enkelte Forretninger skal af Vedkommende erlægges til ham eller til Kæmnerkassen. Bygningsinspektøren vælges af Kommunalbestyrelsen (Byraadet) paa Justitsministeriets Approbation.

I Tillæget til nærværende Afsnit findes aftrykt Vedtægterne for de i forskellige Kjøbstæder ansatte Bygningsinspektører.

De i Henhold til disse Vedtægter fastsatte Gebyrer kunne, hvad enten de tilfalde Bygningsinspektøren selv eller Kæmnerkassen, inddrives ved Udpantning efter den almindelige Regel i Udpantningsl. Nr. 36, 29 Marts 1873 § 1 Nr. 4. Jfr. derimod tidligere J. M. Skr. 6 Novbr. 1867 (i D. T. f. 1868 S. 185).

Bygningsinspektører udnævnes og afskediges af Byraadet, L. 26 Maj 1868 § 18 (dog i Henhold til Slutningsbestemmelsen i nærværende § paa Justitsministeriets Approbation).

§ 36.

Forsømmer nogen at gjøre den i § 33 befalede Anmeldelse om Opsførelsen af ny eller Forandring af ældre Bygninger, skal han derfor bøde fra 1 til 20 Rd. (2—40 Kr.). Lige Straf skal den være undergiven, som tager en Bygning i Brug, eller benytter et udført Arbejde, uden forinden at have tilvejebragt den i saa Henseende befalede Attest, eller som overtræder et af Bygningskommissionen overensstemmende med § 34 nedlagt Forbud.

For andre Overtrædelser af denne Lovs Bestemmelser anses den eller de Haandværkere, som have besørget Arbejdet udført, med Bøder fra 5 til 100 Rd. (10—200 Kr.). Kan eller vil den Byggende ikke opgive disse, anses han selv med samme Straf. Ejeren skal derhos tilpligtes at rette det Lovstridige, ved enten at borttage

eller forandre. Arbejdet inden en vis bestemt Tid, under Teang af en tilstrækkelig daglig Mulkt, indtil det efterkommes, medmindre Justitsministeriet meddeler Samtykke til, at Sagen kan frafaldes, mod at den paa anden Maade afsjøres efter et af den Skyldige tilbudt Forlig.

Til 1ste Stykke.

Naar man sammenholder 1ste Punktum med § 33, viser det sig, at der mangler en udtrykkelig Strafbestemmelse med Hensyn til den Byggende, der vel gjør den i § 33 befalede Anmeldelse, men som paa-begynder Arbejdet uden at afvente Bygningskommissionens Tilladelse. Det kan dog neppe være tvivlsomt, at denne Forseelse maa straffes efter 1ste Punktum eller i alt Fald sammes Analogi, da den synes saaledes ensartet med det der omhandlede Forhold, at bygge uden Anmeldelse og altsaa ogsaa uden Tilladelse, at det ikke vel kan tænkes at være Lovens Mening at lægge Ansvar for disse Forseelser paa forskellige Personer. Dette vilde nemlig blive den uundgaelige Følge, saafremt man mener ikke at kunne bifalde den her udtalte Anskuelse, idet den omhandlede Overtrædelse af Loven saa maa henføres under „andre Forseelser“ i §'ens 2det Stykke, for hvilke Haandværkerne straffes. Ganske vist kunde der til Forsvar herfor i og for sig meget vel anføres, at da Haandværkerne kunne paase, at Bygningskommissionens Tilladelse foreligger, inden de begynde at arbejde, er der intet urimeligt i at gjøre dem ansvarlige herfor; men dette Ræsonnement taber sin Gyldighed derved, at akkurat det samme kan siges om Anmeldelsen for Bygningskommissionen. Ogsaa viser 2det Stykkes 3dje Punktum klart nok, at de Forseelser, for hvilke

Haandværkerne skulle bære det principale Ansvar, kunne saadanne, hvor de have udført lovstridigt Arbejde.

Undladt Anmeldelse om Opførelsen af en Bygning (Latrinhus) belagt med Straf efter 1ste Punktum, men ikke funden Anledning til hermed at kumulere Straf efter 2det Punktum for tilfælde at have taget Bygningen i Brug uden at have erhvervet Bygningsattest, „da denne Undladelse maa anses som en Følge af den forsømte Anmeldelse og saaledes ikke fremtræder som nogen selvstændig Overtrædelse, der kunde paadrage særegen Straf“, Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1861 S. 561.

Med Hensyn til de i 2det Punktum omhandlede Forseelser at tage det Byggede i Brug uden Bygningsattest og at overtræde et efter § 34 nedlagt Forbud mærkes det henholdsvis ved § 33 S. 137 (3dje Stykke) og § 34 (under „uforsvarlig Byggemaade“) Anførte.

Ansvar for de i dette Stykke omhandlede Forseelser paahviler ubetinget Ejeren eller den Byggende aldrig Haandværkerne, jfr. ogsaa Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1882 S. 203.

Om hvorvidt og hvorledes Ejeren er ansvarlig til Straf, naar han uden at foretage nogen Bygningsforandring tager Lokaler, som ikke tidligere have været benyttede til Beboelse eller — for Kjælderes Vedkommende — andet stadigt Ophold, i Brug hertil, se Udviklingen under § 14 S. 65 ff.

Til 2det Stykke.

„Andre Overtrædelser af denne Lovs Bestemmelser“. Man skulde altsaa tro, at alle andre Overtrædelser af Loven end de i 1ste Stykke ommeldte faldt ind under 2det Stykke. Dette er imidlertid ikke Tilfældet. Saaledes findes en Række

Paabud i Loven om, at visse Forandringer skulle ske ved ældre Bygninger, se § 8 2det Stykke (Bræddes gavles Afskaffelse), § 12 (Straatages Afskaffelse), § 18 2det Stykke (Sikkring af ældre Kæller), § 22 (Brolægning omkring Bygninger) og § 30 (Hegn om Møller), og Undladelse af at efterkomme samme kan saabenbart ikke henføres under § 36, hverken 1ste eller 2det Stykke, ligesom Ansvar et herfor selvfølgelig altid maa paahvile Ejeren, allerede af den Grund, at der ingen Haandværkere findes, hvem det kunde paalægges. Og der kan nævnes endnu flere Overtrædelser af Loven, med hvilke ganske det samme er Tilfældet, se saaledes § 9 (Undladelse af at udstede tinglæst Deklaration om Fældedsgavl), § 20 2det Stykke (Undladelse af at udlægge fornøden Vej ved Opførelsen af en Bygning), § 21 i Slutn. (Formindskelse af det til en Bygning hørende ubebyggede Areal, naar dette er for lille); ogsaa § 2 (Anlæg af Gader med for ringe Brede) kan nævnes her, hvorhos endnu henvises til det under § 9 S. 47 Bemærkede om Frasalg af Dele af en Ejendom, hvorved Forhold stridende mod Bygningsloven fremkommer, og til Udviklingen under § 14 S. 65 ff. om Ejers Ansvar, naar han uden at gjøre nogen Forandring ved en Bygning tager den i Brug paa en mod dens Indretning stridende Maade. Det Spørgsmaal frembyder sig da, hvorvidt og hvorledes saadanne Forseeiser kunne straffes, naar der ikke i Loven findes nogen dem rammende Straffebestemmelse. Det synes klart, at Lovens ganske vist utilladelig slette Affattelse ikke kan medføre Straffrihed, og der bliver da kun tilbage at belægge dem med en Skjønnsstraf, en saakaldet arbitrær Straf, der selvfølgelig maa være Bøde. Dette har Højesteret ogsaa antaget, som det vil ses af de under § 12 S. 52 (1ste Stykke) og § 30 S. 120 anførte Domme.

Strafansvaret for de i 2det Stykke omhandlede Overtrædelser af Loven kan efter sammes Ord kun komme til at paahvile Ejeren under Betingelse af, at der er blevet afeskret ham Erklæring om, hvem den eller de paagjældende Haandværkere er, og at han har erklæret ikke at ville eller kunne opgive dette. Og end ikke den Omstændighed kan føre Ansvar et fra Haandværkerne over paa Ejeren, at de forud have gjort ham opmærksom paa det Ulovlige i Byggeforetagendet, eller at Ejeren har været enig derom med Haandværkerne. Ikke heller vil baade Ejeren og Haandværkerne nogensinde kunne straffes, men kun den ene af Parterne. At Overtrædelser skyldes Forglemmelse, er uden Betydning for Haandværkernes Ansvar. Se Højesteretsdom i H. R. T. f. 18 $\frac{1}{2}$ S. 103 og U. f. R. 1879 S. 740 (ang. den kbhvske Bygningsl. Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 83, der forsaavidt er overensstemmende med Kjøbstadbygningslovens § 36), samme Rets Dom i H. R. T. f. 18 $\frac{1}{2}$ S. 519 og U. f. R. 1880 S. 1052 samt 1881 S. 157 (ang. den for Frederiksberg gjældende ældre kbhvske L. 17 Marts 1856 § 100) og Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1882 S. 203.

Naar Loven lægger det principale Ansvar paa de Haandværkere, som have besørget Arbejdet udført, forstaas herved de Haandværkere, der have ledet eller overtaget Udførelsen af den Del af Arbejdet, hvorved Forseelsen er begaaet, og blotte Medhjælpere ved Arbejdet kunne selvfølgelig aldrig straffes. Det bliver formentlig herved uden Betydning, om paagjældende Haandværker har Borgerskab eller ej, og det kan ikke komme i Betragtning herimod, at de kbhvske Love 17 Marts 1856 § 100 og Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 83 nævne „Haandværksmesterne“ som dem, der bære Ansvar et.

Om hvorvidt Overtrædelse af Bygningskommis-

sionens Paalæg med Hensyn til Arbejdets Udførelse medfører Straf, se under § 33 S. 137. Tillige henvises til Bemærkningen sammesteds S. 135(nederst)—36 om, at Haandværkernes og Ejerens Ansvar efter § 36 ikke bortfalder derved, at Bygningskommissionen har godkendt en Byggeplan, der indeholder noget lovstridigt.

§ 37.

Sager angaaende Forseelser mod denne Lov behandles ved vedkommende Politiret.

Alle Bøder efter denne Lov tilfalde vedkommende Fattiggasse.

„Sager angaaende Forseelser mod denne Lov behandles ved vedkommende Politiret“. I Henhold hertil blive ogsaa Sager, hvorunder en Ejer søges alene til at borttage eller forandre det ulovlig Opførte, og hvor der altsaa ikke er Spørgsmaal om Straf, i 1ste Instants at behandle som offentlige Politisager, da „saadanne Sager umægtelig angaa Forseelser mod Loven“, Kbhvns Overrets Dom i J. U. f. 1867 Nr. 341 (mærk de til Dommen knyttede Bemærkninger, hvori bl. a. citeres nogle ældre hermed støttende Domme). Vel blev denne Dom forandret i Realiteten af Højesteret, se H. R. T. f. 1867 S. 462 og U. f. R. 1868 S. 74, men Retten har ved ikke at afvise Sagen som fejlagtig anlagt som offentlig godkendt Foranstaaende. (En Overretsdom i J. U. f. 1859 S. 79, der gaar i modsat Retning, bliver saaledes uden Betydning). Det fortjener ogsaa herved at fremhæves, at Brandpolitil. for Landet 2 Marts 1861 § 49 og den kbhvske Bygningsl. Nr. 164, 21 Novbr. 1871 § 84 udtrykkelig foreskrive, at alle Sager angaaende Overtrædelser af

samme (altsaa ogsaa de her omhandlede) behandles som offentlige Politisager.

Heraf følger, at naar en Ejer under en offentlig Politisag tiltales efter § 36 baade til Straf og til at rette det lovstridig Byggede, kan han under Sagen tilpligtes til dette sidste, skjøndt han frifindes for Straf. Herimod strider Kbhvns Overrets Dom i U. f. R. 1878 S. 970 ikke, idet Dommen netop gaar ud paa, at det paatalte Forhold (Anbringelsen af en udvendig Trappe) ikke efter Omstændighederne indeholdt nogen Overtrædelse af Bygningsloven, og da hertil med Føje knytter den Udtalelse, at det derfor ikke under paagældende Sag kan paalægges Tiltalte at fjerne Trappen, selv om dens Anbringelse af andre (altsaa udenfor Bygningsloven liggende) Grunde maatte findes at indeholde en Retsoverskridelse.

„vedkommende Politiret“ og „vedkommende Fattiggasse“. Det vil sige Politiretten og Fattiggassen paa det Sted, hvor den Bygning ligger, med Hensyn til hvilken Forseelsen er begaaet, altsaa for de Dele af Landjurisdiktioner, til hvilke Loven i Henhold til § 1, 2det Stykke er udvidet, vedkommende Herreds Politiret og Amtsfattiggassen (ikke Sognets Fattiggasse, jfr. J. M. Cirk. 14 Marts 1851 og Skr. 10 Maj 1865), se herom Landstingsudvalgets Ændringer til Lovforslagets §§ 67 og 68 (i Anhang B til Rigsdagst. f. 1858 Sp. 26) samt Landstingst. f. samme Aar Sp. 399—400, 403—4. Hermed stemmer Højesteretsdom i H. R. T. f. 1875 S. 551 og U. f. R. 1876 S. 329.

I Overensstemmelse med L. om den kommunale Beskatning i Kjøbstæderne 11 Febr. 1863 § 1, der ophæver alle særlige kommunale Kasser, saaledes at der kun bliver én almindelig Kasse, Kæmnerkassen,

har Højesteret antaget, at Bøder, der efter ældre Love ere tillagte Kjøbstadens Fattigkasse (in casu Tvangsbøder efter Fdg. 6 April 1842 § 2) nu maa tildømmes Kæmnerkassen, se Dom i H. R. T. f. 18 $\frac{1}{2}$ S. 710 og U. f. R. 1881 S. 471, og dette har Viborg Overret ved Dom i U. f. R. 1884 S. 612 givet Anvendelse saavel paa Straf- som Tvangsbøder efter Bygningsloven.*)

At Dommeren er Bygningskommissionens Formand, gjør ham ikke inhabil i disse Sager, Højesteretsdomme i H. R. T. f. 1867 S. 462 og f. 18 $\frac{1}{2}$ S. 553 (U. f. R. 1867 S. 433 og 1868 S. 74, 1881 S. 211).

§ 38.

Denne Lov træder i Kraft den 1ste Juli 1859. For- saavidt Approbation maatte være meddelt paa paatænkte Bygningsarbejder, der staa i Strid med foranstaaende Bestemmelser, taber saadan Approbation sin Gyldighed, hvis Bygningsforretningen ikke paabegyndes inden Forløb af 3 Maaneder fra denne Lovs Datum.

Naar der i Loven og nærværende Værk tales om

*) Det kan forresten meget vel betvivles, om det er rigtigt at uddrage denne Konsekvens af Fattigkassernes Ophør som særlige Kasser. Her maa det i saa Henseende være nok at henviser til, at L. om Jordemødres Lønning og Forhold Nr. 53, 15 Maj 1875 § 4 bestemmer, at Bøderne efter samme tilfalde Kjøbstadens eller Amtets Fattigkasse, og denne Lov, der er saa meget yngre end Loven af 1863 vil Højesteret dog ikke kunne undgaa at tage til Følge ved sine Dommes Formulering. Der kan da ogsaa paavises endog yngre Højesteretsdomme, der have tillagt Fattigkasserne i Kjøbstæderne Bøder, se saaledes H. R. T. f. 18 $\frac{1}{2}$ S. 784 (U. f. R. 1883 S. 559). Spørgsmaalet er jo forøvrigt kun af formel Betydning.

„ældre Bygninger“, forstaaes altsaa herved Bygninger, der ere opførte før 1 Juli 1859 eller dog i Henhold til Byggetilladelser meddelte for Lovens Emanation, jfr. J. M. Skr. Nr. 30, 1 Febr. 1873 ad 4. Her kan ogsaa mærkes den under 1ste Stykke af Bemærkningerne til § 23 anførte Skr. 12 Septbr 1859 ad 2.

§ 39.

Hvor enkelte af denne Lovs Bestemmelser efter de bestaaende Forhold ikke passende kunne anvendes paa visse af Landets Kjøbstæder, kan Justitsministeriet, efter Andragende af vedkommende Kommunalbestyrelse (Byraad), indtil videre fritage disse for samme.

Saa kan det nævnte Ministerium ogsaa, hvis særdeles vægtige Grunde tale derfor, i enkelte Tilfælde efter Indstilling af Kommunalbestyrelsen (Byraadet) tillade en Afbigelse fra Lovens Bestemmelser. Jfr. herved § 36 i Slutn.

Til 1ste Stykke.

Paa Grund af Bygningslovens Beskaffenhed (se Bemærkningerne herom foran S. 4—5) har der neppe været megen Anvendelse for denne Bestemmelse. Som et Exempel kan dog nævnes J. M. Skr. 17 Aug. 1859 ang. Undtagelse fra § 21 for Nyborgs Vedkommende (har forøvrigt nu tabt sin Betydning, da Nyborg ikke længere er Fæstning, jfr. L. 26 Febr. 1869).

Til 2det Stykke.

Se det under § 4 S. 19 Anførte (om Trapper m. m. med større Fremspring end 18") og Bemærkningerne til § 8 3dje Stykke (om Dispensation fra

samme og fra andre lignende Bestemmelser, der berøre Forholdet til Naboen).

„i enkelte Tilfælde“. Dispensation kan altsaa kun gives fra enkelte bestemte Forskrifter i Loven og for det enkelte Byggeforetagende efter særskilt Ansøgning for sammes Vedkommende, ikke derimod under Et for de flere Bygninger, som maatte blive opførte paa Parcellerne af en udstykket Ejendom, ligesaa lidt som Ministeriet i Medfør af denne Bestemmelse kan tillade, at nogen Del af det under Bygningslovens Omraade henlagte Territorium eller nogen hel Klasse af Bygninger (in casu Statens) undrages fra Lovens Forskrifter eller fra de kommunale Bygningsautoriteters Tilsyn, se J. M. Skr. 22 Oktbr. 1858, Marine-M. Skr. 5 Novbr. 1864 og J. M. Skr. 24 Juli 1865 (der begge angaa den ældre kbhvske Bygningsl. 17 Marts 1856 § 83, som forsaavidt er overensstemmende med Kjøbstadbygningslovens § 39), J. M. Skr. 18 Febr. 1859 (i den af Linde m. fl. udgivne Reskriptsamling).

Forretningsgangen ved disse Dispensationers Meddelelse. Ministeriet forlanger altid Amtmændenes Erklæring over Ansøgninger herom, hvorfor Byraadene bør indsende samme til Ministeriet gennem Amterne, se herom Bemærkningerne til § 33 1ste Punktum S. 129—31 om Amtmændenes Forhold til Bygningsvæsenet samt nedenstaaende Cirkulære. Det er en Selvfølge, at Bygningskommissionens Erklæring om Sagen maa foreligge inden dens Behandling i Byraadet, og saafremt Ansøgningen berører Forhold, som efter deres Natur høre under Sundheds- eller Brandkommissionens Omraade, kan Resolution ordentligvis ikke ventes afgivet af Ministeriet, forinden

ogsaa disse Kommissioner have havt Lejlighed til at udtale sig om Dispensationen. Det vil derfor være rigtigst, at Bygningskommissionen eller — forsaavidt denne har forsemt det — da Byraadet i saa Tilfælde drager Omsorg for at indhente bemeldte Kommissioners Erklæringer, forinden Sagen indsendes til Amtet, da dette utvivlsomt ellers selv foranstalter det Fornødne i saa Henseende, hvorved den hele komplicerede Forretningsgang vil blive endnu langsommere.

Herom mærkes fremdeles Justitsministeriets Cirkulære Nr. 144, 5 Oktbr. 1883, der lyder saaledes: „For at lette Forretningsgangen er Justitsministeriet „sindet fremtidig i saadanne til samme indkommende „Sager om Dispensation fra Bygningslovens Forskrifter, i hvilke Ministeriet helt følger Amtets Indstilling, at kommunikere den afgivne Resolution direkte „til vedkommende stedlige Myndighed, i Stedet for „som nu til Amtet. Ved at meddele Foranstaaende „til behagelig Efterretning undlader man ikke at tilføje, at Ministeriet imidlertid som hidtil ønsker, at „Andragender om Byggedispensationer indsendes her „til igjennem vedkommende Amt, ledsagede af dettes „Udtalelser, ligesom dettes Erklæring vil blive indhentet i Tilfælde, hvor Andragender om de nævnte „Dispensationer direkte maatte blive indsendte til „Ministeriet, uden at være ledsagede af Amtets „Erklæring.“

Selvfølgelig kan Ministeriet knytte Bevilgelsen af en ansøgt Dispensation til visse Betingelser i Henseende til Bygningens Indretning, Brug og desl., hvorom den Paagjældende efter Omstændighederne maa udstede en Deklaration, der tinglæses, se som Exempel den under § 21 S. 100 anførte Skr. 4 April 1861.

Er Dispensation fra Bygningslovens Forskrifter

— hvad enten nu samme er indrømmet af Ministeriet eller (i Henhold til Lovens §§ 3, 8, jfr. 9) af Bygningskommissionen — saaledes meddelt under Betingelser, og disse ikke ere blevne fyldestgjorte, taber Dispensationen sin Betydning og kan ikke befri Paagjældende fra Ansvar for Overtrædelser af disse Forskrifter, se tvende Højesteretsdomme i H. R. T. f. 18 $\frac{1}{2}$ S. 103 og f. 18 $\frac{1}{4}$ S. 519 (U. f. R. 1879 S. 740, 1880 S. 1052 og 1881 S. 157), der forøvrigt angaa henholdsvis Kjøbenhavn og Frederiksberg.

Om Dispensationers Meddelelse for Bygninger beliggende udenfor Byggelinjen se nedenfor under § 41.

§ 40.

Finder nogen Kjøbstads Kommunalbestyrelse (Byraad) yderligere Forskrifter nødvendige for at fuldstændiggjøre nærværende Lovs Bestemmelser, kunne saadanne optages i en Bygningsvedtægt, der affattes af Kommunalbestyrelsen (Byraadet) efter Bygningskommissionens Forslag og approberes af Justitsministeriet. En saadan Vedtægt, der vil være at tinglæse, bliver gjældende for det Omraade, der falder ind under nærværende Byggelov.

„fuldstændiggjøre“. Naar Loven har ordnet et Forhold paa en bestemt Maade, kan der ikke ved Bygningsvedtægt træffes nogen derimod stridende Ordning, ligesaa lidt som der iøvrigt ved samme kan gives Forskrifter i Strid med Loven, men kun udenfor og udover samme. Der kan altsaa navnlig ikke gennem disse Vedtægter stilles ringere Fordringer til Bygningers Indretning, end Loven gjør. Skulde en Vedtægt gaa ud over disse Grændser, kunne de paagjældende Bestemmelser sikkert ikke opretholdes ved Domstolene. — Her kan mærkes, at

det i en ældre Bygningsvedtægt for Odense af Kommunalbestyrelsen var foreslaaet at optage følgende Bestemmelser som § 4: „Ved Opførelsen af ny Bygninger til allerede udlagte og paabegyndte Gader eller Veje skal enhver af de Byggende være pligtig til, forinden Bygningen tages i Brug, at anbringe langs med hans Grund til Gaden et 3 Alens Fortog med en Række 12 Tommer brede Fliser“ — og som § 5: „Naar Bygninger agtes opførte ved en hidtil ikke bebygget Vej, som i Følge Bygningslovens § 20 vil være at indlemme i Byens Gadesystem, kan Kommunalbestyrelsen, inden Bygningen tages i Brug, fordre, at Vejen i dens hele Udstrækning anlægges paa en efter Omstændighederne fyldestgjørende Maade med Kjørebane, Rendesten, Fortog m. m.“ Men herom udtalte Justitsministeriet i Skr. 20 Aug. 1861, at samme, „efter desangaaende at have brevvexlet med Indenrigsministeriet, har fundet, at Udkastets §§ 4 og 5 ikke egne sig til at stadfæstes, da de i alt Fald ikke findes at høre hjemme i en i Henhold til Bygningslovens § 40 udarbejdet Bygningsvedtægt, idet denne Lovbestemmelse hverken efter sine Ord eller sin Hensigt kan afgive Hjemmel for ved Vedtægt at fastsætte Bestemmelser som de omhandlede, ligesom der overhovedet savnes tilstrækkelig Hjemmel for vedkommende kommunale Autoritet til med bindende Virkning at lade dem emanere uden en specielle Lovhjemmel“. For § 4's Vedkommende er dette vistnok rigtigt, hvorimod saadanne Bestemmelser som de, der indeholdes i § 5, uden Tvivl maa kunne gives ved en Bygningsvedtægt, thi baade vedkomme de et under Bygningsloven inddraget Forhold og udvikle dennes Forskrifter nærmere uden derved — saaledes som det er Tilfældet med § 4 — at paalægge de

Byggende nogen dem uvedkommende Byrde. Ministeriet maa da ogsaa senere have fraveget den da udtalte Anskuelse om dette Punkt, thi lignende Bestemmelser findes i flere af de nugældende, nedenfor i Tillæget til nærværende Afsnit aftrykte Bygningsvedtægter, se Bekj. Nr. 173, 30 Decbr. 1881 § 13 (Odense), Nr. 174, 31 Decbr. 1883 § 3 (Horsens), jfr. ogsaa Bekj. Nr. 165, 31 Aug. 1885 § 2 (Fredericia). (Jfr. forøvrigt nu herved de under § 20 S. 94 sidste Stykke anførte Love 11 Febr. 1863 § 16 og Kjøbstadkommunallovens § 21).

I Følge §'ens sidste Punktum bestemmes Bygningsvedtægternes Omraade efter den i Lovens § 1 ommeldte Byggelinje. — I Stedet for den foreskrevne Tinglæsning træder nu efter L. 25 Juni 1870 Vedtægtenes Bekjendtgjørelse gennem Lovtidenden.

De enkelte i Henhold hertil udfærdigede Vedtægter findes nedenfor i et Tillæg, forsaavidt de ere optagne i Lovtidenden.

§ 41.

For den Del af Kjøbstadens Grund, som efter § 1 ikke er inddragen under nærværende Lov, skulle de for Landbygninger gjældende Bestemmelser komme til Udøvelse. Dog skulle de i nærværende Lovs § 20 indeholdte Forskrifter ogsaa derpaa finde Anvendelse.

For denne Del af Kjøbstadens Grund gjælde altsaa de i Brandpolitil. for Landet 2 Marts 1861 §§ 1—19, jfr. 46 1ste Sætn., 49 1ste Sætn. og 50 (de første halvtredje Linje) indeholdte, i den sidste Del af dette Værk fremstillede Bygningsregler. Se som en Anvendelse heraf de foran under § 12 S. 55 (litr. d. om Tagspaan) anførte Skrivelser.

Dog gjør den forskjellige Ordning af Kjøbstædernes og Landkommunernes Administration det nødvendigt, at der finder nogen Modifikation Sted ved Anvendelsen af forebeldte Lovs §§ 18 og 46, nemlig saaledes, at det bliver Byraadet (i Stedet for Sogneraadet), der gjør Indstilling til Amtmanden — ikke som efter Kjøbstadbygningslovens § 39 til Justitsministeriet — om Meddelelse af Dispensationer, og at Tilsynet med Overholdelsen af Lovens Bygningsbestemmelser paahviler Politimesteren (under Amtmandens Overtilsyn), se J. M. Skr. Nr. 7, 10 Jan. 1885. I sidstnævnte Henseende saavel som med Hensyn til Slutningsbestemmelsen i § 41 maa dog nøje mærkes det til § 33 1ste Punktum S. 127—28 Anførte, hvoraf det vil fremgaa, at det ommeldte Tilsyn for en meget væsentlig Del faktisk føres og maa føres af Bygningskommissionen, og at Justitsministeriet i alt Fald tidligere har havt samme Anskuelse.

Det kan herved erindres, at det kun er Bygningsloven, der er uanvendelig udenfor Byggelinjen, medens Anvendelsen af de Byggeforskrifter for Kjøbstæderne, der indeholdes i andre Love og Vedtægter, og som omhandles i 2det Afsnit, ikke er saaledes begrændset, jfr. med Hensyn til Loven om Brandvæsnet Nr. 28, 21 Marts 1873 fornævnte Skrivelse af 1885.

§ 42.

Forsaavidt der ved nærværende Lovs Bestemmelser er tillagt Kommunalbestyrelsen nogen Virksomhed, vil Sagen være at behandle paa den i Forordningen af 24de Oktober 1837 § 17 foreskrevne Maade.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

Denne §, der blev modificeret ved L. 23 Jan. 1862

om Forandring i Forordningen af 1837, har nu tabt sin Betydning ved Kjøbstadkommunalloven af 26 Maj 1868. Den Kommunalbestyrelserne ved Loven tillagte Myndighed udøves nu selvfølgelig af Byraadene, der behandle Bygningssager paa samme Maade som alle andre under deres Ressort henhørende Sager.

Tillæg

til

Iste Afsnit

indeholdende Vedtægter for Bygningsvæsnet og for Bygningsinspektører i forskellige Kjøbstæder.

I. Aarhus.

Bygningsvedtægt, Bekj. Nr. 95, 9 Juli 1880.

Justitsministeriet meddeler herved i Henhold til § 40 i Bygningslov for Kjøbstæderne i Kongeriget Danmark af 30te December 1858 Stadfæstelse paa følgende af Byraadet i Aarhus vedtagne Bygningsvedtægt for bemeldte Kjøbstad og den Del af sammes Grund, der ligger indenfor den i Henhold til ovennævnte Bygningslovs § 1 af Justitsministeriet fastsatte Grændse.

§ 1.

Ubebyggede Pladser skulle mod Gade, Vej eller offentlig Plads hegnes med Grundmur, Plankeværk eller Stakitværk, forsaavidt og paa saadan Maade som Bygningskommissionen bestemmer.

§ 2.

Kjældernedgange fra Gaden skulle paa begge Sider forsynes med forsvarlig Gelænder af mindst $1\frac{1}{4}$ Alens Højde.